

AXHENDA e GRAVE RURALE

Agenda delle Donne Rurali

Bashkia - Comune
Malësi e Madhe

Gruaja tek Gruaja

Sostegno all'uguaglianza di genere, ai diritti e all'empowerment economico delle donne rurali nel nord dell'Albania

Bashkia - Comune
Malësi e Madhe

AXHENDA e GRAVE RURALE

Agenda delle Donne Rurali

AGENZIA ITALIANA
PER LA COOPERAZIONE
ALLO SVILUPPO

CENTRO
INFORMAZIONE E
EDUCAZIONE ALLO
SVILUPPO ONLUS

Gruaja tek Gruaja

Ottobre 2025 - Tetor 2025

Subjekti zbatues - Ente realizzatore: *CIES Onlus dhe Gruaj tek Gruaja*

Eksperte për çështjet gjinore - Esperta per le questioni di genere: *Atila Uligaj, Gruaja tek Gruaja*

Ky botim është realizuar me kontributin e Agjencisë Italiane për Bashkëpunim dhe Zhvillim. Përmbajtja e këtij botimi është përgjegjësi e vetme e OJF-ve partnere të projektit dhe nuk përfaqëson domosdoshmërisht pikëpamjet e Agjencisë.

Ndalohet riprodhimi ose transmetimi i çfarëdo pjese të këtij botimi, me çdo mjet ose në çdo formë, pa autorizimin paraprak me shkrim të zoteruesit të të drejtave të autorit.

Questa pubblicazione è stata realizzata con il contributo della Agenzia Italiana per la Cooperazione allo Sviluppo. I contenuti di questa pubblicazione sono di esclusiva responsabilità delle ong partner e non rappresentano necessariamente il punto di vista dell'Agenzia

È vietata la riproduzione o la trasmissione di qualsiasi parte di questa pubblicazione, con qualsiasi mezzo o in qualsiasi forma, senza preventiva autorizzazione scritta da parte del titolare dei diritti d'autore

Fotografisë - Fotografie di Albana Gaci: *Gra te Grupit Burimor Malesi e Madhe / Donne del Gruppo Risorsa di Malesi e Madhe*

Grafika e Design - Grafica e Design: Antonello Massenti

www.aics.gov.it

www.cies.it

www.cospe.org

www.gtg.al

www.hapatelehte.org

01

HYRJA - INTRODUZIONE

Konteksti	01
Contesto	
Metodologija	02
Metodologia	

02

TEMATIKAT - TEMATICHE

1 - Fuqizimi Ekonomik	03
Empowerment economico	
2 - Shëndetësia dhe Mirëqenia Sociale	07
Sanità e Cura Sociale	
3 - Kultura dhe Trashëgimia	12
Cultura e Patrimonio	
2 - Infrastruktura dhe Zhvillimi	16
Infrastrutture e Sviluppo	
3 - Akses ne Arsim	20
Accesso all'Istruzione	

PËRMBAJTJA INDICE

03

THELLIME - APPROFONDIMENTI

1 - Problemet dhe zgjidhjet e propozuara	26
Problemi e soluzioni proposte	
2 - Qasja Gjinore	45
Approccio di Genere	
3 - Aktorët Kryesorë dhe Roli i tyre	51
Gli Attori Principali e il loro Ruolo	

VEPRIM PILOT - AZIONE PILOTA

Krijimi i një hapësire komunitare	62
Allestimento di uno spazio comunitario	

HARTA E BASHKISË MALESI E MADHE

CARTA DELLA MUNICIPALITÀ DI MALESI E MADHE

Sipas të dhënave më të fundit të regjistrimit të vitit 2023, Bashkia Malesi e Madhe shtrihet në një sipërfaqe prej **951.01 km²** dhe ka një popullsi totale prej **21.684 banorësh**.

Shpërndarja sipas gjinisë

Meshkuj: 10.879 (50,1%)

Femra: 10.805 (49,9%)

Secondo i dati più recenti del censimento del 2023, la Municipalità di Malesi e Madhe si estende su un'area di **951.01 km²** e ha una popolazione totale di **21.684 abitanti**.

Distribuzione di genere

Uomini: 10.879 (50,1%)

Donne: 10.805 (49,9%)

Konteksti

Bashkia e Malësi e Madhe, me qendër në **Koplik**, shtrihet në veri-perëndim të Shqipërisë, në kufi me Malin e Zi, në një territor kryesisht malor dhe rural.

Ekonomia mbështetet në **bujqësinë në shkallë të vogël, blegtorinë dhe mbledhjen e produkteve natyrore**, ndërsa **turizmi malor dhe rural**, i lidhur me peizazhet e liqenit të Shkodrës, luginën e lumit Cem dhe fshatrat Razëm e Vermosh, përbën një sektor në zhvillim, por ende pak të strukturuar. Infrastruktura e kufizuar, vështirësitë për të hyrë në tregje dhe copëzimi i tokës bujqësore vazhdojnë të pengojnë një zhvillim të qëndrueshëm e të balancuar.

Nga ana sociale, Malësia e Madhe karakterizohet nga komunitete të lidhura fort me traditën dhe familjen, por që përballen me **sfida të thella ekonomike dhe demografike**. Emigracioni i gjatë ka shkaktuar plakje të popullsisë rurale, mungesë të fuqisë punëtore dhe zbehje të jetës komunitare. Arsimi dhe formimi profesional janë të kufizuara, sidomos në zonat e thella, duke penguar përfshirjen e të rinjve në tregun lokal të punës.

Gratë dhe vajzat mbeten **shtylla kryesore** e jetës familjare dhe komunitare, por përballen me pabarazi të dukshme në aksesin ndaj arsimit, punësimit dhe vendimmarrjes. Shumica e tyre janë të përfshira në **punë bujqësore jo të paguara** dhe në **kujdesin për familjen**, ndërsa kanë pak mundësi për punë të formalizuara apo pjesëmarrje publike. **Mungesa e infrastrukturës sociale**, si qendra komunitare, biblioteka, parqe për fëmijë dhe shërbime të kujdesit, e kufizon më tej rolin e tyre në jetën shoqërore dhe ekonomike.

Megjithatë, **potenciali për zhvillim** njerëzor dhe social mbetet **i lartë**. Burimet natyrore, traditat artizanale dhe solidariteti komunitar mund të shndërrohen në burime të qëndrueshme punësimi, veçanërisht për gratë dhe të rinjtë, nëse mbështeten nga politika të integruara dhe programe fuqizimi.

Në këtë kontekst, **Agjenda e Grave** për Bashkinë Malësi e Madhe synon të shërbejë si një **dokument strategjik** për përfshirjen aktive të grave dhe vajzave në zhvillimin ekonomik, social dhe kulturor të territorit, duke promovuar barazinë gjinore si një parakusht për zhvillim të qëndrueshëm dhe gjithëpërfshirës.

Contesto

La **Municipalità di Malësi e Madhe**, con capoluogo **Koplik**, si estende nel nord-ovest dell'Albania, al confine con il Montenegro, su un territorio prevalentemente montano e rurale.

L'economia si fonda su **agricoltura di piccola scala, allevamento e raccolta di prodotti naturali**, mentre il **turismo montano e rurale**, legato ai paesaggi del lago di Shkodër, alla valle del fiume Cem e ai villaggi di Razëm e Vermosh, rappresenta un settore emergente ma ancora poco strutturato. Le infrastrutture limitate, la difficoltà di accesso ai mercati e la frammentazione fondiaria continuano a ostacolare uno sviluppo equilibrato.

Dal punto di vista sociale, Malësi e Madhe è caratterizzata da comunità fortemente legate alla tradizione e alla famiglia, ma che si confrontano con profonde **sfide economiche e demografiche**. La lunga emigrazione ha causato l'invecchiamento della popolazione rurale, la carenza di forza lavoro e l'indebolimento della vita comunitaria. L'istruzione e la formazione professionale risultano limitate, soprattutto nelle aree più remote, ostacolando l'inserimento dei giovani nel mercato del lavoro locale.

Le **donne** e le ragazze rimangono la **colonna portante** della vita familiare e comunitaria, ma affrontano disuguaglianze evidenti nell'accesso all'istruzione, all'occupazione e ai processi decisionali. La maggior parte di loro è impegnata in **lavori agricoli non retribuiti** e nella **cura della famiglia**, con poche possibilità di impiego formale o di partecipazione pubblica. La **manca di infrastrutture sociali**, come centri comunitari, biblioteche, parchi per bambini e servizi di assistenza, limita ulteriormente il loro ruolo nella vita sociale ed economica.

Tuttavia, il **potenziale per lo sviluppo** umano e sociale rimane **elevato**. Le risorse naturali, le tradizioni artigianali e la solidarietà comunitaria possono trasformarsi in fonti sostenibili di occupazione, soprattutto per donne e giovani, se sostenute da politiche integrate e programmi di empowerment.

In questo contesto, l'**Agenda delle Donne** per la Municipalità di Malësi e Madhe mira a fungere da **documento strategico** per la partecipazione attiva di donne e ragazze allo sviluppo economico, sociale e culturale del territorio, promuovendo la parità di genere come prerequisito per uno sviluppo sostenibile e inclusivo.

Metodologjia

Agjendat e Grave Rurale janë realizuar në kuadër të projektit “**Mbështetje për barazinë gjinore, të drejtat dhe fuqizimin ekonomik të grave rurale në veri të Shqipërisë**” AID 12819, i financuar nga Agjencia Italiane për Bashkëpunim dhe Zhvillim dhe i zbatuar nga CIES Onlus në partneritet me COSPE, Gruaja tek Gruaja dhe Hapa të Lehtë.

Hartimi i Agjendës për Bashkinë Malësi e Madhe është zhvilluar **drejtpërdrejt nga gratë**, të moshave dhe shtresave të ndryshme shoqërore, me vëmendje të veçantë ndaj grupeve të marginalizuara (nënat e vetme, gratë e moshuara dhe të rinjtë e zonave të thella rurale), me lehtësimin e stafit të organizatës **Gruaja tek Gruaja**.

Gratë u përfshinë në një **proces pjesëmarrës të ndarjes dhe bashkëpunimit**, që kombinon të dhënat ekzistuese me zërin e grave dhe vajzave të komunitetit. Procesi u bazua në parimet e barazisë gjinore, përfaqësimit të barabartë dhe pjesëmarrjes gjithëpërfshirëse në vendimmarrje, duke garantuar për gratë pjesëmarrëse **një hapësirë të mbrojtur për shprehje të lirë dhe demokratike**.

Qasja metodologjike përfshin **4 faza të veçanta**:

1. **Analiza e kontekstit**: shqyrtimi i dokumenteve bashkiake, statistikave dhe raporteve institucionale për të kuptuar sfidat strukturore.
2. **Konsultimet komunitare**: takime me gra dhe vajza nga të gjitha njësitë administrative për të identifikuar problemet më të rëndësishme në fushat e shërbimeve sociale, shëndetësisë, punësimit, arsimit dhe infrastrukturës.
3. **Analiza dhe formulimi i rekomandimeve**: përkthimi i rezultateve të procesit të zhvilluar me gratë në propozime konkrete politike dhe institucionale për bashkinë dhe aktorët vendorë.
4. **Veprimet pilot**: realizimi i një mikroprojekti komunitar të identifikuar nga vetë gratë për t’iu përgjigjur një nevojë të tyre.

Të dhënat u përpunuan sipas qasjes “**problematicë – ndikim gjinor – zgjidhje e propozuar**”, duke ndërtuar për çdo fushë tematike një strukturë që lidh sfidat me pasojat gjinore dhe aktorët përgjegjës. Rezultatet përfundimtare u përmbledhën në **tabela tematike** që shërbejnë si bazë për planifikim, advokim dhe buxhetim me ndjeshmëri gjinore.

Metodologia

Le Agende delle Donne Rurali sono state realizzate nell’ambito del progetto “**Sostegno all’uguaglianza di genere, ai diritti e all’empowerment economico delle donne rurali nel nord dell’Albania**” AID 12819, finanziato dalla Agenzia Italiana per la Cooperazione allo Sviluppo e implementato dal CIES Onlus in partnership con COSPE, Gruaja tek Gruaja e Hapa te Lehte.

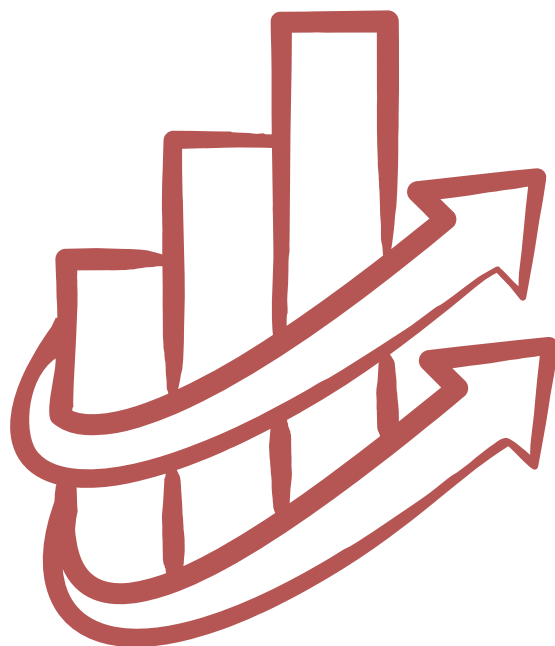
La **redazione dell’Agenda** per il Comune di Malësi e Madhe è stata realizzata **direttamente dalle donne**, di diverse età ed estrazione sociale, con particolare attenzione ai gruppi marginalizzati (madri single, donne anziane e giovani delle aree rurali più remote) con la facilitazione del personale di **Gruaja tek Gruaja**.

Le donne sono state coinvolte in un **percorso partecipato di condivisione**, che combina i dati esistenti con la voce delle donne e delle ragazze della comunità. Il processo si è basato sui principi di uguaglianza di genere, pari rappresentanza e partecipazione inclusiva ai processi decisionali, garantendo alle donne partecipanti uno **spazio protetto di espressione libera e democratica**.

L’approccio metodologico include infatti **4 fasi distinte**:

1. **Analisi contestuale**: esame dei documenti comunali, delle statistiche e dei rapporti istituzionali per comprendere le sfide strutturali.
2. **Consultazioni comunitarie**: incontri con donne e ragazze provenienti da tutte le unità amministrative per identificare i problemi più rilevanti nei settori dei servizi sociali, della sanità, dell’occupazione, dell’istruzione e delle infrastrutture.
3. **Analisi e formulazione delle raccomandazioni**: traduzione dei risultati del percorso svolto con le donne in proposte politiche e istituzionali concrete rivolte al comune e agli attori locali.
4. **Azioni pilota**: realizzazione di un microprogetto comunitario identificato dalle donne per rispondere ad un loro bisogno.

I dati sono stati elaborati secondo l’approccio “**problematica > impatto di genere > soluzione proposta**”, costruendo per ogni area tematica una struttura che collega le sfide alle conseguenze di genere e agli attori responsabili. I risultati finali sono stati sintetizzati in **tabelle tematiche** che fungono da base per la pianificazione, l’advocacy e la definizione di bilanci sensibili al genere.

TEMATIKA 1

Fuqizimi Ekonomik

*Zhvillimi ekonomik në Bashkinë Malësi e Madhe përballët me një sërë sfidash strukturore që ndikojnë në mënyra të ndryshme burrat dhe gratë. Në veçanti, gratë dhe vajzat përballen me **barriera të shumëfishta që kufizojnë pjesëmarrjen e tyre të barabartë në ekonomi, si mungesa e aksesit në tregje, mungesa e shërbimeve mbështetëse në bujqësi dhe mungesa e mundësive për punësim në nivel lokal.***

Tematica 1

Empowerment economico

*Lo sviluppo economico nella Municipalità di Malësi e Madhe si confronta con una serie di sfide strutturali che incidono in modo diverso su uomini e donne. In particolare, le donne e le ragazze affrontano **barriere multiple che limitano la loro partecipazione paritaria all'economia, come la mancanza di accesso ai mercati, l'assenza di servizi di supporto in agricoltura e la scarsità di opportunità di lavoro a livello locale.***

Fuqizimi Ekonomik Empowerment economico

1 Të kesh në dispozicion hapësira për tregtimin e produkteve bujqësore.

Në zonat rurale të Malësi e Madhe, shumë **gra marrin pjesë aktivisht** në bujqësi, duke kultivuar perime, fruta sezonale dhe bimë medicinale me vlerë të lartë. Megjithatë, **mungesa e tregjeve lokale të organizuara** dhe vështirësitë për t'u qasur në tregjet rajonale kufizojnë mundësinë për të shitur produktet me çmimin e duhur. Shpesh **shitjet** bëhen në mënyrë **informale**, me çmime të ulëta, ose produktet mbeten pa u shitur, duke shkaktuar humbje ekonomike që ndikojnë drejtpërdrejt në të ardhurat e grave dhe në autonominë e tyre ekonomike, duke kufizuar njëkohësisht zhvillimin e komunitetit.

1 Avere a disposizione spazi per commerciare i prodotti agricoli

Nelle aree rurali di Malësi e Madhe, molte **donne partecipano attivamente** all'agricoltura, coltivando ortaggi, frutta stagionale e piante medicinali di alto valore. Tuttavia, la **manca di mercati locali organizzati** e le difficoltà di accesso a quelli regionali limitano la possibilità di vendere i prodotti al giusto prezzo. Spesso le **vendite** avvengono in modo **informale**, a prezzi bassi, o i prodotti restano invenduti, con perdite economiche che incidono direttamente sul reddito delle donne e sulla loro autonomia economica, limitando nel contempo lo sviluppo comunitario.

Problemët Problemi

Mungesë tregjesh lokale dhe mekanizmesh për shitjen e produkteve bujqësore dhe artizanale të grave.

Mancanza di mercati locali e di meccanismi per la vendita dei prodotti agricoli e artigianali delle donne.

Perspektiva Gjimore Prospettiva di Genere

Gratë fermere nuk arrijnë të shesin produktet me vlerën reale dhe humbin të ardhurat e tyre. Mungesa e promovimit i mban jashtë zinxhirit të tregtisë dhe zhvillimit lokal.

Le donne agricoltrici non riescono a vendere i prodotti al loro valore reale e perdono così parte dei loro redditi. La mancanza di promozione le esclude dalla catena del commercio e dallo sviluppo locale.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Të aktivizohen tregje lokale sezonale dhe hapësira shitjeje.
- Të organizohen panaiere dhe fushata promovuese për produktet tradicionale.
- Të krijohen pika grumbullimi dhe të zhvillohet bashkëpunimi me bizneset lokale të përpunimit.
- Të mbështetet shitja online e produkteve të grave.
- Aktivare mercati locali stagionali e spazi di vendita.
- Organizare fiere e campagne promozionali per i prodotti tradizionali.
- Allestire punti di raccolta e collaborazione con le imprese locali di trasformazione
- Supportare la vendita online dei prodotti delle donne

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

- Bashkia Malësi e Madhe
- Drejtoria e Bujqësisë
- OJF-të lokale
- Dhomat e Tregtisë
- Zhvillimi Rural dhe Agrobiznesi
- Bashkia Malësi e Madhe
- Drejtoria e Bujqësisë
- OJF-të lokale
- Dhomat e Tregtisë
- Zhvillimi Rural dhe Agrobiznesi

**Prioritet 1
Priorità 1**

Fuqizimi Ekonomik Empowerment economico

2 Të kesh në dispozicion shërbime mbështetëse për sektorin bujqësor

Në Bashkinë e Malësisë së Madhe, një sfidë e rëndësishme për gratë në bujqësinë është **mungesa e mbështetjes teknike** dhe e shërbimeve të specializuara. Këshillimi agronomik, trajnimi mbi teknologjitë e reja dhe informacioni mbi subvencionet ose regjistrimin e fermave shpesh janë të papërshtatshëm ose të paaksesueshëm. Kjo çon në **punë të lodhshme**, rendimente të ulëta dhe vështirësi për të marrë pjesë në programe mbështetëse shtetërore, duke detyruar gratë të mbështeten vetëm në përvojën praktike pa mjete që t'u përmirësojnë jetesën.

Poter disporre di servizi di supporto per il settore agricolo 2

Nella Municipalità di Malesi e Madhe una sfida importante per le donne agricoltrici è la **mancanza di supporto tecnico** e servizi specializzati. Consulenza agronomica, formazione su nuove tecnologie e informazioni su sussidi o registrazioni agricole sono spesso inaccessibili. Questo porta a **lavoro faticoso**, basse rese e difficoltà a partecipare a programmi statali di sostegno, costringendo le donne a fare affidamento solo sull'esperienza pratica senza strumenti per migliorare la loro vita.

Problemët Problemi

Mungesë shërbimesh mbështetëse dhe informacioni profesional për gratë fermere.

Mancanza di servizi di supporto e di informazioni professionali per le donne agricoltrici.

Perspektiva Gjimore Prospettiva di Genere

Gratë kanë më pak mundësi për të marrë pjesë në programe bujqësore apo për të aplikuar në skema financimi, duke u përjashtuar nga mbështetja ekonomike që u ofrohet fermerëve.

Le donne hanno meno opportunità di partecipare a programmi agricoli o di accedere a schemi di finanziamento, restando escluse dal sostegno economico offerto agli agricoltori.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Krijimi i një programi këshillimi agronomik me fokus gjinor.
- Trajnime për përdorimin e teknologjive të reja bujqësore.
- Fushata informuese për skemat e mbështetjes publike dhe për regjistrimin e fermave.
- Ngritja e një zyre informacioni bujqësor pranë bashkisë
- Creazione di un programma di consulenza agronomica con focus di genere.
- Formazione sull'uso di nuove tecnologie agricole.
- Campagne informative sui programmi di sostegno pubblico e sulla registrazione delle aziende agricole.
- Istituzione di un Info Point agricolo presso il comune.

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

- Bashkia Malësi e Madhe
- Drejtoria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural
- Agjencia e Zhvillimit Bujqësor dhe Rural (AZHBR)
- OJF-të dhe partnerët zhvillimorë
- Comune di Malësi e Madhe
- Direzione dell'Agricoltura e dello Sviluppo Rurale
- Agenzia per lo Sviluppo Agricolo e Rurale (AZHBR)
- ONG e partner di sviluppo

Prioritet 2
Priorità 2

Fuqizimi Ekonomik Empowerment economico

3 Të kenë akses në stimuj për punësimin lokal të grave dhe vajzave.

Papunësia e grave dhe vajzave mbetet një nga sfidat kryesore në Malesi e Madhe, sidomos në zonat rurale. Shumë pak iniciativa synojnë drejtpërdrejt punësimin e tyre, veçanërisht për ato pa arsim të lartë ose me përgjegjësi familjare. **Punësimet** e krijuara janë shpesh **të përkohshme**, jo të sigurta dhe favorizojnë burrat. Gratë dhe vajzat përballen me **mungesë përgatitjeje profesionale**, mbështetje financiare dhe qasje në informacion, gjë që kufizon pjesëmarrjen e tyre ekonomike, sociale dhe vendimmarrëse.

Avere accesso a incentivi per l'occupazione locale di donne e ragazze

La **disoccupazione** tra donne e ragazze resta una delle principali sfide a Malesi e Madhe, soprattutto nelle zone rurali. Poche iniziative mirano direttamente al loro impiego, in particolare per chi non ha un'istruzione superiore o ha responsabilità familiari. I **posti di lavoro** creati sono spesso **temporanei**, precari e favoriscono gli uomini. Le donne e le ragazze affrontano **carenze di formazione professionale**, sostegno finanziario e accesso alle informazioni, limitando così la loro partecipazione economica, sociale e decisionale.

Problemet Problemi

Mungesë mundësish punësimi për gratë dhe vajzat, veçanërisht në zonat rurale.

Mancanza di opportunità di lavoro per donne e ragazze, soprattutto nelle aree rurali.

Perspektiva Gjimore Prospettiva di Genere

Gratë përballen me pengesa strukturore si mungesë aftësish profesionale, qasje të kufizuara në fonde dhe norma tradicionale që i mbajnë jashtë tregut të punës.

Le donne affrontano ostacoli strutturali come la mancanza di competenze professionali, l'accesso limitato ai fondi e norme tradizionali che le escludono dal mercato del lavoro.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Zhvillimi i programeve të formimit profesional me orientim praktik.
- Nxitja e bizneseve për të punësuar gra përmes lehtësive fiskale.
- Krijimi i ndërmarrjeve sociale të udhëhequra nga gra.
- Bashkëpunimi me Zyrën e Punës dhe OJF-të për orientim profesional dhe trajnime.
- Svoluppare programmi di formazione professionale con orientamento pratico.
- Incentivare le imprese a occupare donne tramite agevolazioni fiscali.
- Creare imprese sociali guidate da donne.
- Collaborare con l'Ufficio del Lavoro e le ONG per tutoring e corsi di formazione.

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

- Bashkia Malësi e Madhe
- Drejtoria Rajonale e Punësimit
- Qendra e Formimit Profesional Shkodër
- OJF-të dhe donatorët për fuqizimin ekonomik të grave
- Comune di Malësi e Madhe
- Direzione Regionale per l'Impiego
- Centro di Formazione Professionale di Shkodër
- ONG e donatori per l'empowerment economico delle donne

**Prioritet 3
Priorità 3**

TEMATIKA 2 Tematica 2

Shëndetësia dhe Mirëqenia Sociale

Në Bashkinë Malesi e Madhe, veçanërisht në zonat periferike si Gruemire, Kulla dhe fshatrat përreth, **gratë** dhe vajzat janë **të marginalizuara** në mënyrë të dukshme nga jeta sociale.

Kjo përjashtim shkaktohet nga disa faktorë: mungesa e hapësirave të dedikuara për takime apo aktivitete të grave, **pakësia e programeve** të drejtuara specifikisht ndaj këtij grupi dhe mungesa e institucioneve që ofrojnë rregullisht aktivitete kulturore, edukative apo rekreative.

Sanità e Cura Sociale

A Malesi e Madhe, in particolare nelle aree periferiche come Gruemire, Kulla e i villaggi circostanti, le **donne** e le ragazze risultano **fortemente marginalizzate** rispetto alla vita sociale.

Tale esclusione è determinata da diversi fattori: l'assenza di spazi dedicati ad incontri o attività femminili, la **carenza di programmi** mirati specificamente a questo gruppo e la mancanza di istituzioni che offrano regolarmente attività culturali, educative o ricreative.

Shëndetësia dhe Mirëqenia Sociale Sanità e Cura Sociale

1 Të kenë më shumë mundësi për të marrë pjesë në ngjarje dhe aktivitete komunitare.

Ngarkesa e lartë me punë shtëpiake dhe kujdesi për fëmijët dhe të moshuarit kufizon pjesëmarrjen e grave në aktivitete jashtë shtëpisë. **Mungesa e rrjeteve mbështetëse**, informacionit dhe hapësirave të sigurta krijon izolim social, ul vetëbesimin dhe rrit ndjeshmërinë ndaj **dhunës në familje**. **Po ashtu**, mungesa e hapësirave sociale për fëmijët dhe të rinjtë krijon një vakum të rrezikshëm, duke ndikuar në mirëqenien e nënave dhe kufizuar mundësitë për edukim joformal të fëmijëve.

Avere maggiori opportunità di partecipare a eventi e attività comunitarie

L'elevato **carico di lavoro domestico** e la cura di bambini e anziani limitano la partecipazione delle donne ad attività esterne. La **mancanza di reti di supporto**, informazioni e spazi sicuri genera isolamento sociale, riduce l'autostima e aumenta la vulnerabilità alla violenza domestica. Anche l'**assenza di spazi sociali per bambini** e giovani crea un vuoto pericoloso, influenzando sul benessere delle madri e limitando l'educazione non formale dei figli.

Problemet Problemi

Izolimi social i grave dhe mungesa e hapësirave për pjesëmarrje komunitare.

Isolamento sociale delle donne e mancanza di spazi per la partecipazione comunitaria.

Perspektiva Gjimore Prospettiva di Genere

Gratë dhe vajzat përballen me barriera sociale dhe kulturore që i përjashtojnë nga aktivitetet publike. Mungesa e infrastrukturës sociale i mban të izoluar dhe pa zë në çështjet komunitare.

Le donne e le ragazze affrontano barriere sociali e culturali che le escludono dalle attività pubbliche. La mancanza di infrastrutture sociali le mantiene isolate e senza voce nelle questioni comunitarie.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Krijimi i qendrave komunitare multifunkionale për aktivitete shoqërore dhe edukative.
- Organizimi i grupeve aktive të grave për vendimmarrje lokale.
- Promovimi i pjesëmarrjes përmes eventeve kulturore dhe aktiviteteve të përbashkëta.
- Creazione di centri comunitari multifunzionali per attività sociali ed educative.
- Organizzazione di gruppi attivi di donne per la partecipazione nelle decisioni locali.
- Promozione della partecipazione tramite eventi culturali e attività comuni.

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

- Bashkia Malësi e Madhe
- Drejtoria Arsimore Rajonale
- OJF "Gruaja tek Gruaja"
- Njësitë Administrative
- Qendrat Kulturore Lokale
- Comune di Malësi e Madhe
- Direzione Regionale dell'Istruzione
- ONG "Gruaja tek Gruaja"
- Unità Amministrative
- Centri Culturali Locali

Prioritet 1
Priorità 1

Shëndetësia dhe Mirëqenia Sociale Sanità e Cura Sociale

2 Të kenë në dispozicion shërbime për të Moshuarit dhe Personat me Aftësi të Kufizuara (PAK).

Në Bashkinë Koplik **nuk ekzistojnë qendra multifunkionale**, ditore apo pika mbështetëse për të moshuarit dhe personat me aftësi të kufizuara. Këta qytetarë mbeten të izoluar, shpesh të varur nga familjarët, veçanërisht nga gratë, të cilat përballen me **një barrë të dyfishtë**: përkujdesje pa pagesë dhe mungesë të aksesit në mbështetje psikosociale për veten. Mungesa e strukturave dhe e shërbimeve mobile kufizon pjesëmarrjen e tyre në jetën komunitare, në edukim dhe shprehje kulturore, duke krijuar **një cikël izolimi** dhe duke cenuar rëndë dinjitetin dhe përfshirjen e tyre.

Poter disporre di servizi per Anziani e Persone con Disabilità

2

Nel Comune di Malesi e Madhe **non esistono centri multifunzionali**, diurni o punti di supporto per anziani e persone con disabilità. Questi cittadini rimangono isolati nelle loro case, spesso dipendenti dai familiari, in particolare dalle donne, che affrontano un **doppio carico**: cura non retribuita e mancanza di accesso a supporto psicossociale per se stesse. L'assenza di strutture e di servizi mobili limita la loro partecipazione alla vita comunitaria, all'educazione e all'espressione culturale, creando un **circolo di isolamento** e compromettendo dignità e inclusione.

Problemët Problemi

Mungesë shërbimesh sociale për të moshuarit dhe PAK.

Mancanza di servizi sociali per anziani e persone con disabilità.

Perspektiva Gjimore Prospettiva di Genere

Gratë janë kujdestaret kryesore të anëtarëve të familjes, shpesh pa mbështetje, duke kufizuar pjesëmarrjen e tyre në punë dhe jetën publike.

Le donne sono le principali caregiver dei membri della famiglia, spesso senza supporto, il che limita la loro partecipazione al lavoro e alla vita pubblica.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Krijimi i qendrave ditore për të moshuarit dhe PAK.
- Zhvillimi i programeve mobile të përkujdesjes për zonat e largëta.
- Mbështetje për kujdestarët joformalë me trajnime dhe kompensim simbolik.
- Fushata ndërgjegjësimi për ndarjen e përgjegjësisë të kujdesit.
- Creare centri diurni per anziani e persone con disabilità.
- Sviluppare programmi mobili di assistenza per le aree remote.
- Supportare i caregiver informali tramite formazione e compenso simbolico.
- Campagne di sensibilizzazione per la condivisione delle responsabilità di cura.

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

- Bashkia Malësi e Madhe
- Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale
- Drejtoria Rajonale e Shërbimeve Sociale
- OJF-të dhe donatorët zhvillimorë
- Comune di Malësi e Madhe
- Ministero della Salute e della Protezione Sociale
- Direzione Regionale dei Servizi Sociali
- ONG e donatori per lo sviluppo

Prioritet 2
Priorità 2

Shëndetësia dhe Mirëqenia Sociale Sanità e Cura Sociale

3 Rritje e Kapaciteteve Profesionale dhe Bashkëpunimit Ndërinstitucional

SStrukturat e shërbimeve sociale në bashki dhe njësitë administrative janë të nënorganizuara dhe kanë nevojë për trajnimi të vazhdueshëm. Gjithashtu, bashkëpunimet me shkollat, qendrat shëndetësore dhe policinë shpesh janë të sporadike dhe informale. Punonjësit socialë mungojnë në trajnim, manuale dhe burime logjistike, duke e bërë të vështirë ofrimin e **mbështetjes efektive**. Kjo situatë cenon **sigurinë e grave dhe vajzave** viktimat të **dhunës** dhe cilësinë e përgjigjes institucionale, duke ekspozuar gjithashtu vetë punonjësit ndaj rreziqeve. **Siguria fizike e punonjësve** që trajtojnë raste delikate mbetet një problem serioz dhe i paadresuar.

Problemët Problemi

Mungesa e trajnimi të vazhdueshëm dhe e bashkëpunimit ndërinstitucional për shërbime sociale.

Mancanza di formazione continua e di collaborazione interistituzionale per i servizi sociali.

Perspektiva Gjimore Prospettiva di Genere

Gratë dhe vajzat që përballen me dhunë apo përjashtim social shpesh nuk marrin mbështetje efektive për shkak të mungesës së koordinimit dhe kapaciteteve profesionale.

Le donne e le ragazze che affrontano violenza o esclusione sociale spesso non ricevono supporto efficace a causa della mancanza di coordinamento e di capacità professionali.

Crescita delle Capacità Professionali e della Collaborazione Interistituzionale

3

Le **strutture dei servizi sociali** nei comuni e nelle unità amministrative sono sottoorganico e necessitano di formazione continua, e hanno collaborazioni sporadiche e informali con scuole, centri sanitari e polizia. Gli operatori sociali mancano di formazione, manuali e risorse logistiche, rendendo difficile offrire un **supporto efficace**. Questa situazione compromette la **sicurezza delle donne e delle ragazze** vittime di **violenza** e la qualità della risposta istituzionale, esponendo anche gli stessi operatori a rischi. La stessa **sicurezza fisica degli operatori** che gestiscono casi delicati rappresenta un problema serio e non affrontato.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Organizimi i trajnimeve me ndjeshmëri gjimore për punonjësit socialë, mësuesit, policinë dhe stafin shëndetësor.
- Forcimi i protokolleve të bashkëpunimit ndërinstitucional.
- Sigurimi i burimeve logjistike për stafin në terren (automjete, hapësira për këshillim konfidencial).
- Organizare corsi di formazione con sensibilità di genere per assistenti sociali, insegnanti, polizia e personale sanitario.
- Rafforzare i protocolli di collaborazione interistituzionale.
- Fornire risorse logistiche per il personale sul territorio (veicoli, spazi per consulenze riservate).

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

- Bashkia Malësi e Madhe
- Drejtoria e Shërbimeve Sociale Policia e Shtetit
- Drejtoria Arsimore Qendrat Shëndetësore OJF “Gruaja tek Gruaja”
- Comune di Malësi e Madhe
- Direzione dei Servizi Sociali
- Polizia di Stato
- Direzione dell’Istruzione
- Centri Sanitari
- ONG “Gruaja tek Gruaja” e rete di ONG

Prioritet 3
Priorità 3

Shëndetësia dhe Mirëqenia Sociale Sanità e Cura Sociale

4 Dhuna në familje, një problematikë e thellë dhe e nënraportuar

Dhuna në familje mbetet një nga **sfidat më serioze** në Bashkinë Malësi e Madhe, veçanërisht në zonat rurale, ku normat patriarkale, stigma sociale dhe mungesa e informacionit e bëjnë **të vështirë raportimin**. Gratë dhe vajzat shpesh përjetojnë dhunë psikologjike, ekonomike, fizike ose seksuale, me pasoja për shëndetin, mirëqenien familjare dhe kohezionin komunitar. **Mungesa e shërbimeve të specializuara**, strehim, mbështetje ligjore dhe psikologjike, dhe efikasiteti i ulët i mekanizmave lokalë të referimit e bëjnë të vështirë për viktimat të largohen nga marrëdhënie abuzive.

La violenza domestica, un problema profondo e sottostimato

La **violenza domestica** resta una delle **sfide più gravi** nel Comune di Malësi e Madhe, soprattutto nelle aree rurali, dove norme patriarcali, stigma sociale e mancanza di informazione rendono **difficile la denuncia**. Le donne e le ragazze subiscono spesso violenza psicologica, economica, fisica o sessuale, con conseguenze su salute, benessere familiare e coesione comunitaria. La **carezza di servizi specializzati**, rifugi, supporto legale e psicologico, e l'inefficienza dei meccanismi locali di riferimento rendono difficile per le vittime uscire da relazioni abusive.

Problemët Problemi

Dhuna në familje ndaj grave dhe vajzave, shpesh e fshehur dhe e nënraportuar.

La violenza domestica contro donne e ragazze, spesso nascosta e sottostimata.

Perspektiva Gjimore Prospettiva di Genere

Gratë janë më të ekspozuara ndaj dhunës për shkak të pabarazive strukturore, varësisë ekonomike dhe normave patriarkale që justifikojnë kontrollin dhe dhunën.

Le donne sono più esposte alla violenza a causa di disuguaglianze strutturali, dipendenza economica e norme patriarcali che giustificano il controllo e l'abuso.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Forcimi i Mekanizmit dhe trajnimi i anëtarëve të tij për menaxhimin e rasteve.
- Zgjerimi i shërbimeve për mbrojtjen e viktimave
- Krijimi i një pike kontakti aktive 24/7 për denoncime.
- Fushata sensibilizuese në shkollat dhe komunitet.
- Trajnime për policinë, mësuesit dhe punonjësit shëndetësorë.
- Rafforzare LRM e formare i suoi membri per la gestione dei casi.
- Espandere i servizi di protezione.
- Creare un punto di contatto attivo 24/7 per le denunce.
- Fare sensibilizzazione nelle scuole e nella comunità.
- Formare polizia, insegnanti e operatori sanitari

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

- Bashkia Malësi e Madhe
- Qendra e Koordinimit të Mekanizmit Vendor të Referimit
- Policia e Shtetit
- Qendrat Shëndetësore
- OJF "Gruaja tek Gruaja" dhe rrjeti i OJF
- Ministria e Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale
- Comune di Malësi e Madhe
- Coordinamento del Meccanismo Locale di Riferimento
- Polizia di Stato
- Centri Sanitari
- ONG "Gruaja tek Gruaja" e rete di ONG
- Ministero della Salute e della Protezione Sociale

Prioritet 4
Priorità 4

TEMATIKA 3 Tematica 3

Kultura dhe Trashëgimia

Bashkia e Malësi e Madhe ka një trashëgimi kulturore të pasur dhe të larmishme, me veshje tradicionale si xhubleta, këngë, valle, artizanat lokal dhe praktika sociale tipike. Elemente të paprekshme si zakonet, traditat dhe mikpritja pasqyrojnë identitetin e komunitetit, dhe disa tradita janë të njohura nga UNESCO. Megjithatë, trashëgimia rrezikohet nga mungesa e dokumentimit, plakja e artizanëve dhe interes i ulët i brezave të rinj. Vlerësimi dhe promovimi kulturor dhe turistik mbeten të kufizuara, megjithëse ekziston një potencial i madh për turizmin kulturor dhe punësimin e grave.

Cultura e Patrimonio

La municipalità di Malësi e Madhe possiede un patrimonio culturale ricco e variegato, con vestiario tradizionale come la xhubleta, canti, danze, artigianato locale e pratiche sociali tipiche. Elementi immateriali come usi, costumi e ospitalità riflettono l'identità della comunità e alcune tradizioni sono riconosciute dall'UNESCO. Tuttavia, il patrimonio è a rischio per mancanza di documentazione, invecchiamento degli artigiani e scarso interesse delle nuove generazioni. La valorizzazione culturale e turistica resta limitata, nonostante il grande potenziale per il turismo culturale e l'occupazione femminile.

Kultura dhe Trashëgimia Cultura e Patrimonio

1 Të organizohen dhe zhvillohen aktivitete me natyrë kulturore në nivel komunitar

Në njësitë e largëta të Bashkisë Malësi e Madhe, si Gruemire, Qendra dhe Darragjati, **jeta kulturore komunitare** është pothuajse **e munguar**. Aktivitetet artistike, folklorike dhe artizanale zhvillohen rrallë e pa mbështetje institucionale. **Mungojnë hapësira publike për kulturën** dhe fonde të dedikuara nga bashkia, ndërsa bashkëpunimi mes shkollave, organizatave lokale dhe artistëve popullorë është i dobët. Si pasojë, traditat dhe kultura vendase po humbin lidhjen me brezat e rinj, duke dobësuar **identitetin dhe kohezionin social** të komunitetit.

Problemet Problemi

Mungesë aktiviteteve kulturore të rregullta; hapësirash publike të dedikuara për kulturën; mbështetjeje dhe strukture institucionale; fondesh dhe buxhetesh të dedikuara dhe bashkëpunimi ndërinstitutional.

Mancanza di attività culturali regolari; di spazi pubblici dedicati alla cultura; di sostegno e strutture istituzionali; di fondi e bilanci dedicati e di cooperazione interistituzionale.

Prioritet 1 Priorità 1

Perspektiva Gjinore Prospettiva di Genere

Normat tradicionale dhe mungesa e hapësirave të sigurta i mbajnë vajzat dhe gratë jashtë jetës publike. Në një shoqëri ku gratë mbartin përgjegjësi familjare dhe shtëpiake, mungesa e hapësirave kulturore dhe sociale i kufizon mundësitë për vetë-shprehje, për njohje të aftësive krijuese dhe për ndërveprim shoqëror.

Le norme tradizionali e la mancanza di spazi sicuri tengono ragazze e donne ai margini della vita pubblica. In una società in cui le donne portano il peso delle responsabilità familiari e domestiche, l'assenza di spazi culturali e sociali limita le opportunità di espressione personale, di valorizzazione delle capacità creative e di interazione sociale.

Organizzare e realizzare attività di natura culturale a livello comunitario

Nelle aree più remote della Municipalità di Malësi e Madhe, come Gruemire, Qendër e Darragjat, la **vita culturale comunitaria** è quasi **assente**. Le attività artistiche, folkloriche e artigianali si svolgono raramente e senza un adeguato sostegno istituzionale. **Mancano spazi pubblici dedicati** alla cultura e fondi comunali specifici, mentre la collaborazione tra scuole, organizzazioni locali e artisti popolari è debole. Di conseguenza, le tradizioni e la cultura locale stanno perdendo il legame con le giovani generazioni, indebolendo l'**identità e la coesione sociale** della comunità.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Të hartohet një kalendar kulturor komunitar vjetor.
- Të aktivizohen qendrat komunitare ose shkollat si hapësira kulturore.
- Të hapen mikro-banda për grupe artistike të udhëhequra nga gra.
- Stilare un Calendario culturale comunitario annuale.
- Attivare centri comunitari o scuole come spazi culturali.
- Aprire micro-band per gruppi artistici guidati da donne.

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

- Bashkia Malësi e Madhe
- Qendrat Kulturore;
- Drejtoria Arsimore/Shkollat;
- OJF "Gruaja tek Gruaja"
- Komuniteti lokale
- Partnerët dhe donatorët për zhvillimin kulturor
- Comune di Malësi e Madhe
- Centri Culturali
- Direzione dell'Istruzione e Scuole
- Comunità locali
- ONG locali e Gruaja tek Gruaja
- Partner e donatori per lo sviluppo culturale

Kultura dhe Trashëgimia Cultura e Patrimonio

2 Rritje e pjesëmarrjes së të rinjve në organizimin dhe ruajtjen e trashëgimisë kulturore

Në Malësi e Madhe, **pjesëmarrja e të rinjve** në aktivitete kulturore dhe në ruajtjen e trashëgimisë vendore është **minimale dhe shpesh rastësore**. Mungesa e hapësirave, mbështetjes dhe modeleve motivuese kufizon angazhimin e tyre. Shkollat ofrojnë **pak mundësi praktike**, si punëtori artizanale, muzikë dhe valle tradicionale. Ngjarjet kulturore janë të centralizuara dhe rrallë i japin të rinjve rolin e protagonistit. Pjesëmarrja e tyre do të forconte **lidhjen me kulturën**, do të zhvillonte aftësi praktike dhe do t'i bënte pjesë aktive të zhvillimit të qëndrueshëm të territorit.

Accrescere la partecipazione dei giovani nell'organizzazione e conservazione del patrimonio

A Malësi e Madhe, la **partecipazione dei giovani** ad attività culturali e alla conservazione del patrimonio locale è **minima e spesso occasionale**. La mancanza di spazi, supporto e modelli motivanti limita il loro coinvolgimento. Le scuole offrono **poches opportunità pratiche** come laboratori artigianali, musica e danze tradizionali. Gli eventi culturali sono centralizzati e raramente vedono i giovani protagonisti. Coinvolgerli rafforzerebbe il **legame con la cultura**, svilupperebbe competenze pratiche e li renderebbe attivi nello sviluppo sostenibile del territorio.

Problemet Problemi

Angazhim i ulët rinor në trashëgimi dhe mungesë strategjie dhe qasje institucionale për përfshirjen e të rinjve; hapësirash dhe strukturash rinore funksionale; motivimi dhe modele frymëzuese; bashkëpunimi ndërmjet institucioneve.

Bassa partecipazione giovanile al patrimonio e mancanza di strategia e approccio istituzionale per il coinvolgimento dei giovani; di spazi e strutture giovanili funzionanti; di motivazione e modelli ispiratori; e di collaborazione tra istituzioni.

Perspektiva Gjimore Prospettiva di Genere

Vajzat përballen me pritshmëri kufizuese dhe mungesë modele dhe fonde/grant-e të posaçme, që u pengojnë të shprehin plotësisht potencialin e tyre artistik, duke ulur pjesëmarrjen e tyre në kujdesin dhe mbrojtjen e trashëgimisë kulturore të komuniteteve të tyre.

Le ragazze affrontano aspettative limitanti e mancanza di modelli e fondi/grant dedicati che impediscono loro di esprimere a pieno il loro potenziale artistico, riducendo la loro partecipazione alla cura e difesa del patrimonio culturale delle proprie comunità.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Të krijohen klube rinore kulturore në shkolla.
- Mentorim nga artistë dhe zanatçinj.
- Të ofrohen bursa për mini-projekte të dedikuara vajzave.
- Të organizohet event "Trashëgimia përmes teknologjisë" (video, podcast).
- Creare club giovanili culturali nelle scuole.
- Mentorship da parte di artisti e artigiani.
- Fornire Borse per mini-progetti dedicati alle ragazze.
- Organizzare Evento "Patrimonio attraverso la tecnologia" (video, podcast).

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

- Drejtoria Arsimore dhe Shkollat;
- Qendrat Kulturore
- artizanë lokalë
- OJF rinore dhe GtG
- Bibliotekat
- Komuniteti lokale
- Partnerët dhe donatorët për zhvillimin kulturor
- Direzione dell'Istruzione e Scuole
- Centri Culturali
- Artigiani locali
- ONG giovanili e GtG
- Biblioteche
- Comunità locali
- Partner e donatori per lo sviluppo culturale

Prioritet 2
Priorità 2

Kultura dhe Trashëgimia Cultura e Patrimonio

3 Të mbrohet trashëgimia kulturore dhe të promovohet tek vizitorët dhe turistët

Bashkia Malësi e Madhe ka një **trashëgimi kulturore të pasur**, me veshje tradicionale, këngë, valle dhe zanate artizanale si **xhubleta**, e mbrojtur nga UNESCO. Pasuria kulturore rrezikohet nga mungesa e dokumentimit, financimit dhe lidhjes ndërbrezore. Brezat e rinj kanë **pak kontakt me traditat**, ndërsa artizanët plakën pa mundësi t'i transmetojnë njohuritë. Mungojnë plane për **turizmin kulturor**, muze funksionalë, guida dhe tregje artizanale. Kjo pengon prezantimin edukativ të trashëgimisë dhe humbet mundësi për zhvillim ekonomik, punësim të grave e të rinjve dhe promovim të identitetit lokal.

Problemet Problemi

Mungesë dokumentimi dhe arkivimi të trashëgimisë shpirtërore dhe materiale; mbështetjeje financiare; strukture dhe infrastrukture për turizmin si dhe plakje e artizanëve dhe mungesë e brezit pasues.

Mancanza di documentazione e archiviazione del patrimonio materiale e immateriale; di sostegno finanziario; di strutture e infrastrutture per il turismo oltre all'invecchiamento degli artigiani e alla mancanza di un ricambio generazionale.

Prioritet 3
Priorità 3

Perspektiva Gjimore Prospettiva di Genere

Dijet e grave (në fushën kulinare dhe artizanale) nënvlerësohen dhe nuk shfrytëzohen ekonomikisht, duke i penguar ato të zhvillojnë aktivitete që mund t'u siguronin më shumë pavarësi ekonomike dhe, rrjedhimisht, një rol më të fortë vendimmarrës në familje dhe në komunitet.

Le conoscenze delle donne (culinarie e artigianali) sono sottovalutate e non valorizzate economicamente, impedendo loro di sviluppare attività capaci di garantire una maggiore autonomia economica e, di conseguenza, un ruolo decisionale più forte all'interno della famiglia e della comunità.

Proteggere il patrimonio culturale e promuoverlo presso visitatori e turisti

Malësi e Madhe possiede un **ricco patrimonio culturale**, con abiti tradizionali, canti, danze e mestieri artigianali come **la xhubleta**, tutelata dall'UNESCO. Questo patrimonio è a rischio per la mancanza di documentazione, finanziamenti e trasmissione intergenerazionale. I giovani hanno **poco contatto con le tradizioni**, mentre gli artigiani invecchiano senza poter trasmettere le conoscenze. Mancano piani per il **turismo culturale**, musei funzionanti, guide e mercati artigianali. Ciò limita la fruizione educativa del patrimonio e fa perdere opportunità di sviluppo economico e occupazione per donne.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Të krijohet një arkiv dixhital (video/intervista/foto).
- Të organizohen ture kulturore me guida lokale (përfshirë vajzat).
- Të zhvillohen panaire periodike të artizanatit ose gastronomisë.
- Të regjistrohet një markë lokale për produktet e grave.
- Creare un archivio digitale (video/interviste/foto).
- Organizzare tour culturali con guide locali (anche donne).
- Svolgere fiere periodiche di artigianato o gastronomia.
- Registrare un marchio locale per i prodotti delle donne.

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

- DRKK Shkodër dhe Ministria e Kulturës
- Operatorë turistikë
- Qendrat Kulturore
- artizanë lokalë
- OJF rinore/GTG
- Bibliotekat
- Komuniteti
- Partnerët dhe donatorët për zhvillimin kulturor
- DRKK Shkodër e Ministero della Cultura
- Operatori turistici
- Centri Culturali
- Artigiani locali
- ONG giovanili/GtG
- Biblioteche
- Comunità
- Partner e donatori per lo sviluppo culturale

TEMATIKA 4 Tematica 4

Infrastruktura dhe Zhvillimi

*Bashkia e Malësi e Madhe ka disa **infrastruktura në përmirësim**, si rrjeti i ujësjellësit, investimet në energji, ndërhyrjet për turizmin dhe menaxhimin e mbetjeve, si dhe lidhjet strategjike rrugore. Megjithatë, shumë **zona malore dhe të largëta** vuajnë ende nga **mangësi**: rrugët, rrjetet e kanalizimeve, energjia elektrike dhe shërbimet dixhitale shpesh janë të pamjaftueshme, dhe shpërndarja gjeografike e vështirëson zhvillimin. Këto kushte **kufizojnë aksesin** e komuniteteve, veçanërisht **të grave** dhe të rinjve, në hapësira kulturore, tregje dhe mundësi ekonomike.*

Infrastrutture e Sviluppo

*La Municipalità di Malësi e Madhe possiede alcune **infrastrutture in miglioramento**, come la rete idrica, investimenti energetici, interventi per il turismo e la gestione dei rifiuti, oltre a collegamenti stradali strategici. Tuttavia, molte **aree montane e remote** soffrono ancora di **carenze**: strade, reti fognarie, energia elettrica e servizi digitali sono spesso insufficienti, e la dispersione geografica complica lo sviluppo. Queste condizioni **limitano l'accesso** delle comunità, in particolare **delle donne** e dei giovani, a spazi culturali, mercati e opportunità economiche.*

Infrastruktura dhe Zhvillimi Infrastrutture e Sviluppo

1 Të kesh mundësinë të lëvizësh mbi rrugë në gjendje të mirë mirëmbajtjeje dhe lehtësisht të kalueshme

Rrjeti rrugor në shumë zona është **i amortizuar**, shpesh i paasfaltuar dhe i pakalueshëm gjatë reshjeve ose borës. Mirëmbajtja është e kufizuar, duke e bërë të vështirë lëvizjen. Shfaqen probleme gjatë **emergjencave shëndetësore** dhe për **transportin e nxënësve**, veçanërisht në dimër. Gjendja e rrugëve pengon **transportin e produkteve** bujqësore, duke ulur të ardhurat familjare dhe zhvillimin ekonomik lokal. Familjet me të ardhura të ulëta përballen me izolim social dhe ekonomik. Përmirësimi i infrastrukturës rrugore është thelbësor për sigurinë dhe zhvillimin.

1 Poder circolare su strade in buono stato di manutenzione e facilmente percorribili

La **rete stradale** in molte zone è **deteriorata**, spesso non asfaltata e impraticabile in caso di pioggia o neve. La manutenzione è limitata, rendendo difficili gli spostamenti. Emergono problemi in caso di **emergenze sanitarie** e per il **trasporto scolastico**, soprattutto in inverno. Le condizioni delle strade ostacolano il **trasporto dei prodotti** agricoli, riducendo le entrate familiari e l'economia locale. Le famiglie a basso reddito affrontano **isolamento sociale** ed economico. Il miglioramento delle infrastrutture stradali è fondamentale per la sicurezza e lo sviluppo.

Problemët Problemi

Rrugët e amortizuara në shumë lagje dhe fshatra, të pashtuara ose të dëmtuara, që bëhen të pakalueshme gjatë stinëve të lagështa dhe vështirësojnë lëvizjen e njerëzve dhe aksesin në shërbime.

Strade deteriorate in molte frazioni e villaggi, spesso non asfaltate o danneggiate, diventano impraticabili durante le stagioni piovose, rendendo difficili gli spostamenti delle persone e l'accesso ai servizi.

Perspektiva Gjinore Prospettiva di Genere

Gratë dhe vajzat preken më shumë nga rrugat e dëmtuar, pasi janë më shpesh përgjegjëse për shoqërimin e fëmijëve në shkollë, transportin e prodhimeve bujqësore dhe qasjen në shërbime shëndetësore. Kufizimi i lëvizjes ndikon në sigurinë, pjesëmarrjen në jetën publike dhe mundësitë për punësim.

Le donne e le ragazze sono maggiormente colpite dalle strade danneggiate, poiché sono più spesso responsabili di accompagnare i bambini a scuola, trasportare i prodotti agricoli e accedere ai servizi sanitari. La limitazione della mobilità influisce sulla sicurezza, sulla partecipazione alla vita pubblica e sulle opportunità di lavoro.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Riatërhiqe dhe mirëmbaje rrugët rurale dhe dytësore që lidhin zonat e largëta.
- Përdor fonde komunale dhe të donatorëve për investime me ndikim gjinor.
- Përcaktimi i prioriteteve të rrugëve së bashku me gratë.
- Krijë mekanizma raportimi për gjendjen e rrugëve dhe menaxhimin e emergjencave.
- Rikualifikare e manutene le strade rurali e secondarie che collegano le zone remote.
- Utilizzare fondi comunali e dei donatori per investimenti con impatto di genere.
- Definire le priorità della viabilità insieme con le donne.
- Creare meccanismi di segnalazione dello stato delle strade.

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

- Bashkia Malësi e Madhe
- Njësitë administrative
- Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë
- Komuniteti local
- OJF-të vendore dhe partnerë zhvillimi
- Comune di Malësi e Madhe
- Unità amministrative
- Ministero delle Infrastrutture e dell'Energia
- Comunità locali
- ONG locali e partner di sviluppo

Prioritet 1
Priorità 1

Infrastruktura dhe Zhvillimi Infrastrutture e Sviluppo

2 Të kesh rrugë dhe hapësira publike të ndriçuara mjaftueshëm.

Në shumë zona **ndriçimi publik është i pamjaftueshëm**, duke lënë rrugët, sheshet dhe hapësirat e përbashkëta të errëta gjatë natës. Kjo rrit pasigurinë dhe **rrezikun për aksidente** apo **incidente të dhunshme**. Banorët shmangin lëvizjet gjatë mbrëmjes dhe kufizojnë daljet publike. Pjesëmarrja në **aktivitete komunitare dhe sociale** ulet ndjeshëm. Në zonat rurale, errësira pothuajse ndalon çdo aktivitet shoqëror. Problemi bëhet më i ndjeshëm **gjatë dimrit**, kur errësira bie herët. Kjo gjendje ndikon negativisht në **cilësinë e jetës** dhe përdorimin e shërbimeve publike.

Problemet Problemi

Mungesa e ndriçimit publik në zona urbane dhe rurale që krijon pasiguri për banorët dhe pengon jetën publike gjatë orëve të mbrëmjes.

Mancanza di illuminazione pubblica nelle aree urbane e rurali che crea insicurezza per i residenti e ostacola la vita pubblica nelle ore serali.

Perspektiva Gjinore Prospettiva di Genere

Gratë dhe vajzat janë më të ndikuara nga mungesa e ndriçimit, pasi ndihen më të pasigurta gjatë lëvizjes në mbrëmje. Kjo i kufizon në pjesëmarrjen në jetën publike, në punësim apo në aktivitetet shoqërore, duke forcuar izolimin dhe ndjenjën e pasigurisë.

Le donne e le ragazze sono maggiormente colpite dalla mancanza di illuminazione, poiché si sentono più insicure negli spostamenti serali. Ciò limita la loro partecipazione alla vita pubblica, al lavoro e alle attività sociali, rafforzando isolamento e senso di insicurezza.

Prioritet 2
Priorità 2

Avere strade e spazi pubblici sufficientemente illuminati

2

In molte zone **l'illuminazione pubblica è insufficiente**, lasciando strade, piazze e spazi comuni al buio durante la notte. Ciò aumenta l'insicurezza e il **rischio di incidenti** o **episodi di violenza**. I residenti evitano gli spostamenti serali e limitano le uscite pubbliche. La partecipazione ad **attività comunitarie e sociali** diminuisce sensibilmente. Nelle aree rurali, il buio quasi annulla qualsiasi attività sociale. Il problema è più grave **in inverno**, quando fa buio presto. Questa situazione incide negativamente sulla **qualità della vita** e sull'uso dei servizi pubblici.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Vendosja e ndriçimit publik efikas (LED, panele dielllore) në rrugët kryesore.
- Përfshirja e grave dhe të rinjve për të përcaktuar prioritetet.
- Integrimi i perspektivës gjinore në planet e investimeve për të përmirësuar sigurinë, aksesin në shërbime dhe pjesëmarrjen.
- Installare illuminazione pubblica efficiente (LED, pannelli solari) nelle principali vie.
- Coinvolgere donne e giovani, per definire le priorità.
- Integrare la prospettiva di genere nei piani di investimento per migliorare sicurezza, accesso ai servizi e partecipazione.

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

- Bashkia Malësi e Madhe
- Njësitë administrative
- Operatorë energjetikë
- Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë
- Komuniteti lokal
- OJF-të vendore dhe partnerë zhvillimi
- Comune di Malësi e Madhe
- Unità amministrative
- Operatori per l'energia
- Ministero delle Infrastrutture e dell'Energia
- Comunità locali
- ONG locali e partner di sviluppo

Infrastruktura dhe Zhvillimi Infrastrutture e Sviluppo

3 Të kesh ujë të pijshëm të disponueshëm pa kufizime orare.

Në shumë zona, furnizimi me **ujë të pijshëm** është i kufizuar ose rrjeti është i amortizuar ose jo funksional. Shpesh uji jepet për **pak orë në ditë**, veçanërisht gjatë verës, duke ndikuar në higjienën, kujdesin për fëmijët dhe përgatitjen e ushqimit. Banorët përdorin burime të largëta ose blejnë ujë, duke rritur kostot për familjet me të ardhura të ulëta. Ndërprerjet e ujit pengojnë edhe **funksionimin e shkollave, qendrave shëndetësore dhe bizneseve të vogla**. Situata përkeqëson shëndetin publik dhe mirëqenien e komunitetit.

Avere a disposizione acqua potabile e senza limitazioni orarie 3

In molte zone, l'approvvigionamento di **acqua potabile** è limitato o la rete è deteriorata o non funzionante. Spesso l'acqua è disponibile **solo per poche ore al giorno**, soprattutto in estate, incidendo su igiene, cura dei bambini e preparazione dei pasti. I residenti ricorrono a fonti lontane o acquistano acqua, aumentando i costi per le famiglie a basso reddito. Le interruzioni d'acqua ostacolano anche il **funzionamento di scuole, centri sanitari e piccole imprese**. La situazione peggiora la salute pubblica e il benessere della comunità.

Problemët Problemi

Furnizimi me ujë të pijshëm është i pasigurt dhe me ndërprerje të shpeshta në shumë zona. Disa lagje nuk kanë rrjet funksional të ujësjellësit dhe gjatë verës uji vjen vetëm për rreth 1.5 orë në ditë.

L'approvvigionamento di acqua potabile è insicuro e soggetto a frequenti interruzioni in molte zone. Alcuni quartieri non hanno una rete idrica funzionante e in estate l'acqua arriva solo per circa 1,5 ore al giorno.

Perspektiva Gjimore Prospettiva di Genere

Përgjegjësia për sigurimin e ujit dhe përmbushjen e nevojave higjienike bie kryesisht mbi gratë dhe vajzat. Ato përballen me ngarkesë të shtuar fizike dhe psikologjike, duke humbur kohë dhe energji që mund të përdorej për arsim, punë apo pjesëmarrje shoqërore.

La responsabilità di garantire l'acqua e soddisfare le esigenze igieniche ricade principalmente sulle donne e sulle ragazze. Esse affrontano un carico fisico e psicologico maggiore, perdendo tempo ed energie che potrebbero essere dedicate all'istruzione, al lavoro o alla partecipazione sociale.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Riabilitimi dhe zgjerimi i rrjetit të ujësjellësit.
- Sigurimi i ujit të pijshëm në mënyrë të rregullt përmes depozitave ose sistemeve alternative.
- Monitorimi i cilësisë së ujit dhe transparenca e orareve të furnizimit.
- Përfshirja e grave në menaxhimin e ujësjellësit.
- Rikualifikare e ampliare la rete idrica.
- Garantire acqua potabile regolare tramite serbatoi o sistemi alternativi.
- Monitorare la qualità dell'acqua e rendere trasparenti gli orari di erogazione.
- Coinvolgere le donne nella gestione dell'acqua.

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

- Bashkia Malësi e Madhe
- Njësitë administrative
- Ndërmarrjet e Ujësjellësit
- Ministria e Infrastrukturës dhe Energjisë
- Komuniteti lokal
- OJF-të vendore dhe partnerë zhvillimi
- Comune di Malësi e Madhe
- Unità amministrative
- Operatori dei servizi idrici
- Ministero delle Infrastrutture e dell'Energia
- Comunità locali
- ONG locali e partner di sviluppo

Prioritet 3
Priorità 3

TEMATIKA 5 Tematica 5

Akses në Arsim

Në Malësi e Madhe, qasja në arsim pengohet nga **shkolla të vjetruara** dhe të pakënaqshme, veçanërisht në zonat rurale. Distanca e madhe dhe rrugët e pasigurta rrisin **rezikun e braktisjes**, sidomos për vajzat. Mungojnë laboratorë, biblioteka dhe hapësira për aktivitete jashtëshkollore. **Faktorët ekonomikë** kufizojnë mbështetjen për transportin dhe materialet shkollore. **Pritshmëritë tradicionale** dhe detyrat shtëpiake rëndojnë mbi vajzat, duke ulur pjesëmarrjen e tyre. **Pabarazitë gjinore** kufizojnë qasjen dhe vazhdimësinë e shkollimit. Përmirësimi i shkollave dhe mbështetja për familjet janë thelbësore për të rritur pjesëmarrjen dhe aftësitë.

Accesso all'istruzione

A Malësi e Madhe, l'accesso all'istruzione è ostacolato da **scuole datate** e poco attrezzate, soprattutto nelle zone rurali. Distanze lunghe e strade insicure aumentano il **rischio di abbandono**, soprattutto per le ragazze. Mancano laboratori, biblioteche e spazi per attività extrascolastiche. **Fattori economici** limitano il sostegno a trasporto e materiali scolastici. Le aspettative tradizionali e i compiti domestici gravano sulle ragazze, riducendo la loro partecipazione. Le disuguaglianze di genere limitano l'accesso e la continuità scolastica. Migliorare scuole e dare supporto alle famiglie è essenziale per aumentare partecipazione e competenze.

Akses në Arsim Accesso all'istruzione

1 Të mund të kapërcehen kushtet infrastrukturore të vështira ekzistuese në shkolla

Në shumë shkolla rurale, **infrastruktura** është **e mangët**, me godina të amortizuara, tualete të papërshtatshme dhe mungesë ngrohjeje. Këto kushte e bëjnë **mësimin të vështirë**, ndikojnë në **shëndetin dhe sigurinë e nxënësve** dhe rrisin rrezikun e **braktisjes së shkollës**. Vajzat preken veçanërisht për shkak të mungesës së shërbimeve higjienike të përshtatshme gjatë periudhës menstruale. Problemet infrastrukturore forcojnë **pabarazitë midis zonave urbane dhe rurale** dhe pengojnë arsim gjithëpërfshirës dhe cilësor.

Riuscire a superare le condizioni infrastrutturali difficili esistenti nelle scuole

In molte scuole rurali, le **infrastrutture** sono **carenti**, con edifici deteriorati, bagni inadatti e mancanza di riscaldamento. Queste condizioni rendono l'**insegnamento difficile**, incidono sulla **salute e sicurezza degli studenti** e aumentano il rischio di **abbandono scolastico**. Le ragazze sono particolarmente colpite a causa della mancanza di servizi igienici adeguati durante il periodo mestruale. I problemi infrastrutturali rafforzano le **disuguaglianze tra zone urbane e rurali** e ostacolano un'istruzione inclusiva e di qualità.

Problemët Problemi

Shumë shkolla rurale përballen me mungesë ngrohjeje, ndriçimi, ambiente të dëmtuara dhe mungesë të kushteve higjienike. Kjo ndikon në cilësinë e arsimit dhe në motivimin e nxënësve për të ndjekur mësimin.

Molte scuole rurali affrontano carenza di riscaldamento, illuminazione insufficiente, ambienti deteriorati e mancanza di servizi igienici adeguati. Ciò influisce sulla qualità dell'istruzione e sulla motivazione degli studenti a frequentare le lezioni.

Perspektiva Gjimore Prospettiva di Genere

Vajzat përballen me sfida shtesë për shkak të mungesës së tualeteve të ndara dhe kushteve higjienike të papërshtatshme, veçanërisht gjatë ciklit menstrual. Këto kushte nxisin mungesat, braktisjen e shkollës dhe përjashtimin nga procesi arsimor.

Le ragazze affrontano sfide aggiuntive a causa della mancanza di bagni separati e di condizioni igieniche inadeguate, soprattutto durante il ciclo mestruale. Queste condizioni favoriscono assenze, abbandono scolastico ed esclusione dal processo educativo.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Rihabilitimi i shkollave rurale (ngrohje, ndriçim, ujësjellës).
- Tualetë të ndara me standarde higjienike.
- Inspektime periodike infrastrukturore.
- Përfshirja e komunitetit dhe prindërve në mirëmbajtje.
- Ristrutturazione delle scuole rurali (riscaldamento, illuminazione, tubature).
- Bagni separati con standard igienici.
- Ispezioni periodiche delle infrastrutture.
- Coinvolgimento delle comunità e dei genitori nella manutenzione.

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

- Bashkia Malësi e Madhe
- Drejtoria Rajonale e Arsimit
- Ministria e Arsimit dhe Sportit (MASR)
- Këshillat e prindërve
- Donatorë dhe projekte zhvillimi (UNICEF, UNDP, EU)
- Komuniteti lokal
- Comune di Malësi e Madhe
- Direzione Regionale dell'Istruzione
- Ministero dell'Istruzione e dello Sport (MASR)
- Consigli dei genitori
- Donatori e progetti di sviluppo (UNICEF, UNDP, UE)
- Comunità locali

Prioritet 1
Priorità 1

Akses në Arsim Accesso all'istruzione

2 Të kesh materiale mësimore dhe laboratorë të mjaftueshëm për të garantuar mësim cilësor

Shumë shkolla rurale kanë **mungesë pajisjesh didaktike**, laboratorësh funksionalë dhe materialesh mësimore. Mungojnë kompjuterët, interneti dhe programet digjitale. Kjo krijon **hendek midis nxënësve ruralë dhe atyre urbanë** dhe ndikon në **cilësinë e arsimit** dhe motivimin. Familjet me të ardhura të ulëta nuk mund ta kompensojnë mungesën e pajisjeve. **Vajzat preken më shumë** për shkak të normave tradicionale që kufizojnë përdorimin e teknologjisë. Situata rrezikon të thellojë pabarazitë gjinore dhe mundësitë e ardhshme të punësimit.

Disporre di materiali didattici e laboratori sufficienti per garantire lezioni di qualità 2

Molte scuole rurali **mancano di strumenti didattici**, laboratori funzionanti e materiali educativi. Mancano computer, accesso a internet e programmi digitali. Ciò crea un **divario tra studenti rurali e urbani** e influisce sulla **qualità dell'istruzione** e sulla motivazione. Le famiglie a basso reddito non possono compensare la mancanza di strumenti. Le **ragazze** sono **maggiormente penalizzate** a causa di norme tradizionali che limitano l'uso della tecnologia. La situazione rischia di approfondire le disuguaglianze di genere e le opportunità future di lavoro.

Problemët Problemi

Mungesa e pajisjeve didaktike dhe mjeteve bashkëkohore mësimore. Shumë shkolla rurale nuk kanë kompjuterë, mjete vizuale, laboratorë funksionalë apo akses në internet.

Mancanza di strumenti didattici e mezzi di insegnamento moderni. Molte scuole rurali non dispongono di computer, strumenti visivi, laboratori funzionanti o accesso a internet.

Perspektiva Gjinore Prospettiva di Genere

Vajzat kanë më pak mundësi për të përdorur pajisje teknologjike dhe për të zhvilluar aftësi digjitale, për shkak të mungesës së mjeteve në shkolla dhe kufizimeve sociale. Kjo i vendos ato në disavantazh krahasuar me djemtë, si në arsim ashtu edhe në punësim.

Le ragazze hanno meno opportunità di utilizzare strumenti tecnologici e sviluppare competenze digitali, a causa della mancanza di mezzi nelle scuole e di limitazioni sociali. Ciò le pone in svantaggio rispetto ai ragazzi, sia nell'istruzione sia nell'occupazione.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Pajisja e shkollave me kompjuterë dhe internet.
- Krijimi i laboratorëve të informatikës.
- Trajnimi i mësuesve në përdorimin e teknologjisë.
- Klube teknologjie për barazi dixhitale.
- Bashkëpunim me donatorë për furnizim pajisjesh.
- Dotare le scuole di computer e accesso a internet.
- Creare laboratori di informatica.
- Formare gli insegnanti all'uso della tecnologia.
- Creare club di tecnologia per promuovere l'uguaglianza digitale.
- Collaborare con donatori per forniture tecnologiche.

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

- Bashkia Malësi e Madhe
- Ministria e Arsimit dhe Sportit (MASR)
- Donatorë dhe projekte arsimore (p.sh. UNICEF, Save the Children, EU)
- OJF-të lokale që punojnë për barazi gjinore dhe edukim digjital
- Comune di Malësi e Madhe
- Ministero dell'Istruzione e dello Sport (MASR)
- Donatori e progetti educativi (es. UNICEF, Save the Children, UE)
- ONG locali che operano per l'uguaglianza di genere e l'educazione digitale

Prioritet 2
Priorità 2

Akses në Arsim Accesso all'istruzione

3 Mundësia për aktivitete jashtëshkollore dhe për të frekuentuar qendra komunitare

Në shumë zona të Bashkisë Koplik **mungojnë hapësirat për aktivitete kulturore**, sportive dhe edukative jashtëshkollore. **Qendrat komunitare** dhe bibliotekat shpesh nuk funksionojnë, duke kufizuar mundësitë e zhvillimit social dhe emocional të fëmijëve. **Shkolla** mbetet e **vetmja hapësirë ndërveprimi**, ndërsa jeta rinore është e varfër në stimuj. Për vajzat, normat shoqërore dhe mungesa e ambienteve të sigurta shtojnë **izolimin** dhe përjashtimin nga jeta publike, duke e bërë të pamundur gjetjen e hapësirave për t'u takuar, ndarë përvoja dhe gjetur **mbështetje të ndërsjellë**.

Disponibilitë di aktivitetë extrascolastiche e di frequentare centri comunitari 3

In molte aree mancano **spazi per attività culturali**, sportive ed educative extrascolastiche. I **centri comunitari** e le biblioteche spesso **non funzionano**, limitando le opportunità di sviluppo sociale ed emotivo dei bambini. La **scuola** rimane l'**unico spazio di interazione**, mentre la vita giovanile è povera di stimoli. Per le ragazze, le norme sociali e la mancanza di ambienti sicuri accentuano l'**isolamento** e l'esclusione dalla vita pubblica, rendendo impossibile trovare spazi per incontrarsi, condividere esperienze e trovare **reciproco supporto**.

Problemët Problemi

Mungesa e aktiviteteve jashtëshkollore dhe qendrave komunitare. Fëmijët dhe të rinjtë nuk kanë akses në aktivitete kulturore, sportive apo edukative pas orarit të mësimi.

Mancanza di attività extrascolastiche e di centri comunitari. Bambini e giovani non hanno accesso ad attività culturali, sportive o educative al di fuori dell'orario scolastico.

Perspektiva Gjimore Prospettiva di Genere

Gra dhe vajzat preken më shumë nga mungesa e hapësirave të sigurta dhe të përshtatshme për pjesëmarrje, duke u izoluar më tepër dhe duke pasur më pak mundësi për zhvillim social dhe mbështetje ndërbreznore, duke humbur besimin në vetvete.

Donne e ragazze sono maggiormente colpite dalla mancanza di spazi sicuri e adeguati per la partecipazione, ritrovandosi più isolate e con minori opportunità di sviluppo sociale e supporto intergenerazionale, perdendo fiducia in sé stesse.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Krijimi i qendrave komunitare për të rinjtë dhe fëmijët.
- Aktivizimi i bibliotekave dhe hapësirave publike për lexim dhe kreativitet.
- Ofrimi i programeve kulturore dhe sportive në mënyrë të barabartë për vajzat dhe djemtë.
- Përdorimi i shkollave pas orarit për aktivitete komunitare dhe kulturore.
- Creare centri comunitari per giovani e bambini
- Attivare biblioteche e spazi pubblici per lettura e creatività.
- Offrire programmi culturali e sportivi paritari per ragazze e ragazzi.
- Usare le scuole dopo l'orario per attività comunitarie e culturali.

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

- Bashkia Malësi e Madhe
- Ministria e Arsimit dhe Sportit (MASR)
- OJF-të lokale për të rinjtë dhe barazinë gjimore
- Shkollat dhe komuniteti
- Donatorë dhe programe rinore (p.sh. RYCO, EU4Youth)
- Comune di Malësi e Madhe
- ONG locali per i giovani e per la parità di genere
- Scuole e comunità
- Donatori e programmi giovanili (es. RYCO, EU4Youth)

Prioritet 3
Priorità 3

Akses në Arsim Accesso all'istruzione

4 Rritja e mundësive dhe alternativave për të rinjtë pas përfundimit të shkollës obligatore

Një nga sfidat kryesore është **mungesa e alternativave** për të rinjtë pas përfundimit të shkollës. Arsimi profesional dhe mundësitë për punësim janë të kufizuara, ndërsa infrastruktura sociale dhe kulturore është e varfër. Kjo nxit migrimin dhe **papunësinë afatgjatë** për ata që mbeten në komunitet. Vajzat janë më të pafavorizuara për shkak të presioneve familjare dhe **mungesës së mundësive ekonomike**. Pa perspektiva të qarta, shumë të rinj e shohin komunitetin si një vend pa mundësi, duke çuar në **dobësim të kapitalit njerëzor** lokal.

Aumentare le opportunità e le alternative per i giovani dopo la fine della scuola dell'obbligo

Una delle sfide principali è la **mancanza di alternative** per i giovani dopo la fine della scuola. L'istruzione professionale e le opportunità di lavoro sono limitate, mentre le infrastrutture sociali e culturali sono carenti. Ciò spinge molti a migrare e causa **disoccupazione prolungata** per chi resta. Le ragazze sono particolarmente svantaggiate a causa delle pressioni familiari e della **scarsità di opportunità economiche**. Senza prospettive concrete, molti giovani percepiscono la comunità come un luogo senza opportunità, contribuendo all'**indebolimento del capitale umano** locale.

Problemet Problemi

Mungesa e perspektivës lokale për të rinjtë. Të rinjtë nuk gjejnë mundësi punësimi, trajnimi apo pjesëmarrjeje pas përfundimit të shkollës, duke nxitur migrimin dhe boshatisjen e komuniteteve.

Mancanza di prospettive locali per i giovani. Dopo la fine della scuola, i giovani non trovano opportunità di lavoro, formazione o partecipazione, favorendo migrazione e spopolamento delle comunità.

Perspektiva Gjimore Prospettiva di Genere

Gra dhe vajzat përballen me më pak mundësi për arsim profesional dhe punësim, për shkak të rolit tradicional gjinor dhe mungesës së mbështetjes për vetëpunësim apo pjesëmarrje publike.

Donne e ragazze affrontano minori opportunità di formazione professionale e occupazione a causa dei ruoli tradizionali di genere e della mancanza di supporto per l'autoimpiego o la partecipazione pubblica.

Veprime të propozuara Azioni proposte

- Programet e orientimit profesional në bashkëpunim me shkollat dhe zyrën e punës.
- Qendra rinore për trajnime, praktika dhe këshillim karriere.
- Mbështetje për ndërmarrje sociale dhe start-up-e të drejtuara nga të rinjtë, veçanërisht vajzat.
- Programmi di orientamento professionale in collaborazione con scuole e ufficio del lavoro.
- Centri giovanili per formazione, tirocini e consulenza di carriera.
- Sostegno a imprese sociali e start-up guidate dai giovani, soprattutto ragazze.

Aktorët përgjegjës Attori responsabili

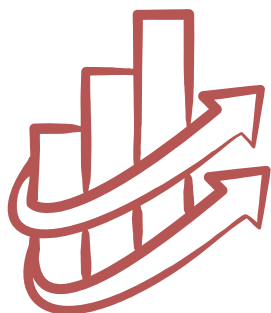
- Bashkia Malësi e Madhe
- Drejtoria Rajonale e Arsimit
- Zyra e Punësimit
- OJF-të rinore dhe ekonomike
- Bizneset lokale dhe Dhomat e Tregtisë
- Donatorë ndërkombëtarë (p.sh. EU4Youth, UNDP, GIZ)
- Comune di Malësi e Madhe
- Direzione Regionale dell'Istruzione
- Ufficio del Lavoro
- Organizzazioni giovanili ed economiche
- Imprese locali e Camere di Commercio
- Donatori internazionali (ad es. EU4Youth, UNDP, GIZ)

Prioritet 4
Priorità 4

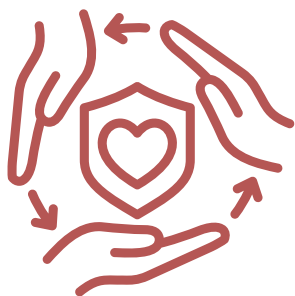

Thellime mbi problemet dhe zgjidhjet e propozuara

Approfondimenti dei problemi e delle soluzioni proposte

**Fuqizimi
Ekonomik**
Empowerment
economico

**Shëndetësia dhe
Mirëqenia Sociale**
Sanità e Cura
Sociale

**Kultura dhe
Trashëgimia**
Cultura e
Patrimonio

**Infrastruktura dhe
Zhvillimi**
Infrastrutture e
Sviluppo

**Akses në
Arsim**
Accesso
all'istruzione

Mungesë tregjesh lokale dhe mekanizmash për shitjen e produkteve bujqësore dhe artizanale të grave.

Në zonat rurale të Malësi e Madhe, shumë gra janë aktivisht të angazhuara në bujqësi, duke kultivuar produkte si perime, fruta sezonale dhe veçanërisht bimë medicinale me vlerë të lartë tregu.

Pavarësisht përkushtimit dhe cilësisë së produkteve, mungesa e tregjeve lokale të organizuara dhe vështirësitë për t'u futur në tregje më të mëdha rajonale ose urbane kufizon shumë aftësinë e grave për të shitur produktet me çmimin e merituar.

Shpesh produktet shiten në mënyrë informale, me çmime shumë të ulëta, ose mbeten pa u shitur, duke shkaktuar humbje ekonomike të konsiderueshme. Mungesa e zinxhirëve të shpërndarjes dhe e qendrave grumbulluese e bën edhe më të vështirë pozicionimin e prodhuesve të vegjël në treg.

Kjo situatë jo vetëm ul të ardhurat e grave, por kufizon edhe mundësitë e tyre për të forcuar autonominë ekonomike, investuar në arsimin e fëmijëve dhe përmirësuar cilësinë e jetës. Forcimi i aksesit në tregje, krijimi i rrjeteve mbështetëse dhe promovimi i mjeteve të duhura për tregtimin e produkteve do të ishin thelbësore për vlerësimin e punës së grave dhe për mbështetjen e zhvillimit ekonomik lokal.

Promovimi i produkteve bujqësore të grave

Në Malësi e Madhe, zhvillimi ekonomik i grave mund të mbështetet përmes iniciativave konkrete për të vlerësuar produktet e tyre bujqësore dhe artizanale.

Organizimi i një tregu mujor lokal u mundëson grave të shesin produktet e tyre drejtpërdrejt, duke siguruar dukshmëri dhe kontakt me konsumatorët, me mbështetjen e Bashkisë dhe Dhomës së Tregtisë. Ndërtimi i pikave të grumbullimit dhe strukturave të ftohjes ndihmon në ruajtjen dhe menaxhimin efikas të produkteve sezonale, në bashkëpunim me donatorët dhe Ministrinë e Burimeve Bujqësore dhe Ambientit.

Në të njëjtën kohë, shoqatat lokale dhe qendrat për zhvillim rural mund t'i trajtojnë gratë në përdorimin e platformave online dhe rrjeteve sociale, si Facebook, Instagram ose Etsy, për të zgjeruar tregun dhe rritur shitjet. Së fundi, krijimi i një marke lokale “Produkti nga Gruaja e Koplikut” mundëson certifikimin dhe vlerësimin e produkteve, duke rritur njohjen dhe konkurrencën e tyre në treg.

Mancanza di mercati locali e di meccanismi per la vendita dei prodotti agricoli e artigianali delle donne.

Nelle aree rurali di Malësi e Madhe, molte donne sono attivamente impegnate nell'agricoltura, coltivando prodotti come ortaggi, frutta stagionale e, in particolare, piante medicinali ad alto valore commerciale.

Nonostante il loro impegno e la qualità dei prodotti, la mancanza di mercati locali organizzati e le difficoltà di accesso a mercati più grandi, regionali o urbani, limitano fortemente la capacità delle donne di vendere i propri prodotti a un prezzo equo.

Spesso le vendite avvengono in maniera informale, a prezzi molto bassi, oppure i prodotti rimangono invenduti, trasformandosi in perdite economiche significative. L'assenza di catene di distribuzione strutturate e di centri di raccolta rende ancora più difficile il posizionamento dei piccoli produttori sul mercato.

Questa situazione non solo riduce i redditi delle donne, ma limita anche le loro opportunità di rafforzare l'autonomia economica, investire nell'istruzione dei figli e migliorare la propria qualità della vita. Rafforzare l'accesso ai mercati, creare reti di supporto e promuovere strumenti di commercializzazione adeguati sarebbe essenziale per valorizzare il lavoro delle donne e sostenere lo sviluppo economico locale.

Promozione dei prodotti agricoli femminili

Nella Municipalità di Malësi e Madhe, lo sviluppo economico delle donne può essere sostenuto attraverso iniziative concrete per valorizzare i loro prodotti agricoli e artigianali.

L'organizzazione di un mercato mensile locale permetterebbe alle donne di vendere direttamente i propri prodotti, garantendo visibilità e contatto diretto con i consumatori, con il supporto della Municipalità e della Camera di Commercio. La costruzione di punti di raccolta e strutture refrigerate favorirebbe la conservazione e la gestione efficiente dei prodotti stagionali, con la collaborazione di donatori e del Ministero delle Risorse Agricole e Ambientali.

Parallelamente, le associazioni locali e i centri di sviluppo rurale potrebbero formare le produttrici all'uso delle piattaforme online e dei social media, come Facebook, Instagram o Etsy, per ampliare il mercato e incrementare le vendite. Infine, l'introduzione di un marchio locale “Prodotto dalle Donne di Koplik” consentirebbe di certificare e valorizzare i prodotti, aumentando il loro riconoscimento e la competitività sul mercato.

Mungesë shërbimesh mbështetëse dhe informacioni profesional për gratë fermere.

Një tjetër sfidë serioze me të cilën përballen gratë në zonat bujqësore të Malësi e Madhe është mungesa e mbështetjes teknike dhe shërbimeve të specializuara për sektorin bujqësor. Shërbime si këshillimi agronomik, trajnimi në teknologji të reja, informimi për skemat e subvencioneve apo për procedurat e regjistrimit të fermave, janë ose të papërshtatshme, ose të paktën të paaksesueshme për shumicën e grave në fshat.

Për gratë prodhuese, kjo mungesë përkthehet në punë të vështirë dhe të paefektshme, rendiment të ulët, pamundësi për t'u përfshirë në programe shtetërore mbështetëse dhe mungesë informacioni mbi të drejtat dhe mundësitë e tyre si fermere.

Në shumë raste, gratë nuk kanë dijeni për mundësitë që ekzistojnë, ose nuk dinë ku dhe si të kërkojnë mbështetje. Si rrjedhojë, ato vazhdojnë të mbështeten vetëm në përvojën praktike, pa patur qasje në njohuri që mund t'ua përmirësonin ndjeshëm jetesën.

Mbështetje teknike dhe trajnim për gratë bujqësore

Forcimi i kapaciteteve të grave në sektorin bujqësor mund të realizohet përmes shërbimeve praktike dhe të aksesueshme direkt në fshatra. Dërgimi i agronomëve të lëvizshëm ofron këshilla praktike për gratë mbi metodat e kultivimit dhe menaxhimin e kulturave, me mbështetjen e Drejtorisë së Bujqësisë dhe Bashkisë.

Njëkohësisht, krijimi i një qendre informimi për bujqësinë pranë Bashkisë mundëson që prodhueset të njoftohen mbi mundësitë e subvencioneve dhe programet mbështetëse shtetërore, në bashkëpunim me Ministrinë e Burimeve Bujqësore dhe Ambientale.

Kurse trajnimi të fokusuar në përmirësimin e teknikave të kultivimit dhe përpunimit të produkteve, të organizuara nga zyrat lokale të bujqësisë dhe donatorët, ndihmojnë gratë të rrisin cilësinë dhe rendimentin e prodhimeve të tyre. Shpërndarja e manualeve dhe broshurave të thjeshta, në gjuhë të kuptueshme, u mundëson grave të përvetësojnë mjete praktike për menaxhimin efikas të fermave të tyre, duke mbështetur autonominë ekonomike dhe zhvillimin lokal.

Për më tepër, integrimi i këtyre aktiviteteve me platformat online dhe rrjetet e shitjes mund të zgjerojë mundësitë e tregut dhe të forcojë dukshmërinë e produkteve të grave.

Mancanza di servizi di supporto e di informazioni professionali per le donne agricoltrici.

Un'altra sfida significativa per le donne nelle zone agricole di Malësi e Madhe è la mancanza di supporto tecnico e servizi specializzati per il settore agricolo. Servizi come consulenza agronomica, formazione su nuove tecnologie, informazioni sui programmi di sovvenzioni o sulle procedure di registrazione delle aziende agricole sono spesso inadeguati o comunque difficilmente accessibili per la maggior parte delle donne rurali.

Per le produttrici, questa carenza si traduce in lavoro più duro e meno efficiente, rese basse, impossibilità di partecipare ai programmi statali di sostegno e mancanza di informazioni sui propri diritti e sulle opportunità disponibili come agricoltrici.

In molti casi, le donne non sono a conoscenza delle opportunità esistenti o non sanno dove e come richiedere supporto. Di conseguenza, continuano a fare affidamento esclusivamente sull'esperienza pratica, senza accesso a conoscenze che potrebbero migliorare significativamente il loro sostentamento.

Supporto tecnico e formazione per le donne agricole

Il rafforzamento delle capacità delle donne nel settore agricolo può avvenire attraverso servizi pratici e accessibili direttamente nei villaggi.

L'invio di agronomi itineranti offrirebbe consulenze pratiche alle donne sui metodi di coltivazione e gestione delle colture, con il supporto della Direzione dell'Agricoltura e del Comune.

Allo stesso tempo, la creazione di un centro informativo agricolo presso il Comune permetterebbe alle produttrici di conoscere le opportunità di sussidi e i programmi di sostegno statale, in collaborazione con il Ministero delle Risorse Agricole e Ambientali.

Corsi di formazione mirati al miglioramento delle tecniche di coltivazione e trasformazione dei prodotti, organizzati da uffici agricoli locali e donatori, aiuterebbero le donne a incrementare qualità e resa dei loro raccolti. La distribuzione di manuali e brochure semplici, in linguaggio accessibile, consentirebbe alle contadine di acquisire strumenti pratici per la gestione efficiente della propria attività agricola, supportando autonomia economica e sviluppo locale.

Inoltre, l'integrazione di queste attività con piattaforme online e reti di vendita potrebbe ampliare le opportunità di mercato e rafforzare la visibilità dei prodotti femminili.

Mungesë mundësish punësimi për gratë dhe vajzat, veçanërisht në zonat rurale

Papunësia e grave dhe vajzave mbetet një nga sfidat më të mëdha për zhvillimin ekonomik dhe social, sidomos në zonat rurale.

Edhe pse ekzistojnë iniciativa për zhvillim ekonomik në sektorë të ndryshëm, shumë pak synojnë drejtpërdrejt punësimin e grave, veçanërisht atyre pa arsim të lartë ose me përgjegjësi familjare që kufizojnë lëvizjen e tyre.

Vendet e punës që ofrohen janë shpesh të përkohshme, jo të sigurta dhe kryesisht për burrat, si në ndërtim ose transport. Gratë në zonat rurale përballen me barriera të shumta: mungesë përgatitjeje profesionale, mbështetje financiare të pamjaftueshme, mungesë qasjeje në informacion dhe mungesë rrjetesh mbështetëse.

Për vajzat e reja, mungesa e mundësive për punë i shtyn ato drejt migrimit ose varësisë ekonomike nga familja. Kjo situatë ndikon negativisht në autonominë, vetëbesimin dhe mundësinë e tyre për të marrë pjesë aktive në jetën sociale dhe vendimmarrëse, duke kufizuar fuqizimin e tyre dhe aftësinë për të ndikuar në zhvillimin lokal.

Promovimi i punësimit dhe ndërmarrësisë së grave

Në Bashkinë e Malësi e Madhe duhet të nisën programe punësimi sezonal që i japin përparësi grave, duke bashkëpunuar me bizneset lokale për të siguruar vende pune jo të përkohshme dhe për të ulur pasigurinë ekonomike.

Njëkohësisht, duhet mbështetur krijimi i ndërmarrjeve sociale nga grupet e grave në sektorë si ushqim, tekstile dhe artizanat, duke ofruar trajnime, këshillim dhe fonde fillestare për nisjen e veprimtarive.

Qendrat e Formimit Profesional duhet të zgjerohen me kurse të përshtatura për tregun lokal, duke përfshirë përpunimin ushqimor, kujdesin për të moshuarit, shitjen online dhe aftësi të tjera praktike që rrisin mundësitë reale për punësim. Përmes këtyre iniciativave, gratë do të fitojnë njohuri dhe mjete për të menaxhuar biznese të vogla dhe për të shfrytëzuar mundësitë e tregjeve lokale dhe rajonale.

Veprimet synojnë të rrisin të ardhurat familjare, të forcojnë sigurinë ekonomike dhe të nxisin pjesëmarrjen aktive të grave në jetën e komunitetit, duke kontribuar në krijimin e një ekosistemi ekonomik lokal më të qëndrueshëm dhe të diversifikuar.

Mancanza di opportunità di lavoro per donne e ragazze, soprattutto nelle aree rurali

La disoccupazione tra donne e ragazze resta una delle sfide più rilevanti per lo sviluppo economico e sociale, soprattutto nelle aree rurali.

Nonostante esistano iniziative di sviluppo economico in diversi settori, sono poche quelle che mirano direttamente a favorire l'occupazione femminile, in particolare per le donne senza istruzione superiore o con responsabilità familiari che limitano la loro mobilità.

I posti di lavoro disponibili sono spesso temporanei, poco sicuri e prevalentemente destinati agli uomini, come nei settori dell'edilizia o dei trasporti. Le donne nelle zone rurali affrontano numerose barriere: mancanza di formazione professionale, scarsa disponibilità di supporto finanziario, difficoltà di accesso alle informazioni e assenza di reti di sostegno.

Per le giovani, la scarsità di opportunità lavorative rende quasi inevitabile la migrazione o la dipendenza economica dalla famiglia. Questa situazione ha effetti negativi sul loro senso di autonomia, sull'autostima e sulla possibilità di partecipare attivamente alla vita sociale e alle decisioni comunitarie, limitando il loro empowerment e la capacità di incidere sullo sviluppo locale.

Promuovere occupazione e imprenditoria femminile

Nella Municipalità di Malësi e Madhe, è necessario avviare programmi di lavoro stagionale che diano priorità alle donne, collaborando con le imprese locali per garantire lavoro stabile e ridurre l'incertezza economica.

Parallelamente, occorre sostenere gruppi di donne nella creazione di piccole imprese sociali nei settori alimentare, tessile e artigianale, fornendo formazione, consulenza e finanziamenti iniziali per avviare le attività.

I Centri di Formazione Professionale devono essere ampliati con corsi mirati alle esigenze del mercato locale, comprendendo lavorazione alimentare, assistenza agli anziani, vendita online e altre competenze pratiche che aumentino le reali possibilità di impiego. Attraverso queste iniziative, le donne acquisiranno strumenti e conoscenze per gestire piccole imprese e sfruttare le opportunità dei mercati locali e regionali.

Le azioni mirano a incrementare i redditi familiari, rafforzare la sicurezza economica e favorire la partecipazione attiva delle donne nella vita comunitaria, contribuendo al contempo a creare un ecosistema economico locale più sostenibile e diversificato.

Izolimi social i grave dhe mungesa e hapësirave për pjesëmarrje komunitare.

Në Malësi e Madhe, veçanërisht në zonat periferike si Gruemire, Kulla dhe fshatrat përreth, gratë dhe vajzat përjetojnë një izolim të theksuar nga jeta sociale. Arsyet janë të shumta: mungojnë hapësira të dedikuara për takime ose aktivitete për gratë, nuk ka programe që u drejtohen specifikisht atyre dhe nuk ekziston asnjë institucion që ofron aktivitete kulturore, edukative apo rekreative në mënyrë të rregullt.

Ngarkesa e lartë e punëve shtëpiake dhe kujdesi për fëmijët dhe të moshuarit pengojnë shumë gra të marrin pjesë në aktivitete jashtë shtëpisë. Mungesa e rrjeteve mbështetëse, informacionit dhe hapësirave të sigurta i lë ato të izoluar socialisht. Ky izolim shfaqet në humbje të vetëbesimit, rritje të vulnerabilitetit ndaj dhunës në familje dhe mungesë të zërit në çështjet komunitare.

Një aspekt shpesh i neglizhuar është mungesa e hapësirave sociale për fëmijët dhe të rinjtë, të cilët nuk kanë vende ku të kalojnë kohën e lirë në mënyrë të sigurt dhe cilësore. Kjo krijon një vakum të rrezikshëm, që shpesh mbushet me sjellje të rrezikshme, emigrim të hershëm ose pasivitet të plotë. Po ashtu, mungesa e qendrave komunitare ndikon drejtpërdrejt në mirëqenien e nënave të reja, të cilat nuk gjejnë mbështetje për edukimin joformal të fëmijëve.

Forcimi i pjesëmarrjes sociale të grave

Së pari, është e nevojshme të zhvillohet infrastruktura sociale përmes krijimit të qendrave komunitare multifunkionale, duke përdorur shkolla ose godina ekzistuese, ku mund të organizohen aktivitete kulturore, sociale dhe trajnim për gra dhe të rinj, me përfshirjen e bashkisë, drejtoriave arsimore, shkollave, organizatave të shoqërisë civile dhe komunitetit lokal.

Paralelisht, duhet të fuqizohet roli i grave në jetën komunitare, duke ngritur grupe aktive që marrin pjesë konkretisht në proceset vendimmarrëse dhe në përcaktimin e prioritetëve sociale, në bashkëpunim me Bashkinë, OJF-të lokale dhe Njësitë Administrative.

Së fundi, për të nxitur pjesëmarrjen sociale, duhet të organizohen evente, aktivitete komunitare dhe ekspozita lokale që përfshijnë gra dhe vajza në mënyrë direkte dhe të rëndësishme, duke promovuar kështu dukshmërinë e tyre dhe ndërtimin e rrjeteve mbështetëse, me mbështetjen e qendrave kulturore, drejtoriave arsimore, mediave lokale dhe organizatave komunitare.

Isolamento sociale delle donne e mancanza di spazi per la partecipazione comunitaria.

A Malësi e Madhe, in particolare nelle aree periferiche come Gruemire, Kulla e i villaggi circostanti, donne e ragazze vivono un marcato isolamento dalla vita sociale. Le ragioni sono molteplici: mancano spazi dedicati a incontri o attività femminili, non ci sono programmi specificamente rivolti a loro e non esiste alcuna istituzione che offra attività culturali, educative o ricreative in maniera regolare.

L'elevato carico di lavoro domestico e la cura di bambini e anziani impediscono a molte donne di partecipare ad attività al di fuori della casa. L'assenza di reti di supporto, informazioni e spazi sicuri le lascia socialmente isolate. Questo isolamento si traduce in perdita di autostima, maggiore vulnerabilità alla violenza domestica e assenza di voce nelle questioni comunitarie.

Un aspetto spesso trascurato è la mancanza di luoghi sociali per bambini e giovani, che non hanno spazi dove trascorrere il tempo libero in modo sicuro e di qualità. Ciò crea un vuoto pericoloso, che spesso si riempie con comportamenti rischiosi, migrazione precoce o totale inattività. Allo stesso modo, la mancanza di centri comunitari incide direttamente sul benessere delle giovani madri, che non hanno sostegno nell'educazione non formale dei figli.

Rafforzamento della partecipazione sociale delle donne

In primo luogo, è necessario sviluppare l'infrastruttura sociale attraverso la creazione di centri comunitari multifunzionali, utilizzando scuole o edifici esistenti, in cui poter organizzare attività culturali, sociali e percorsi formativi destinati a donne e giovani, con il coinvolgimento della municipalità, della direzione scolastica, delle scuole, delle organizzazioni della società civile e della comunità locale.

Parallelamente, va potenziato il ruolo delle donne nella vita comunitaria, istituendo gruppi attivi che partecipino concretamente ai processi decisionali e alla definizione delle priorità sociali, in collaborazione con il Comune, le ONG locali e le unità amministrative.

Infine, per stimolare la partecipazione sociale, si dovrebbero organizzare eventi, attività comunitarie ed esposizioni locali che coinvolgano donne e ragazze in maniera diretta e significativa, promuovendo così la loro visibilità e la costruzione di reti di supporto, con il sostegno dei centri culturali, della direzione dell'istruzione, dei media locali e delle organizzazioni comunitarie.

Mungesë shërbimesh sociale për të moshuarit dhe PAK.

Në Bashkinë Malësi e Madhe nuk ekzistojnë qendra multifunkionale, qendra ditore apo stacione mbështetëse për të moshuarit dhe personat me aftësi të kufizuara. Si pasojë, këta qytetarë shpesh mbeten të izoluar brenda shtëpive të tyre, të varur nga familjarët për shumicën e nevojave të përditshme. Ky barrë bie kryesisht mbi gratë, të cilat përballen me një përgjegjësi të dyfishtë: ofrimin e kujdesit pa pagesë dhe mungesën e aksesit në mbështetje psikosociale dhe shërbime për mirëqenien e tyre personale. Përveç mungesës së strukturave fizike, nuk ekzistojnë programe mobile të shërbimeve sociale që mund të arrijnë zonat rurale më të thella, ku qasja në ndihmë profesionale është pothuajse e pamundur.

Vetmia e të moshuarve dhe përjashtimi i personave me aftësi të kufizuara nga aktivitetet sociale i privon ata nga mundësi thelbësore për të marrë pjesë në jetën komunitare, për edukim të vazhdueshëm dhe për shprehje kulturore.

Ky situatë krijon një cikël izolimi, që jo vetëm rrit vulnerabilitetin e këtyre personave, por cenon rëndë të drejtën e tyre për dinjitet, pjesëmarrje dhe përfshirje aktive në shoqëri.

Forcimi i shërbimeve të kujdesit dhe mbështetjes

Për të përmirësuar mirëqenien e të moshuarve dhe personave me aftësi të kufizuara dhe për të lehtësuar barrën mbi gratë kujdestare, duhet të ndërmerren një seri veprimesh të synuara.

Së pari, është thelbësore hapja e qendrave ditore me staf të kualifikuar dhe orar fleksibël, të cilat ofrojnë mbështetje dhe aktivitete të përshtatshme, me përfshirjen e Bashkisë, Ministrisë së Shëndetësisë dhe Mbrojtjes Sociale dhe Drejtorive Rajonale të Shëndetësisë.

Paralelisht, duhet të mbështeten kujdestarët joformalë, duke i regjistruar dhe ofruar atyre trajnime, ndihmë psikologjike dhe kompensim simbolik për punën e papaguar, në bashkëpunim me Shërbimet Sociale, OJF-të dhe strukturat lokale të trajnimit.

Së fundi, për të promovuar ndarjen më të drejtë të përgjegjësisë të kujdesit dhe për të inkurajuar role të reja për burrat brenda familjes, duhet të realizohen fushata sensibilizuese dhe aktivitete edukative në komunitet, duke përfshirë mediat lokale, shkollat dhe organizatat e burrave dhe djemve.

Mancanza di servizi sociali per anziani e persone disabili.

Nel Municipalità di Malësi e Madhe non esistono centri multifunzionali, centri diurni o stazioni di supporto per anziani e persone con disabilità. Di conseguenza, questi cittadini rimangono spesso isolati all'interno delle proprie case, dipendenti dai familiari per la maggior parte delle necessità quotidiane. In particolare, questo peso ricade sulle donne, che si trovano a sostenere una duplice responsabilità: fornire assistenza non retribuita e affrontare la mancanza di accesso a supporto psicosociale e servizi dedicati al proprio benessere.

Oltre alla carenza di strutture fisiche, mancano programmi mobili di servizi sociali capaci di raggiungere le zone rurali più remote, dove l'accesso al supporto professionale è quasi inesistente.

La solitudine degli anziani e l'esclusione delle persone con disabilità dalle attività sociali li privano di opportunità fondamentali di partecipazione alla vita comunitaria, di educazione continua e di espressione culturale.

Questo scenario crea un ciclo di isolamento che non solo aumenta la vulnerabilità di queste persone, ma compromette seriamente il loro diritto alla dignità, alla partecipazione e all'inclusione nella società.

Rafforzamento dei servizi di cura e supporto

Per migliorare il benessere degli anziani e delle persone con disabilità e ridurre il carico sulle donne caregiver, dovrebbero essere realizzate una serie di azioni mirate. In primo luogo, è fondamentale aprire centri diurni con personale qualificato e orari flessibili, in grado di offrire supporto e attività adeguate, con il coinvolgimento del Comune, del Ministero della Salute e della Protezione Sociale e delle Direzioni Regionali della Salute.

Parallelamente, è necessario sostenere i caregiver non professionali, registrandoli e fornendo loro formazione, supporto psicologico e un compenso simbolico per il lavoro non retribuito, in collaborazione con i servizi sociali, le ONG e le strutture formative locali.

Infine, per promuovere una distribuzione più equa delle responsabilità di cura e favorire nuovi ruoli per gli uomini all'interno della famiglia, vanno realizzate campagne di sensibilizzazione e attività educative a livello comunitario, coinvolgendo media locali, scuole e organizzazioni di uomini e ragazzi.

Mungesa e trajnimit të vazhdueshëm dhe e bashkëpunimit ndërinstitucional për shërbime sociale.

Strukturat ekzistuese të shërbimeve sociale në Bashki dhe njësitë administrative janë të nënstafuara, nuk marrin trajnim të vazhdueshëm dhe shpesh nuk funksionojnë në mënyrë të koordinuar si pjesë e një mekanizmi të integruar referimi.

Punonjësit socialë në administratë nuk kanë akses në trajnime të rregullta, nuk disponojnë manuale standard dhe bashkëpunimi me shkollat, qendrat shëndetësore apo policinë është sporadik dhe shpesh informal.

Në rastet e dhunës në familje, shumë gra përballen me refuzim të heshtur ose me shtyrje të përgjegjësisë nga një institucion tjetri. Mungesa e psikologëve në terren, e avokatëve, e këshilltarëve të trajnuar dhe, mbi të gjitha, mungesa e kushteve logjistike (si automjete, hapësira për këshillim konfidencial, materiale pune) bën që edhe ata punonjës që duan të ndihmojnë të ndihen të pafuqishëm.

Kjo situatë ka pasoja të drejtpërdrejta mbi sigurinë e grave dhe vajzave që raportojnë dhunë, si dhe mbi cilësinë e përgjigjes që institucioni publik mund të ofrojë. Për më tepër, siguria fizike e vetë punonjësve që përballen me raste të ndjeshme mbetet një problem serioz dhe ende i paadresuar.

Forcimi i shërbimeve sociale dhe menaxhimi i rasteve të dhunës

Për të forcuar kapacitetin e përgjigjes së komunitetit lokal ndaj rasteve të dhunës dhe për të garantuar mbrojtje sociale efektive, duhet të ndërmerren një seri veprimesh konkrete. Së pari, është e nevojshme të organizohen cikle trajnimi për punonjësit socialë, psikologët, policinë dhe mësuesit, të fokusuar në qasjen gjinore dhe menaxhimin e rasteve të dhunës, në bashkëpunim me Bashkinë, Drejtorinë Arsimore, Policinë Lokale dhe OJF-të aktiver në territorin.

Në mënyrë paralele, duhet të mbështeten dhe të forcohen protokollet ekzistuese lokale ndërinstitucionale që rregullojnë bashkëpunimin ndërmjet institucioneve në rastet e dhunës dhe në mbrojtjen sociale, duke përfshirë Bashkinë, njësitë administrative, policinë, shërbimet shëndetësore dhe Drejtoritë e Shërbimeve Sociale..

Së fundi, është thelbësore të sigurohet logjistika e nevojshme për shërbimet sociale, duke pajisur stafin në terren me mjete transporti, pajisje teknike dhe hapësira të sigurta për këshillimin e viktimave, me mbështetjen e Bashkisë, donatorëve dhe projekteve me mbështetje ndërkombëtare.

Mancanza di formazione continua e di collaborazione interistituzionale per i servizi sociali.

Le strutture esistenti dei servizi sociali nella Municipalità e nelle unità amministrative sono sotto organico, non formate in modo continuativo e spesso non funzionano in modo coordinato come parte di un meccanismo integrato di riferimento.

Gli assistenti sociali nell'amministrazione non hanno accesso a formazione regolare, non dispongono di manuali standard e la collaborazione con scuole, centri sanitari o polizia è sporadica e spesso informale.

Nei casi di violenza domestica, molte donne si trovano di fronte a rifiuti silenziosi o al rinvio delle responsabilità da un'istituzione all'altra. La mancanza di psicologi sul territorio, di avvocati, di consulenti formati e, soprattutto, la carenza di condizioni logistiche (come veicoli, spazi per consulenze confidenziali, materiali di lavoro) fa sì che anche gli operatori che vogliono aiutare si sentano impotenti.

Questa situazione ha conseguenze dirette sulla sicurezza delle donne e delle ragazze che denunciano violenza, così come sulla qualità della risposta che l'istituzione pubblica può offrire. Inoltre, la sicurezza fisica degli stessi operatori che si confrontano con casi sensibili rappresenta un problema serio e ancora non affrontato.

Rafforzamento dei servizi sociali e gestione dei casi di violenza

Per rafforzare la capacità di risposta della comunità locale ai casi di violenza e garantire una protezione sociale efficace, dovrebbero essere realizzate una serie di azioni concrete. Innanzitutto, è necessario organizzare cicli di formazione per operatori sociali, psicologi, forze di polizia e insegnanti, focalizzati sull'approccio di genere e sulla gestione dei casi di violenza, in collaborazione con il Comune, la Direzione Scolastica, la Polizia Locale e le ONG attive sul territorio.

Parallelamente, vanno supportati e rafforzati gli esistenti protocolli locali interistituzionali che regolano la collaborazione tra enti nei casi di violenza e nella protezione sociale, coinvolgendo Comune, unità amministrative, polizia, servizi sanitari e Direzioni dei Servizi Sociali.

Infine, è essenziale garantire la logistica necessaria ai servizi sociali, fornendo al personale sul territorio mezzi di trasporto, attrezzature tecniche e spazi sicuri per le consulenze con le vittime, con il supporto del Comune, dei donatori e di progetti con sostegno internazionale.

Dhuna në familje ndaj grave dhe vajzave, shpesh e fshehur dhe e nënraportuar.

Dhuna në familje mbetet një nga problematikat më të ndjeshme dhe të përhapura në Bashkinë Malësi e Madhe veçanërisht në zonat rurale, ku normat patriarkale, stigma sociale dhe mungesa e aksesit në informacion kontribuojnë në heshtjen e grave dhe vajzave që përjetojnë dhunë.

Format më të zakonshme përfshijnë dhunën psikologjike, me kërcënime, kontroll dhe izolim, dhunën ekonomike, që shprehet përmes ndalimit për të punuar ose kufizimit të aksesit në burime financiare, dhe dhunën fizike dhe, në rastet më të rënda, edhe dhunën seksuale.

Kjo situatë cenon rëndë shëndetin mendor dhe fizik të grave, ul vetëbesimin e tyre, pengon zhvillimin profesional dhe i izolon nga komuniteti. Në shumë raste, gratë hezitojnë të raportojnë për shkak të mungesës së mbështetjes nga familja apo autoritetet, frikës nga përkeqësimi i situatës dhe mungesës së alternativave, si strehimi, të ardhurat apo mbështetja ligjore.

Forcimi i mbrojtjes dhe mbështetjes për viktimat e dhunës në familje.

Për të adresuar dhunën në familje ndaj grave dhe vajzave, që shpesh mbetet e fshehur dhe e nënraportuar, duhet të ndërmerren një seri veprimesh të koordinuara. Së pari, është e domosdoshme të forcohet Mekanizmi Vendor i Referimit dhe të trajnohen anëtarët e tij për menaxhimin e rasteve, duke siguruar reagim të shpejtë dhe të efektshëm.

Paralelisht, duhet të zgjerohet oferta e shërbimeve për mbrojtjen e viktimave, duke përfshirë mbështetjen ligjore dhe psikologjike, si dhe mundësi strehimi emergjent. Një masë kyçe është krijimi i një pike kontakti 24/7 për denoncime dhe referime të menjëhershme, që garanton qasje të vazhdueshme për viktimat.

Për të ndryshuar perceptimet dhe normat që justifikojnë kontrollin dhe dhunën, duhet të organizohen fushata të vazhdueshme sensibilizuese me bazë gjinore në shkollë dhe komunitet, dhe të ofrohen trajnime për policinë, mësuesit dhe punonjësit shëndetësorë mbi qasjen gjinore dhe reagimin ndaj rasteve të dhunës. Të gjitha këto iniciativa duhet të realizohen në bashkëpunim me Bashkinë Malësi e Madhe, Koordinimit të Mekanizmit Vendor të Referimit, Policinë e Shtetit, Qendrat Shëndetësore, OJF “Gruaja tek Gruaja” dhe rrjetin e OJF-ve.

La violenza domestica contro donne e ragazze, spesso nascosta e sottostimata.

La violenza domestica rimane una delle problematiche più sensibili e diffuse nella Municipalità di Malësi e Madhe, soprattutto nelle aree rurali, dove norme patriarcali, stigma sociale e mancanza di accesso alle informazioni contribuiscono al silenzio di donne e ragazze che subiscono abusi.

Le forme più comuni comprendono la violenza psicologica, con minacce, controllo e isolamento, la violenza economica, che si manifesta attraverso il divieto di lavorare o l'accesso negato a risorse finanziarie, e la violenza fisica e, nei casi più gravi, anche sessuale.

Questa realtà compromette gravemente la salute mentale e fisica delle donne, riduce la loro autostima, ostacola lo sviluppo professionale e le isola dalla comunità. In molti casi, le donne esitano a denunciare a causa della mancanza di sostegno da parte della famiglia o delle autorità, della paura di un peggioramento della situazione e della carenza di alternative come rifugi, di reddito o di supporto legale.

Rafforzamento della protezione e supporto alle vittime di violenza domestica.

Per affrontare la violenza domestica contro donne e ragazze, spesso nascosta e sottostimata, è necessario realizzare una serie di azioni coordinate. In primo luogo, è fondamentale rafforzare il Meccanismo Locale di Riferimento e formare i suoi membri nella gestione dei casi, garantendo una risposta rapida ed efficace.

Parallelamente, va ampliata l'offerta di servizi per la protezione delle vittime, comprendendo supporto legale e psicologico, oltre a strutture di accoglienza d'emergenza. Una misura chiave è la creazione di un punto di contatto attivo 24/7 per denunce e segnalazioni immediate, che assicuri accesso continuo alle vittime.

Per modificare percezioni e norme che giustificano il controllo e la violenza, devono essere realizzate campagne di sensibilizzazione di genere nelle scuole e nella comunità, e forniti percorsi di formazione per polizia, insegnanti e operatori sanitari sull'approccio di genere e la gestione dei casi di violenza. Tutte queste iniziative dovrebbero essere implementate in collaborazione con il Comune di Malësi e Madhe, il Meccanismo Locale di Riferimento, la Polizia di Stato, i Centri Sanitari, l'ONG “Gruaja tek Gruaja” e la rete delle ONG.

1

1

Mungesë aktivitësh, hapësirash dhe mbështetjeje institucionale për kulturën

Në shumë zona të Bashkisë Malësi e Madhe, veçanërisht në njësitë administrative më të largëta si Gruemire, Qendër dhe Darragjat, jeta kulturore komunitare është pothuajse e munguar.

Aktivitetet artistike, folklorike ose artizanale zhvillohen rrallë, shpesh vetëm në raste festive, pa një strukturë apo mbështetje institucionale që t'i bëjë pjesë të përhershme të jetës lokale.

Mungesa e hapësirave publike për kulturën, si qendrat komunitare, sallat e ekspozitave apo ambientet për prova dhe shfaqje, kufizon mundësitë për të organizuar ngjarje kulturore, ndërsa mungesa e buxheteve të dedikuara dhe e partneriteteve me shkollat, organizatat lokale dhe artistët popullorë e thellon këtë boshllëk.

Kultura vendase e Koplikut, e bazuar në tradita, muzikë, veshje dhe punime artizanale, po humbet lidhjen me brezat e rinj, ndërsa aktivitetet që dikur shërbenin si ura bashkimi dhe solidariteti komunitar, festivalet popullorë, panairot artizanale dhe mbrëmjet folklorike, sot janë zbehur ndjeshëm.

Ky boshllëk kulturor ndikon negativisht në identitetin komunitar dhe kohezionin social, duke e bërë shoqërinë më të fragmentuar dhe më pak të angazhuar në ruajtjen e vlerave të përbashkëta.

Rivitalizimi i Jetës Kulturore dhe Ruajtja e Trashëgimisë Vendase

Për të rivitalizuar jetën kulturore në Bashkinë Malësi e Madhe dhe për të forcuar përfshirjen e komunitetit, duhet të hartohet dhe zbatohet një kalendar vjetor kulturor komunitar që përfshinë aktivitete të rregullta artistike, folklorike dhe artizanale në zonat rurale dhe urbane.

Hapësirat ekzistuese, si qendrat kulturore dhe shkollat, duhet të shndërrohen në pika aktive kulturore ku mund të organizohen aktivitete ndërbrezore, ekspozita, performanca dhe mësimë tradicionale. Për më tepër, duhet të ofrohen mikro-grante për grupe arti të drejtuara nga gra, duke mbështetur krijimtarinë e tyre dhe duke promovuar rolin e grave si bartëse dhe risjellëse të trashëgimisë kulturore.

Të gjitha këto veprime duhet të realizohen në bashkëpunim me Bashkinë Malësi e Madhe, Qendrat Kulturore, Drejtorinë Arsimore dhe shkollat, OJF-në “Gruaja tek Gruaja” dhe komunitetin lokal, duke krijuar një ekosistem kulturor të qëndrueshëm dhe gjithëpërfshirës.

Mancanza di attività, spazi e sostegno istituzionale per la cultura

In molte zone della Municipalità di Malësi e Madhe, in particolare nelle unità amministrative più periferiche come Gruemire, Qendër e Darragjat, la vita culturale comunitaria è quasi assente.

Le attività artistiche, folkloristiche o artigianali si svolgono raramente, spesso solo in occasioni festive, senza una struttura o un supporto istituzionale che le renda parte integrante della vita locale.

La mancanza di spazi pubblici dedicati alla cultura, come centri comunitari, sale espositive o ambienti per prove e spettacoli, limita le possibilità di organizzare eventi culturali, mentre l'assenza di bilanci dedicati e di partenariati con scuole, organizzazioni locali e artisti popolari approfondisce questo vuoto.

La cultura locale di Koplik, basata su tradizioni, musica, abbigliamento e lavori artigianali, sta perdendo il contatto con le nuove generazioni, mentre le attività che un tempo servivano come ponti di unione e solidarietà comunitaria, festival popolari, fiere artigianali e serate folkloristiche, oggi si sono notevolmente affievolite.

Questo vuoto culturale influisce negativamente sull'identità comunitaria e sulla coesione sociale, rendendo la società più frammentata e meno coinvolta nella conservazione dei valori condivisi.

Rivitalizzazione della vita culturale e valorizzazione del patrimonio locale

Per rivitalizzare la vita culturale nella Municipalità di Malësi e Madhe e rafforzare il coinvolgimento della comunità, è necessario elaborare e attuare un calendario culturale annuale che comprenda attività artistiche, folkloristiche e artigianali regolari nelle aree rurali e urbane.

Gli spazi esistenti, come i centri culturali e le scuole, devono essere trasformati in luoghi culturali attivi, in cui organizzare attività intergenerazionali, esposizioni, performance e laboratori tradizionali. Inoltre, occorre prevedere micro-grant per gruppi artistici guidati da donne, sostenendo la loro creatività e promuovendo il ruolo delle donne come portatrici e promotrici del patrimonio culturale.

Tutte queste azioni devono essere realizzate in collaborazione con il Comune di Malësi e Madhe, i Centri Culturali, la Direzione Scolastica e le scuole, l'ONG “Gruaja tek Gruaja” e la comunità locale, creando un ecosistema culturale sostenibile e inclusivo.

2

2

Të rinjtë janë pak të përfshirë në kujdesin për trashëgiminë kulturore dhe traditat vendase

Brenda grupit të të rinjve, vajzat përballen me më shumë pengesa për t'u përfshirë në jetën kulturore për shkak të pritshmërive tradicionale që shpesh i kufizojnë në hapësirën private dhe u ndalojnë pjesëmarrjen aktive në jetën publike.

Ky realitet sjell një përjashtim të dyfishtë, si të reja dhe si femra, duke kufizuar mundësitë e tyre për zhvillim personal dhe shprehje krijuese.

Mungesa e modeleve frymëzuese të grave në fushën e kulturës dhe trashëgimisë e thellon këtë hendek, duke ndikuar negativisht në vetëbesimin dhe motivimin e vajzave për të marrë role udhëheqëse apo përfaqësuese.

Prandaj, është e domosdoshme të nxisen iniciativa që u japin vajzave mundësi të barabarta për pjesëmarrje në aktivitete kulturore e të trashëgimisë, duke i fuqizuar ato si bartëse dhe përtëritëse të kulturës vendase.

Angazhimi i të Rinjve në Kulturë dhe Trashëgimi

Për të rritur përfshirjen e të rinjve në jetën kulturore dhe ruajtjen e trashëgimisë vendase, duhet të krijohen klube rinore kulturore në shkollë, ku nxënësit të angazhohen në aktivitete artistike dhe tradicionale.

Të rinjtë duhet të kenë mundësi mentorimi nga bartësit e artit dhe zanateve lokale, për të mësuar dhe vazhduar traditat e komunitetit. Për vajzat, duhet të ofrohen bursa mini-projektesh që i nxisin të marrin rol aktiv dhe të zhvillojnë kreativitetin e tyre.

Po ashtu, duhet të organizohen evente si “Trashëgimia përmes teknologjisë” që përfshijnë video, podcaste dhe materiale digjitale, duke i bërë të rinjtë pjesë të dokumentimit dhe promovimit të kulturës vendase.

Të gjitha këto aktivitete duhet të realizohen në bashkëpunim me Drejtorinë Arsimore, shkollat, Qendrat Kulturore, artizanët lokalë, OJF-të rinore dhe bibliotekat, duke krijuar mundësi aktive dhe gjithëpërfshirëse për angazhimin e të rinjve.

I giovani sono poco coinvolti nella cura del patrimonio culturale e delle tradizioni locali

All'interno del gruppo dei giovani, le ragazze incontrano maggiori ostacoli nel partecipare alla vita culturale a causa delle aspettative tradizionali che spesso le confinano nella sfera privata e ne limitano la presenza nella vita pubblica.

Questa condizione genera una doppia esclusione, come giovani e come donne, riducendo le loro opportunità di sviluppo personale e di espressione creativa.

La mancanza di modelli femminili ispiratori nel campo della cultura e del patrimonio accentua ulteriormente questo divario, influenzando negativamente la fiducia in sé e la motivazione delle ragazze ad assumere ruoli attivi o di leadership.

È dunque fondamentale promuovere iniziative che garantiscano pari opportunità di partecipazione alle attività culturali e di valorizzazione del patrimonio, rafforzando il ruolo delle ragazze come portatrici e rinnovatrici della cultura locale.

Coinvolgimento dei Giovani nella Cultura e nel Patrimonio

Per aumentare la partecipazione dei giovani alla vita culturale e alla salvaguardia del patrimonio locale, è necessario creare club culturali giovanili nelle scuole, dove gli studenti possano impegnarsi in attività artistiche e tradizionali.

I giovani devono avere la possibilità di ricevere mentoring da parte dei portatori di arti e mestieri locali, per apprendere e trasmettere le tradizioni della comunità. Per le ragazze, occorre offrire borse per mini-progetti che le incoraggino a assumere un ruolo attivo e sviluppare la propria creatività.

Inoltre, devono essere organizzati eventi come “Il patrimonio attraverso la tecnologia”, che includano video, podcast e materiali digitali, rendendo i giovani protagonisti nella documentazione e promozione della cultura locale.

Tutte queste attività dovrebbero essere realizzate in collaborazione con la Direzione Scolastica, le scuole, i Centri Culturali, gli artigiani locali, le ONG giovanili e le biblioteche, creando opportunità concrete e inclusive per il coinvolgimento dei giovani.

Mungesë dokumentimi i trashëgimisë dhe brez pasues i artizanëve.

Bashkia Malësi e Madhe është një nga zonat me trashëgiminë më të pasur kulturore dhe shpirtërore në veri të Shqipërisë. Ajo ruan elemente unike të identitetit lokal, nga veshjet tradicionale, këngët dhe vallet, zakonet e mikpritjes, deri te zanatet artizanale dhe produktet e punuara me dorë, si xhubleta, që përfaqëson një simbol të rëndësishëm të trashëgimisë shpirtërore shqiptare të mbrojtur nga UNESCO.

Megjithatë, kjo pasuri kulturore ndodhet përballë një rreziku real të zhdukjes për shkak të mungesës së dokumentimit, mbështetjes financiare dhe mungesës së brezave që e trashëgojnë dhe e zhvillojnë më tej. Brezat e rinj kanë gjithnjë e më pak lidhje me traditat e zonës, ndërsa shumë prej artizanëve dhe bartësve të vlerave tradicionale po plaken pa pasur mundësi të përcjellin dijet e tyre.

Mungesa e planeve të qëndrueshme për zhvillimin e turizmit kulturor e përkeqëson situatën. Pavarësisht potencialit të madh për të tërhequr vizitorë vendas dhe të huaj, bashkia nuk ka struktura të mirëorganizuara që të prezantojnë trashëgiminë në mënyrë tërheqëse dhe edukative. Mungojnë muze lokalë funksionalë, guida kulturore, tregje artizanale dhe qendra ku turistët mund të përjetojnë jetën tradicionale lokale.

Ruajtja e Trashëgimisë dhe Promovimi i Kulturës Lokale

Për të mbrojtur dhe promovuar trashëgiminë kulturore të Bashkisë Koplik, duhet të krijohet një arkivë dixhitale që përfshinë video, intervista dhe fotografi për të dokumentuar traditat, zanatet dhe artizanatin lokal.

Duhet të organizohen ture kulturore me guida lokale, duke përfshirë edhe vajzat, për të prezantuar trashëgiminë vendase dhe për të inkurajuar pjesëmarrjen aktive të komunitetit. Panairët periodikë të artizanatit dhe kulinarisë mund të promovojnë produktet lokale dhe të rrisin ndërveprimin midis artizanëve, turistëve dhe banorëve.

Për më tepër, krijimi i një marke lokale për produktet e grave do të forcojë ekonominë lokale dhe do të fuqizojë rolin e grave në ruajtjen dhe zhvillimin e kulturës vendase. Të gjitha këto iniciativa duhet të realizohen në bashkëpunim me Bashkinë, DRKK Shkodër dhe Ministrinë e Kulturës, operatorët turistikë, OJF-të, artizanët dhe bizneset lokale, duke krijuar një strategji të qëndrueshme për trashëgiminë dhe zhvillimin kulturor.

Mancanza di documentazione del patrimonio e ricambio generazionale degli artigiani

La Municipalità di Malësi e Madhe è una delle aree con il patrimonio culturale e spirituale più ricco nel nord dell'Albania. Conserva elementi unici dell'identità locale, dai costumi tradizionali, canti e danze, usanze di ospitalità, fino ai mestieri artigianali e ai prodotti fatti a mano, come la xhubleta, simbolo importante del patrimonio spirituale albanese tutelato dall'UNESCO.

Tuttavia, questa ricchezza culturale è minacciata da un reale rischio di scomparsa a causa della mancanza di documentazione, del sostegno finanziario e di generazioni che possano ereditare e sviluppare queste tradizioni. Le nuove generazioni hanno sempre meno legame con le tradizioni locali, mentre molti artigiani e portatori di valori tradizionali invecchiano senza avere la possibilità di trasmettere le loro conoscenze.

La mancanza di piani sostenibili per lo sviluppo del turismo culturale aggrava ulteriormente la situazione. Nonostante il grande potenziale di attrarre visitatori nazionali e stranieri, il comune non dispone di strutture organizzate in grado di presentare il patrimonio in modo accattivante ed educativo. Mancano musei locali funzionanti, guide culturali, mercati artigianali e centri dove i turisti possano vivere l'esperienza della vita tradizionale locale.

Salvaguardia del patrimonio e promozione della cultura locale

Per proteggere e promuovere il patrimonio culturale del Comune di Koplik, è necessario creare un archivio digitale che comprenda video, interviste e fotografie per documentare tradizioni, mestieri e artigianato locale.

Devono essere organizzati tour culturali con guide locali, includendo anche le ragazze, per presentare il patrimonio locale e incoraggiare la partecipazione attiva della comunità. Fiere periodiche di artigianato e gastronomia possono valorizzare i prodotti locali e aumentare l'interazione tra artigiani, turisti e residenti.

Inoltre, la creazione di un marchio locale per i prodotti delle donne rafforzerà l'economia locale e il ruolo femminile nella conservazione e nello sviluppo della cultura del territorio. Tutte queste iniziative devono essere realizzate in collaborazione con il Comune, il DRKK Shkodër e il Ministero della Cultura, gli operatori turistici, le ONG, gli artigiani e le imprese locali, creando una strategia sostenibile per il patrimonio e lo sviluppo culturale.

Rrjeti rrugor i amortizuar dhe i pakalueshëm pengon lëvizjen dhe qasjen në shërbime

Në shumë lagje dhe fshatra të Bashkisë Malësi e Madhe rrjeti rrugor paraqet një problem serioz për jetën e përditshme të banorëve. Rrugët shpesh janë të amortizuara, të pashtuara ose me gropa, dhe gjatë periudhave me reshje shiu apo borë bëhen të pakalueshme.

Mungesa e asfaltimit bazë dhe mirëmbajtjes periodike vështirëson lëvizjen e njerëzve, duke bërë që transporti i nxënësve në shkollë, i pacientëve në spitale dhe i mallrave të jetë i rrezikshëm dhe i vonuar.

Për fermerët dhe gratë e zonave rurale, rrugët e amortizuara pengojnë transportin e produkteve bujqësore në treg, duke ulur të ardhurat familjare dhe duke kufizuar zhvillimin ekonomik lokal. Për familjet me të ardhura të ulëta, kjo situatë përkthehet në izolim social dhe ekonomik, duke rritur vështirësitë në qasje ndaj institucioneve publike dhe shërbimeve themelore. Në këtë mënyrë, gjendja e rrugëve ka ndikim të drejtpërdrejtë në mirëqenien, sigurinë dhe zhvillimin ekonomik të komunitetit.

Përmirësimi i Rrjetit Rrugor Rural dhe Mbështetja Gjimore

Për të lehtësuar lëvizjen e banorëve dhe aksesin në shërbime, është e nevojshme të ndërmerren masa për rehabilitimin dhe mirëmbajtjen periodike të rrugëve rurale dhe dytësore që lidhin zonat e thella me qendrën e Bashkisë Koplik.

Investimet duhet të realizohen duke përdorur fonde të Bashkisë dhe të donatorëve, duke i dhënë prioritet projekteve me ndikim gjinor, për shembull duke siguruar që rrugët e riparuar të lehtësojnë aksesin e grave në tregje, qendra shëndetësore dhe shkolla. Konsultimi me komunitetin, veçanërisht me gratë, është kyç për përcaktimin e nevojave dhe prioriteteve infrastrukturore, duke u garantuar atyre mundësi reale për të ndikuar në vendimmarrje.

Një mekanizëm i qartë raportimi për gjendjen e rrugëve dhe menaxhimin e emergjencave do të sigurojë që ndërhyrjet të jenë efikase dhe të përgjegjshme, duke marrë parasysh nevojat specifike të grave dhe të grupeve më të cënueshme. Të gjitha këto veprime duhet të realizohen në bashkëpunim me Njësitë Administrative, Ministrinë e Infrastrukturës dhe Energjisë, komunitetin lokal, OJF-të vendore dhe partnerët e zhvillimit.

La rete stradale degradata e impraticabile ostacola gli spostamenti e l'accesso ai servizi

In molte zone e villaggi di Malësi e Madhe, la rete stradale rappresenta un problema serio per la vita quotidiana dei cittadini. Le strade sono spesso degradate, non asfaltate o piene di buche, e durante i periodi di pioggia o neve diventano impraticabili.

La mancanza di asfaltatura di base e di manutenzione periodica rende difficoltoso lo spostamento delle persone, rendendo rischioso e rallentato il trasporto degli studenti verso le scuole, dei pazienti verso gli ospedali e delle merci.

Per gli agricoltori e le donne delle aree rurali, le strade in cattivo stato ostacolano il trasporto dei prodotti agricoli ai mercati, riducendo le entrate familiari e limitando lo sviluppo economico locale. Per le famiglie a basso reddito, questa situazione si traduce in isolamento sociale ed economico, aumentando le difficoltà di accesso alle istituzioni pubbliche e ai servizi essenziali. In questo modo, lo stato delle strade incide direttamente sul benessere, sulla sicurezza e sullo sviluppo economico della comunità.

Miglioramento della Rete Stradale Rurale

Per facilitare la mobilità dei cittadini e l'accesso ai servizi, è necessario intervenire nella riabilitazione e nella manutenzione periodica delle strade rurali e secondarie che collegano le zone più remote al centro del Comune di Malësi e Madhe.

Gli investimenti devono essere realizzati utilizzando fondi comunali e dei donatori, dando priorità a progetti con impatto di genere, ad esempio assicurando che le strade riparate facilitino l'accesso delle donne ai mercati, ai centri sanitari e alle scuole. La consultazione con la comunità, in particolare con le donne, è fondamentale per definire bisogni e priorità infrastrutturali, garantendo loro la possibilità di influenzare concretamente le decisioni.

Un meccanismo chiaro di segnalazione dello stato delle strade e di gestione delle emergenze assicurerà che gli interventi siano efficaci e responsabili, considerando le esigenze specifiche delle donne e dei gruppi più vulnerabili. Tutte queste azioni devono essere realizzate in collaborazione con le Unità Amministrative, il Ministero delle Infrastrutture e dell'Energia, la comunità locale, le ONG locali e i partner di sviluppo.

Mungesa e ndriçimit publik në zona urbane dhe rurale

Në shumë zona të Bashkisë Malësi e Madhe, si në qendrat urbane ashtu edhe në fshatrat përreth, mungesa ose pamjaftueshmëria e ndriçimit publik e bën jetën në mbrëmje të pasigurt.

Shumë rrugë, sheshe dhe hapësira të përbashkëta mbeten të errëta për shkak të mungesës së llambave rrugore, dëmtimeve teknike ose mosmirëmbajtjes. Kjo gjendje kufizon lëvizjen e banorëve, pengon pjesëmarrjen në aktivitete komunitare dhe ul nivelin e jetës sociale, duke rritur ndjesinë e pasigurisë, veçanërisht për gratë dhe vajzat. Rrugët e errëta përbëjnë rrezik për aksidente dhe incidente të lidhura me grabitje ose dhunë, ndërsa në zonat rurale errësira shënon fundin e çdo aktiviteti. Për të përmirësuar sigurinë dhe për të rritur angazhimin social, është e domosdoshme të ndërhyhet për të përmirësuar ndriçimin publik, të riparohen pajisjet ekzistuese dhe të vendosen mekanizma mirëmbajtjeje të qëndrueshëm, duke përfshirë komunitetin në përcaktimin e nevojave dhe prioritetëve.

Përmirësimi i Ndriçimit Publik me Perspektivë Gjimore

Për të rritur sigurinë dhe pjesëmarrjen sociale, duhet të ndërmerren veprime konkrete për vendosjen e ndriçimit publik në rrugët kryesore të qarkullimit dhe pranë institucioneve publike, shkollave, tregjeve dhe qendrave shëndetësore.

Procesi duhet të nisë me identifikimin e pengesave në bashkëpunim me komunitetin, duke përfshirë veçanërisht gratë dhe të rinjtë, për të përcaktuar nevojat reale dhe prioritetet.

Përdorimi i ndriçimit energjetikisht efikas, si llambat LED dhe panelet diellore, do të sigurojë qëndrueshmëri financiare dhe mjedisore. Integrimi i perspektivës gjimore në planin e investimeve do të garantojë që ndërhyrjet të rrisin sigurinë dhe aksesin për të gjithë qytetarët.

Të gjitha këto aktivitete duhet të realizohen në bashkëpunim me Bashkinë Koplik, operatorët energjetikë (OSHEE), këshillat e fshatrave, shoqatat e grave dhe rinisë, si dhe partnerët dhe donatorët lokalë.

Mancanza di illuminazione nelle aree urbane e rurali

In molte zone della Municipalità di Malësi e Madhe sia nei centri urbani sia nei villaggi circostanti, la mancanza o l'insufficienza dell'illuminazione pubblica rende la vita serale insicura.

Molte strade, piazze e spazi comuni restano bui a causa dell'assenza di lampioni, di guasti tecnici o della mancata manutenzione. Questa situazione limita gli spostamenti dei cittadini, ostacola la partecipazione alle attività comunitarie e riduce la vita sociale, aumentando il senso di insicurezza, soprattutto per donne e ragazze. Le strade buie rappresentano un rischio per incidenti e per episodi di furti o violenze, mentre nelle aree rurali l'oscurità segna la fine di ogni attività sociale serale.

Per migliorare la sicurezza e favorire l'inclusione sociale è necessario intervenire potenziando l'illuminazione pubblica, riparando le infrastrutture esistenti e istituendo meccanismi di manutenzione sostenibili, coinvolgendo la comunità nella definizione dei bisogni e delle priorità.

Miglioramento dell'illuminazione con prospettiva di genere

Per aumentare la sicurezza e la partecipazione sociale, è necessario intervenire con azioni concrete per installare l'illuminazione pubblica nelle strade principali e nelle vicinanze di istituzioni pubbliche, scuole, mercati e centri sanitari.

Il processo deve iniziare con l'identificazione degli ostacoli in collaborazione con la comunità, coinvolgendo in particolare donne e giovani, per definire bisogni reali e priorità.

L'utilizzo di soluzioni energeticamente efficienti, come lampade LED e pannelli solari, garantirà sostenibilità finanziaria e ambientale. L'integrazione della prospettiva di genere nei piani di investimento assicurerà che gli interventi migliorino la sicurezza e l'accesso per tutti i cittadini.

Tutte queste attività devono essere realizzate in collaborazione con il Comune, gli operatori energetici (OSHEE), i consigli dei villaggi, le associazioni di donne e giovanili, e i partner e donatori locali.

Mungesa e furnizimit me ujë të pijshëm

Në shumë zona të Bashkisë Malësi e Madhe furnizimi me ujë të pijshëm mbetet një sfidë e madhe për familjet dhe komunitetin. Shumë lagje dhe fshatra kanë rrjet ujësjellës të amortizuar, jo funksional, ose mungon krejtësisht.

Kjo çon në ndërprerje të shpeshta të furnizimit dhe ujë me cilësi të dobët, që nuk është i përshtatshëm për konsum njerëzor, veçanërisht gjatë verës, kur uji shpërndahet vetëm për rreth 1.5 orë në ditë për shkak të thatësisë dhe ngarkesës së rrjetit.

Ky kufizim ndikon drejtpërdrejt në jetën e përditshme: dëmton higjienën, kujdesin për fëmijët, përgatitjen e ushqimit dhe mirëqenien e familjeve, duke rritur rrezikun për sëmundje. Banorët shpesh detyrohen të mbushin bidonë nga burime të largëta ose të blejnë ujë të ambalazhuar, gjë që rrit shpenzimet, veçanërisht për familjet me të ardhura të ulëta.

Për më tepër, ndërprerjet e shpeshta pengojnë funksionimin normal të shkollave, qendrave shëndetësore dhe bizneseve të vogla, duke ulur cilësinë e shërbimeve publike dhe duke thelluar problemet socio-ekonomike në komunitet.

Përmirësimi i Infrastrukturave për Sigurimin e Ujit të Pijshëm

Për të përballuar mungesën e ujit të pijshëm në Bashkinë Malësi e Madhe, është e nevojshme ndërhyrje konkrete me investime dhe menaxhim efektiv. Duhet të rehabilitohet dhe zgjerohet rrjeti i ujësjellësit në zonat me mungesa kronike, duke siguruar furnizim të rregullt përmes depozitimeve rezervë ose sistemeve alternative, si puseta dhe panele diellore për pompim.

Gjithashtu, duhet të sigurohet monitorimi i vazhdueshëm i cilësisë së ujit dhe transparenca mbi oraret e furnizimit.

Pjesëmarrja e grave në komisionet lokale të konsultimit është thelbësore për përcaktimin e prioritetëve, vlerësimin e efektivitetit të shërbimit dhe për t'u siguruar që zgjidhjet të adresojnë nevojat specifike të familjeve.

Të gjitha këto veprime kërkojnë koordinim midis Bashkisë Koplik dhe drejtorive teknike, ndërmarrjeve të ujësjellësit, komunitetit lokal, grupeve të grave dhe partnerëve të zhvillimit dhe donatorëve teknikë

Mancanza di approvvigionamento di acqua potabile

In molte zone della Municipalità di Malësi e Madhe, la fornitura di acqua potabile rimane una grande sfida per famiglie e comunità. Molti quartieri e villaggi hanno reti idriche obsolete, non funzionanti o del tutto assenti.

Ciò provoca frequenti interruzioni dell'approvvigionamento e acqua di scarsa qualità, non adatta al consumo umano, soprattutto durante l'estate, quando l'acqua viene distribuita solo per circa 1,5 ore al giorno a causa della siccità e del sovraccarico della rete.

Questa situazione incide direttamente sulla vita quotidiana: compromette l'igiene, la cura dei bambini, la preparazione dei pasti e il benessere delle famiglie, aumentando il rischio di malattie. I residenti sono spesso costretti a riempire taniche da fonti lontane o acquistare acqua imbottigliata, con costi aggiuntivi, specialmente per le famiglie a basso reddito.

Inoltre, le interruzioni frequenti ostacolano il normale funzionamento di scuole, centri sanitari e piccole imprese, riducendo la qualità dei servizi pubblici e aggravando le problematiche socio-economiche della comunità.

Miglioramento delle infrastrutture per la fornitura di acqua potabile

Per affrontare la carenza di acqua potabile nella Municipalità di Malësi e Madhe, è necessario intervenire con azioni concrete di investimento e gestione.

Occorre procedere al recupero e all'espansione delle reti idriche nelle zone con carenze croniche, garantendo un approvvigionamento regolare tramite depositi di riserva o sistemi alternativi, come pozzi e pannelli solari per il pompaggio.

Parallelamente, deve essere assicurato il monitoraggio continuo della qualità dell'acqua e la trasparenza sugli orari di distribuzione.

La partecipazione delle donne in commissioni locali di consultazione sarà fondamentale per definire priorità, monitorare l'efficacia del servizio e assicurare che le soluzioni rispondano ai bisogni specifici delle famiglie.

Tutte queste azioni richiedono il coordinamento tra la Municipalità di Malësi e Madhe e le direzioni tecniche, le imprese idriche, la comunità locale, i gruppi femminili e i partner di sviluppo e donatori tecnici.

Mungesa e kushteve bazë në shkollat rurale, si ngrohja, ndriçimi dhe higjiena

Në shumë shkolla të zonave rurale të Bashkisë Malësi e Madhe gjendja infrastrukturore është shqetësuese dhe ndikon drejtpërdrejt në cilësinë e arsimit. Shumë godina janë të amortizuara, me mure të çara, tavane që rrjedhin gjatë dimrit, dritare të dëmtuara dhe mungesë ngrohjeje në klasat e ftohta. Në disa shkolla, tualetet janë jashtë godinës dhe në gjendje të papërshtatshme higjienike, shpesh pa ujë të rrjedhshëm apo ndarje për vajzat dhe djemtë.

Këto kushte jo vetëm që e bëjnë procesin mësimor të vështirë dhe demotivues, por ndikojnë në shëndetin, sigurinë dhe mirëqenien e nxënësve. Fëmijët që duhet të ecin në mot të ftohtë për të arritur në shkollë dhe më pas të qëndrojnë në ambiente pa ngrohje, humbasin interesin dhe rrezikojnë të braktisin shkollën.

Vajzat janë më të prekura nga kjo situatë, pasi mungesa e kushteve higjienike të përshtatshme shpesh i detyron të mungojnë gjatë periudhave menstruale apo t'i ndërpresin mësimet më herët. Kjo i përjashton nga mundësi të barabarta për arsimim dhe rrit hendekun gjinor në arsim.

Përmirësimi i shkollave rurale

Për të adresuar kushtet e vështira të shkollave rurale në Bashkinë Malësi e Madhe, mund të parashikohen ndërhyrje për rehabilitimin e godinave shkollore, duke përfshirë sistemet e ngrohjes, ndriçimit dhe furnizimin me ujë të pijshëm.

Do të ishte e dobishme ndërtimi i tualeteve të veçanta për vajzat dhe djemtë sipas standardeve higjienike, duke mbështetur kështu pjesëmarrjen e vajzave.

Mund të parashikohen gjithashtu inspektime periodike të infrastrukturës dhe përfshirja e komunitetit, prindërve dhe nxënësve në mirëmbajtjen e ambienteve shkollore.

Prioritet mund t'i jepet shkollave me kushte më të dobëta dhe numër të lartë vajzash, me mbështetjen e Ministrisë së Arsimit, donatorëve dhe partnerëve të zhvillimit.

Mancanza di condizioni di base nelle scuole rurali, come riscaldamento, illuminazione e igiene

In molte scuole delle aree rurali della Municipalità di Malësi e Madhe, le condizioni infrastrutturali sono preoccupanti e incidono direttamente sulla qualità dell'istruzione. Molti edifici sono deteriorati, con muri crepati, soffitti che perdono durante l'inverno, finestre danneggiate e aule fredde prive di riscaldamento. In alcune scuole, i servizi igienici si trovano all'esterno e versano in condizioni igieniche inadeguate, spesso senza acqua corrente o separazioni tra ragazze e ragazzi.

Queste condizioni rendono il processo educativo difficile e demotivante, influenzando sulla salute, la sicurezza e il benessere degli studenti. I bambini che devono camminare al freddo per raggiungere la scuola e poi restare in ambienti non riscaldati perdono motivazione e rischiano di abbandonare gli studi.

Le ragazze sono particolarmente penalizzate, poiché la mancanza di servizi igienici adeguati spesso le costringe ad assentarsi durante il ciclo mestruale o ad abbandonare precocemente la scuola, escludendole da pari opportunità educative e ampliando il divario di genere nell'istruzione.

Miglioramento delle scuole rurali

Per affrontare le difficili condizioni delle scuole rurali nella Municipalità di Malësi e Madhe, si potrebbero prevedere interventi di riabilitazione degli edifici scolastici, comprendendo sistemi di riscaldamento, illuminazione e approvvigionamento idrico.

Sarebbe importante costruire servizi igienici separati per ragazze e ragazzi, conformi agli standard igienico-sanitari, per sostenere la partecipazione femminile all'istruzione.

Si potrebbero anche istituire ispezioni periodiche delle condizioni infrastrutturali in collaborazione con la Direzione dell'Istruzione e coinvolgere la comunità, i genitori e gli studenti nella cura e nella manutenzione degli spazi scolastici.

Priorità potrebbero essere date alle scuole con condizioni più critiche e con un numero elevato di ragazze, con il supporto del Ministero dell'Istruzione, dei donatori e dei partner di sviluppo.

Mungesa e pajisjeve didaktike dhe mjeteve bashkëkohore mësimore

Një pjesë e konsiderueshme e shkollave në Bashkinë Malësi e Madhe sidomos ato që ndodhen në zonat rurale dhe të thella, përballen me mungesë të theksuar të pajisjeve didaktike dhe mjeteve bashkëkohore të mësimdhënies. Shumë shkolla nuk kanë laboratorë funksionalë, mjete vizuale, materiale ndihmëse për mësim praktik dhe shpesh as libra të mjaftueshëm për nxënësit.

Në shumicën e rasteve mungojnë kompjuterët, akseset në internet dhe programet digjitale edukative, gjë që e kufizon shumë mundësinë e zhvillimit të aftësive të reja tek fëmijët dhe të rinjtë. Në një realitet ku aftësitë teknologjike janë thelbësore për të ardhmen profesionale, kjo mungesë krijon një hendek të madh midis nxënësve të zonave rurale dhe atyre urbane.

Kufizimi i aksesit në teknologji ndikon në cilësinë e arsimit dhe në motivimin e nxënësve për të mësuar. Për shumë familje, sidomos ato me të ardhura të ulëta, mungesa e pajisjeve në shkollë është një barrë e shtuar, pasi nuk kanë mundësi t'i kompensojnë këto mjete në shtëpi.

Nga një perspektivë gjinore, vajzat janë më të pafavorizuara në përvetësimin e aftësive teknologjike. Në shumë raste, normat tradicionale i mbajnë ato më të kufizuara në përdorimin e kompjuterëve ose pjesëmarrjen në aktivitete teknologjike, duke i përjashtuar nga zhvillimi i kompetencave që lidhen me tregun modern të punës.

Forcimi i Aftësive Digjitale në Shkollat Rurale

Për të përballuar mungesën e mjeteve didaktike dhe teknologjike në shkollat rurale, është e nevojshme të pajisen të gjitha institucionet me kompjuterë, akses në internet dhe mjete vizuale bashkëkohore, si dhe të krijohen laboratorë funksionalë të informatikës.

Mësuesit duhet të trajnohen për përdorimin e teknologjisë në procesin mësimor, ndërsa organizimi i klubeve të teknologjisë për vajzat dhe djemtë mund të nxisë barazinë digjitale dhe të rrisë interesin për aftësi informatikore.

Bashkëpunimi me projekte edukative dhe donatorë mund të sigurojë furnizimin e shkollave me pajisjet e duhura, duke garantuar që të gjithë nxënësit, pavarësisht gjinisë ose vendndodhjes, të kenë akses në një arsim modern dhe gjithëpërfshirës.

Mancanza di strumenti didattici e mezzi di apprendimento moderni

Una parte considerevole delle scuole della Municipalità di Malësi e Madhe, soprattutto quelle situate nelle zone rurali e isolate, affronta una carenza significativa di strumenti didattici e mezzi di apprendimento moderni. Molte scuole non dispongono di laboratori funzionanti, strumenti visivi, materiali per le lezioni pratiche e spesso neanche di libri sufficienti per tutti gli studenti.

Nella maggior parte dei casi mancano computer, accesso a internet e programmi educativi digitali, limitando fortemente la possibilità per bambini e giovani di sviluppare nuove competenze. In un contesto in cui le abilità tecnologiche sono essenziali per il futuro professionale, questa mancanza crea un divario importante tra studenti delle aree rurali e quelli urbani.

La limitata accessibilità alla tecnologia influisce sulla qualità dell'istruzione e sulla motivazione degli studenti a imparare. Per molte famiglie, soprattutto quelle a basso reddito, la mancanza di strumenti scolastici rappresenta un peso aggiuntivo, poiché non possono compensare queste carenze a casa.

Da una prospettiva di genere, le ragazze sono maggiormente svantaggiate nell'acquisizione delle competenze tecnologiche. In molti casi, le norme tradizionali limitano loro l'uso dei computer o la partecipazione ad attività tecnologiche, escludendole dallo sviluppo di competenze legate al mercato del lavoro moderno.

Migliorare le Competenze Digitali nelle Scuole Rurali

Per affrontare la mancanza di strumenti didattici e tecnologici nelle scuole rurali, è necessario dotare ogni istituto di computer, accesso a internet e mezzi visivi moderni, e creare laboratori di informatica funzionanti.

I docenti devono essere formati sull'uso della tecnologia in aula, mentre l'organizzazione di club di tecnologia per ragazze e ragazzi può favorire la parità digitale e stimolare l'interesse verso le competenze informatiche.

La collaborazione con progetti educativi e donatori permetterebbe di fornire le scuole di attrezzature adeguate, assicurando così che tutti gli studenti, indipendentemente dal genere o dall'area geografica, abbiano accesso a un'istruzione moderna e inclusiva.

Mungesa e aktiviteteve jashtëshkollore dhe qendrave komunitare

Në shumë zona të Bashkisë Malësi e Madhe fëmijët dhe të rinjtë nuk kanë mundësi të përfshihen në aktivitete kulturore, sportive apo edukative jashtë orarit të shkollës. Qendrat komunitare, bibliotekat, palestrat dhe hapësirat e tjera publike shpesh mungojnë ose nuk janë funksionale.

Kjo varfëri në mundësi zbavitjeje dhe zhvillimi social ndikon negativisht në mirëqenien psiko-emocionale të fëmijëve dhe adoleshentëve. Shkolla mbetet pothuajse i vetmi institucion që ofron ndërveprim, por përtej saj, jeta rinore është e kufizuar në rutinë dhe mungesë stimuluesh.

Për vajzat, situata është edhe më e ndërlikuar. Normat shoqërore dhe mungesa e hapësirave të sigurta i pengojnë të marrin pjesë në aktivitete publike. Shumë prindër hezitojnë t'i lejojnë vajzat të frekuentojnë ambiente të hapura, duke e thelluar izolimin e tyre.

Mungesa e qendrave rinore, hapësirave për art, kulturë dhe sport, përkthehet në mungesë alternativash zhvillimore dhe sociale, duke i privuar të rinjtë nga aftësitë e nevojshme për pjesëmarrje aktive në komunitet dhe parandalimin e sjelljeve devijuese apo pasive.

Rivitalizimi i Jetës Rinore dhe Aktivizimi i Qendrave Komunitare

Për të përmirësuar mundësitë e zhvillimit social dhe kulturor për fëmijët dhe të rinjtë në Bashkinë Koplik, duhet të krijohen qendra komunitare në çdo njësi administrative, të aktivizohen bibliotekat dhe hapësirat publike si mjedise leximi dhe kreativiteti, dhe të zhvillohen programe kulturore e sportive që përfshijnë në mënyrë të barabartë vajzat dhe djemtë.

Shkollat mund të përdoren pas orarit mësimor për aktivitete komunitare dhe kulturore, ndërsa bashkëpunimi mes Bashkisë, Drejtorisë Arsimore, OJF-ve lokale, komunitetit dhe donatorëve mund të sigurojë mbështetje të qëndrueshme dhe burime për realizimin e këtyre veprimeve.

Kjo do të kontribuojë në rritjen e pjesëmarrjes rinore, fuqizimin e vajzave dhe zhvillimin e aftësive sociale dhe kulturore në komunitet.

Carenza di attività extracurricolari e centri comunitari

In molte zone della Municipalità di Malësi e Madhe, bambini e ragazzi non hanno possibilità di partecipare ad attività culturali, sportive o educative al di fuori dell'orario scolastico. Centri comunitari, biblioteche, palestre e altri spazi pubblici spesso mancano o non sono funzionanti.

Questa scarsità di opportunità ricreative e di sviluppo sociale influisce negativamente sul benessere psico-emotivo di bambini e adolescenti. La scuola rimane quasi l'unica istituzione che offre interazione, ma al di fuori di essa la vita giovanile è limitata a una routine priva di stimoli.

Per le ragazze, la situazione è ancora più complessa. Le norme sociali e la mancanza di spazi sicuri le ostacolano nel partecipare ad attività pubbliche. Molti genitori esitano a permettere alle figlie di frequentare spazi aperti, approfondendo così il loro isolamento.

La carenza di centri giovanili e spazi per arte, cultura e sport si traduce in una mancanza di alternative di sviluppo e sociali, privando i giovani delle competenze necessarie per partecipare attivamente alla comunità e prevenire comportamenti devianti o passivi.

Rivitalizzazione della Vita Giovanile e Attivazione dei Centri Comunitari

Per migliorare le opportunità di sviluppo sociale e culturale per bambini e giovani nella Municipalità di Malësi e Madhe, è necessario creare centri comunitari in ogni unità amministrativa, attivare biblioteche e spazi pubblici come luoghi di lettura e creatività, e sviluppare programmi culturali e sportivi che coinvolgano in modo equo ragazze e ragazzi.

Le scuole possono essere utilizzate dopo l'orario scolastico per attività comunitarie e culturali, mentre la collaborazione tra Comune, Direzione dell'Istruzione, ONG locali, comunità e donatori può garantire supporto sostenibile e risorse per realizzare queste azioni.

Ciò contribuirà ad aumentare la partecipazione giovanile, a rafforzare il ruolo delle ragazze e a sviluppare competenze sociali e culturali nella comunità.

5.3. Mungesa e perspektivës lokale për të rinjtë

Një nga sfidat më të mëdha që përballet Bashkia Koplik është mungesa e alternativave për të rinjtë pas përfundimit të shkollës. Arsimi profesional është i kufizuar, mundësitë për punësim janë të pakta dhe infrastruktura sociale apo kulturore është e varfër.

Kjo situatë krijon një ndjenjë zhgënjimi dhe pasigurie për të ardhmen, duke e bërë migrimin, brenda apo jashtë vendit, zgjidhjen më të mundshme për shumë të rinj. Të rinjtë që mbeten në komunitet shpesh përballen me papunësi afatgjatë, mungesë trajnimesh profesionale, mungesë mbështetjeje për iniciativë vetëpunësimi dhe përjashtim nga vendimmarrja lokale.

Nga një perspektivë gjinore, vajzat janë dyfish të pafavorizuara. Përveç mungesës së mundësive ekonomike, ato përballen edhe me presione familjare dhe shoqërore që i detyrojnë të qëndrojnë në shtëpi ose të martohen herët, duke u përjashtuar nga proceset e zhvillimit dhe vendimmarrjes. Në mungesë të një “arsyeje për të qëndruar”, shumë të rinj e shohin komunitetin si një vend pa perspektivë, gjë që çon në boshatisje demografike dhe dobësim të kapitalit njerëzor lokal.

Përmirësimi i Perspektivës Lokale për të Rinj

Për të adresuar mungesën e perspektivave për të rinjtë në Bashkinë Malësi e Madhe, duhet zhvilluar një program të gjerë veprimesh që nxisin aftësitë profesionale dhe pjesëmarrjen aktive në komunitet.

Mund të krijohen qendra rinore që ofrojnë trajnime, praktikë profesionale dhe këshillim për karrierën, duke u lidhur ngushtë me shkollat dhe Zyrën e Punësimit për programe të orientimit profesional.

Duhet inkurajuar krijimi i ndërmarrjeve sociale dhe start-up-eve të drejtuara nga të rinjtë, me fokus të veçantë tek vajzat, për të rritur mundësitë ekonomike dhe autonominë.

Përfshirja e të rinjve në proceset vendimmarrëse lokale do të forcojë ndjenjën e përgjegjësisë dhe angazhimit qytetar, ndërsa partneriteti me bizneset lokale, dhomat e tregtisë, OJF-të rinore dhe donatorët ndërkombëtarë siguron mbështetje materiale dhe ekspertizë për të zhvilluar projekte që lidhen me nevojat reale të komunitetit.

Mancanza di prospettive locali per i giovani

Una delle sfide principali che affronta la Municipalità di Malësi e Madhe è la mancanza di alternative per i giovani al termine del percorso scolastico. L'istruzione professionale è limitata, le opportunità di lavoro sono poche e le infrastrutture sociali e culturali scarse.

Questa situazione genera un senso di delusione e insicurezza sul futuro, rendendo la migrazione, interna o all'estero, la soluzione più probabile per molti giovani. Chi rimane nella comunità si confronta spesso con disoccupazione a lungo termine, mancanza di formazione professionale, assenza di supporto per iniziative di autoimprenditorialità ed esclusione dai processi decisionali locali.

Da una prospettiva di genere, le ragazze risultano doppiamente svantaggiate: oltre alla scarsità di opportunità economiche, subiscono pressioni familiari e sociali che le costringono a rimanere a casa o a sposarsi precocemente, escludendole dai percorsi di sviluppo e dalle decisioni comunitarie. In assenza di motivi convincenti per restare, molti giovani percepiscono la comunità come un luogo senza prospettive, determinando spopolamento e indebolimento del capitale umano locale.

Migliorare le Prospettive Locali per i Giovani

Per affrontare la mancanza di prospettive per i giovani nella Municipalità di Malësi e Madhe, è necessario sviluppare un ampio programma di azioni che favorisca le competenze professionali e la partecipazione attiva alla vita comunitaria.

Si possono creare centri giovanili che offrano formazione, stage e consulenza per la carriera, collegandoli strettamente con le scuole e l'Ufficio del Lavoro per programmi di orientamento professionale.

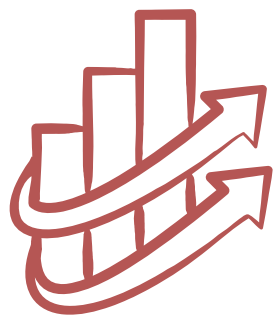
È importante incoraggiare la creazione di imprese sociali e start-up guidate dai giovani, con particolare attenzione alle ragazze, per aumentare le opportunità economiche e l'autonomia.

Coinvolgere i giovani nei processi decisionali locali rafforzerà il senso di responsabilità e impegno civico, mentre la collaborazione con le imprese locali, le camere di commercio, le ONG giovanili e i donatori internazionali garantirà supporto materiale ed esperienza per sviluppare progetti rispondenti ai bisogni reali della comunità.

Thellime mbi Qasja Gjimore

Approfondimenti sull'Approccio di Genere

**Fuqizimi
Ekonomik**
Empowerment
economico

**Shëndetësia dhe
Mirëqenia Sociale**
Sanità e Cura
Sociale

**Kultura dhe
Trashëgimia**
Cultura e
Patrimonio

**Infrastruktura dhe
Zhvillimi**
Infrastrutture e
Sviluppo

**Akses në
Arsim**
Accesso
all'istruzione

Qasja Gjimore në Fuqizimin Ekonomik i Grave dhe Vajzave

Zhvillimi ekonomik në Bashkinë Malësi e Madhe përballet me një sërë **sfidash strukturore** që ndikojnë në mënyra të ndryshme burrat dhe gratë. Në veçanti, gratë dhe vajzat përballen me **barriera të shumfishta** që kufizojnë pjesëmarrjen e tyre të barabartë në ekonomi, si mungesa e aksesit në tregje, mungesa e shërbimeve mbështetëse në bujqësi dhe mungesa e mundësive për punësim lokal.

Gratë janë të **angazhuara** në mënyrë aktive **në sektorin bujqësor**, duke kontribuar në prodhimin e zarzavateve, frutave dhe bimëve medicinale. Por mungesa e tregjeve funksionale, infrastrukturës për shitje dhe grumbullim, si dhe e aksesit në tregjet urbane, i lë ato në **një pozitë të dobët** për të përfituar nga puna e tyre. Produktet shpesh shiten nën vlerë ose mbeten të pashitura, duke reflektuar jo vetëm humbje ekonomike, por edhe një **përgjashtim sistematik** të grave nga qarku i zhvillimit lokal.

Për më tepër, gratë shpesh **nuk kanë qasje në shërbimet teknike** të bujqësisë, si këshillimi agronomik, informimi mbi subvencionet apo trajnimet për përmirësimin e praktikave prodhuese. Këto shërbime, në mungesë të një qasjeje gjimore, mbeten të papërshtatshme dhe të paarrtshme për shumicën e grave të fshatit, duke thelluar pabarazinë dhe duke kufizuar potencialin e tyre ekonomik.

Në të njëjtën kohë, gratë dhe vajzat kanë qasje të kufizuar në mundësi punësimi të qëndrueshme dhe të përshtatura me realitetin e tyre. Politikat dhe programet për punësim nuk adresojnë **specifikat gjimore**, si përgjegjësitë për kujdesin familjar, mungesën e përgatitjes profesionale ose barrierat kulturore. Kjo rezulton në nivele më të larta **papunësie për gratë** dhe në **varësi ekonomike** që cenon aftësinë e tyre për të ndërtuar një jetë të pavarur dhe dinjitoze.

Një **qasja e ndjeshme gjimore** në planifikimin ekonomik është thelbësore për të adresuar këto pabarazi dhe për të garantuar që gratë të përfitojnë realisht nga zhvillimi lokal. Kjo do të thotë të **analizohet** se si çdo politikë, shërbim apo investim ndikon **në mënyrë të veçantë** mbi gratë dhe burrat; të promovohet **përfaqësimi aktiv** i grave në proceset vendimmarrëse; dhe të dizajnohen masa të synuara për **fuqizimin ekonomik** të grave në fshat, me qëllim përmirësimin e mirëqenies individuale dhe zhvillimin e qëndrueshëm të komunitetit në tërësi.

Approccio di Genere nell'Empowerment Economico di Donne e Ragazze

Lo sviluppo economico nella Municipalità di Malësi e Madhe affronta una serie di **sfide strutturali** che influenzano in modo differente uomini e donne. In particolare, donne e ragazze si trovano di fronte a **molteplici barriere** che limitano la loro partecipazione paritaria all'economia, come la mancanza di accesso ai mercati, l'assenza di servizi di supporto all'agricoltura e la scarsità di opportunità di occupazione locale.

Le donne sono attivamente **impegnate nel settore agricolo**, contribuendo alla produzione di ortaggi, frutta e piante medicinali. Tuttavia, la mancanza di mercati funzionanti, di infrastrutture per la vendita e la raccolta e di accesso ai mercati urbani le pone **in una posizione svantaggiata** rispetto ai benefici del loro lavoro. I prodotti vengono spesso venduti a prezzi inferiori o restano invenduti, riflettendo non solo una perdita economica, ma anche un'**esclusione sistematica** delle donne dal ciclo dello sviluppo locale.

Inoltre, le donne spesso **non hanno accesso ai servizi tecnici** per l'agricoltura, come consulenza agronomica, informazioni su sovvenzioni o corsi di formazione per il miglioramento delle pratiche produttive. Questi servizi, in assenza di un approccio di genere, risultano inadeguati e inaccessibili per la maggior parte delle donne rurali, ampliando le disuguaglianze e limitando il loro potenziale economico.

Allo stesso tempo, donne e ragazze hanno un accesso limitato a opportunità di lavoro stabili e adeguate alla loro realtà. Politiche e programmi occupazionali spesso non considerano **le specificità di genere**, come le responsabilità legate alla cura familiare, la mancanza di preparazione professionale o le barriere culturali. Questo si traduce in livelli più elevati di **disoccupazione femminile** e in una **dipendenza economica** che compromette la loro capacità di costruire una vita autonoma e dignitosa.

Un **approccio sensibile al genere** nella pianificazione economica è essenziale per affrontare queste disuguaglianze e garantire che le donne possano realmente beneficiare dello sviluppo locale. Ciò implica **analizzare l'impatto specifico** di ogni politica, servizio o investimento su donne e uomini; promuovere la **partecipazione attiva** delle donne nei processi decisionali; e progettare misure mirate per l'**empowerment economico** delle donne rurali, con l'obiettivo di migliorare il benessere individuale e favorire uno sviluppo sostenibile della comunità nel suo insieme.

Qasja Gjinore në Shëndetësia dhe Mirëqenia Sociale

Qasja gjinore në tematikën e përfshirjes sociale dhe shëndetësia shërben si një instrument thelbësor për të kuptuar mënyrën se si strukturat ekzistuese dhe politikat publike ndikojnë në mënyrë të pabarabartë tek gratë dhe vajzat, duke bërë të dukshme **pabarazitë që shpesh mbeten të fshehura** në analizat tradicionale.

Në Bashkinë Malësi e Madhe, **mungesa e hapësirave të dedikuara për aktivitete komunitare dhe e mbështetjes së qëndrueshme institucionale** ndikon në mënyrë disproporcionale tek gratë, veçanërisht në zonat rurale si Gruemire, Kullaj dhe fshatrat përreth, ku aksesimi i shërbimeve është i kufizuar.

Roli tradicional gjinor vijon të kufizojë pjesëmarrjen sociale të grave, pasi ato mbartin barrën kryesore të kujdesit për familjen, fëmijët, të moshuarit dhe personat me aftësi të kufizuara, përgjegjësi që as nuk ndahen në mënyrë të barabartë dhe as nuk njihen institucionalisht.

Kjo situatë redukton kohën dhe mundësitë që gratë kanë për **zhvillim personal, pjesëmarrje** në jetën publike apo angazhim qytetar, ndërsa normat kulturore shpesh ndëshkojnë përfshirjen e tyre aktive, duke ndikuar në vetëvlerësimin dhe dukshmërinë e tyre në hapësirën publike. Për më tepër, mungesa e qendrave komunitare apo hapësirave të sigurta për gratë e thellon **përfshirimin social dhe izolimin**.

Pabarazia shfaqet edhe në **qasjen ndaj shërbimeve të përkujdesjes**, pasi gratë janë njëkohësisht ofruese joformale dhe të papaguara të kujdesit dhe përfituese të paplota të shërbimeve që mund të lehtësonin këtë rol; mungesa e qendrave ditore për të moshuarit apo për personat me aftësi të kufizuara e mban barrën e kujdesit mbi supet e tyre, duke kufizuar mundësitë për punësim dhe zhvillim profesional.

Kjo pabarazi strukturore pasqyron **mungesën e një politike sociale me ndjeshmëri gjinore** që njeh dhe vlerëson punën e papaguar të kujdesit. Nga ana tjetër, vetë institucionet shpesh mungojnë në kapacitete për të ofruar shërbime me perspektivë gjinore: **strukturat ekzistuese nuk kanë trajnimet e nevojshme, bashkëpunimi ndërinstitutional është i fragmentuar dhe mungojnë standardet** për trajtimin efektiv të rasteve të dhunës me bazë gjinore apo të përfshirimit social. Si pasojë, shumë raste mbeten të pashërbyera ose të trajtuara pjesërisht, duke minuar besimin e qytetarëve dhe duke riprodhuar ciklin e pabarazisë. Për këtë arsye, ndërtimi i **një sistemi shërbimesh sociale gjithëpërfshirëse**, të ndjeshme ndaj perspektivës gjinore dhe të integruara institucionalisht, është thelbësor.

Approccio di Genere nella Sanità e nella Cura Sociale

L'approccio di genere nell'ambito dell'inclusione sociale e della sanità rappresenta uno strumento essenziale per comprendere come le strutture esistenti e le politiche pubbliche influenzino in modo diseguale la vita delle donne e delle ragazze, rendendo visibili **disuguaglianze spesso invisibili** nelle analisi tradizionali.

Nella Municipalità di Malësi e Madhe, la **manca di spazi dedicati ad attività comunitarie** e di un **sostegno istituzionale stabile** incide in modo sproporzionato sulle donne, soprattutto nelle aree rurali come Gruemire, Kullaj e i villaggi circostanti, dove l'accesso ai servizi è ancora più limitato.

Il **ruolo di genere tradizionale** continua a ostacolare la partecipazione sociale delle donne, che portano il peso principale della cura della famiglia, dei bambini, degli anziani e delle persone con disabilità, responsabilità che non sono equamente condivise né riconosciute a livello istituzionale.

Questa situazione riduce il tempo e le opportunità a disposizione delle donne per la **crescita personale**, la **partecipazione** alla vita pubblica e l'impegno civico, mentre le norme culturali e sociali spesso scoraggiano o stigmatizzano la loro presenza attiva negli spazi pubblici, incidendo sul loro livello di autostima e di visibilità sociale. Inoltre, l'assenza di centri comunitari o di spazi sicuri e accessibili aggrava l'**isolamento** e l'**esclusione**.

La disuguaglianza emerge anche nell'**accesso ai servizi di cura**: le donne sono contemporaneamente fornitrici informali e non retribuite di assistenza e beneficiarie parziali dei servizi che dovrebbero alleggerire questo ruolo; la mancanza di centri diurni per anziani o persone con disabilità, ad esempio, fa ricadere interamente su di loro la responsabilità della cura, limitandone le possibilità di formazione, occupazione e autonomia economica.

Questa disparità riflette una **carenza di politiche sociali sensibili al genere**, capaci di riconoscere e valorizzare il lavoro di cura non retribuito. Allo stesso tempo, le istituzioni locali mostrano spesso capacità limitate nell'offrire servizi con prospettiva di genere: le strutture esistenti soffrono di **manca di formazione, di coordinamento e di standard condivisi** per affrontare in modo efficace i casi di violenza di genere, esclusione sociale o povertà femminile. Di conseguenza, molti casi rimangono irrisolti o gestiti in modo parziale, minando la fiducia dei cittadini e perpetuando le disuguaglianze. Per questo la costruzione di un **sistema di servizi sociali inclusivo**, sensibile al genere e istituzionalmente integrato risulta fondamentale.

Qasja Gjinore në Kultura dhe Trashëgimia

Qasja gjinore në fushën e kulturës përbën një qasje thelbësore për të kuptuar se si pabarazitë strukturore dhe normat shoqërore ndikojnë në **pjesëmarrjen** dhe **vlerësimin** e rolit të grave në **jetën kulturore** dhe në trashëgiminë e traditave lokale.

Në kontekstin e Bashkisë së Malësi e Madhe, **mungesa e aktiviteteve kulturore** në nivel komunitar ndikon në mënyrë disproporcionale tek gratë dhe vajzat, pasi kufizimet shoqërore dhe normat gjinore vazhdojnë t'i lidhin ato kryesisht me sferën private, të lidhur me kujdesin shtëpiak dhe familjar. Mungesa e hapësirave të sigurta, gjithëpërfshirëse dhe të aksesueshme për pjesëmarrje kulturore thëllon **izolim social** dhe u mohon grave mundësitë e shprehjes, të mësimin dhe të shkëmbimit, duke ndikuar negativisht në mirëqenien mendore, zhvillimin personal dhe aftësinë për të ndikuar në jetën publike. Në këtë kuptim, një **agjendë kulturore me ndjeshmëri gjinore** duhet të synojë krijimin dhe **hapjen e hapësirave të reja të shoqërimit**, duke reduktuar barrierat që pengojnë pjesëmarrjen e plotë të grave dhe vajzave në aktivitetet kulturore.

Pabarazia vërehet edhe në mesin e të rinjve, ku **vajzat** përballen me më shumë pengesa për t'u angazhuar në iniciativë që lidhen me kulturën dhe ruajtjen e trashëgimisë, të frenuara nga pritshmëritë tradicionale që kufizojnë dukshmërinë dhe pjesëmarrjen e tyre publike. Kjo krijon **një përjashtim të dyfishtë**, si të reja dhe si femra, dhe përkeqësohet nga mungesa e modeleve femërore frymëzuese, që e zvogëlon motivimin e vajzave për të marrë pjesë aktive. Nxitja e përfshirjes së tyre në mbrojtjen dhe promovimin e trashëgimisë lokale, përmes mundësive të barabarta për formim dhe angazhim, nënkupton investim në fuqizimin e tyre dhe forcimin e **transmetimit ndërbrezor të kulturës**.

Gratë janë **bartëse qendrore të traditës**, veçanërisht në fusha si gastronomia tradicionale, artizanati, veshjet dhe këngët popullore, por **aftësitë dhe njohuritë** e tyre shpesh mbeten të **padukshme** ose nuk njihen zyrtarisht si pjesë e trashëgimisë kulturore. Kjo përjashtim simbolik dhe ekonomik u mohon grave dukshmërinë dhe mundësitë ekonomike, duke penguar njohjen e tyre të plotë si **protagoniste të kulturës lokale**. Për këtë arsye, është e domosdoshme të promovohet dhe të bëhen të dukshme kontributet femërore në kulturë dhe trashëgimi, përmes krijimit të platformave dhe iniciativave për ekspozimin, transmetimin dhe tregtimin e produkteve dhe aftësive të tyre.

Approccio di Genere nella Cultura e Patrimonio

L'approccio di genere nell'ambito della cultura rappresenta una chiave di lettura fondamentale per comprendere come le disuguaglianze strutturali e le norme sociali influenzino la **partecipazione** e la **valorizzazione** del ruolo delle donne nella **vita culturale** e nella trasmissione delle tradizioni locali.

Nel contesto della Municipalità di Malësi e Madhe, la **manca di attività culturali** a livello comunitario colpisce in modo sproporzionato donne e ragazze, poiché le limitazioni sociali e le norme di genere continuano a relegarle prevalentemente alla sfera privata, legata alla cura domestica e familiare.

L'assenza di spazi sicuri, inclusivi e accessibili per la partecipazione culturale alimenta l'**isolamento sociale** e priva le donne di occasioni di espressione, apprendimento e scambio, con ripercussioni negative sul benessere mentale, sulla crescita personale e sulla capacità di incidere nella vita pubblica. In questo senso, un'**agenda culturale con sensibilità di genere** dovrebbe puntare a creare e **aprire spazi di socialità**, riducendo le barriere che impediscono la piena partecipazione delle donne e delle ragazze alle attività culturali.

La disparità emerge anche tra i giovani, dove **le ragazze** incontrano ostacoli maggiori nell'impegnarsi in iniziative legate alla cultura e alla conservazione del patrimonio, frenate da aspettative tradizionali che ne limitano la visibilità e la partecipazione pubblica. Ciò genera un **doppio livello di esclusione**, come giovani e come donne, e viene aggravato dalla scarsità di modelli femminili di riferimento, che riduce la motivazione delle ragazze a prendere parte attiva. Promuovere la loro partecipazione nella tutela e valorizzazione del patrimonio locale, offrendo opportunità di formazione e coinvolgimento equo, significa investire nel loro empowerment e rafforzare la **trasmissione intergenerazionale** della cultura.

Le donne, infatti, sono **depositarie centrali della tradizione**, in particolare nei campi della cucina tipica, dell'artigianato, dei costumi e del canto popolare, ma le loro **competenze e conoscenze** restano spesso **invisibili** o non riconosciute ufficialmente come parte del patrimonio culturale. Questa esclusione simbolica e materiale priva le donne di visibilità e opportunità economiche, ostacolando il loro pieno riconoscimento come **protagoniste della cultura locale**. Per questo motivo, è necessario promuovere e rendere visibili i contributi femminili alla cultura e al patrimonio, creando piattaforme e iniziative per l'esposizione, la trasmissione e la commercializzazione delle loro produzioni.

Qasja Gjinore në Infrastrukturën dhe Zhvillimin

Gratë dhe vajzat përballen me pengesa të rëndësishme që lidhen me **mungesat infrastrukturore**, të cilat ndikojnë thellësisht në jetën e tyre të përditshme dhe në mundësitë për pjesëmarrje shoqërore dhe ekonomike. Vështirësitë shfaqen në fusha të ndryshme: kur ato shoqërojnë fëmijët në shkollë, kur përpiqen të çojnë prodhimet bujqësore në treg ose kur kanë nevojë të marrin shërbime shëndetësore.

Kufizimi i lëvizjes, si pasojë e rrugëve në gjendje të keqe ose mungesës së transportit të përshtatshëm, e zvogëlon autonominë e tyre, dëmton vetëbesimin dhe pengon aksesin në arsim, punë dhe jetën publike.

Mungesa e ndriçimit në zonat rurale përbën një faktor shtesë përjashtimi, pasi i pengon gratë dhe vajzat të lëvizin lirshëm në orët e vona apo të marrin pjesë në aktivitete komunitare, duke i kufizuar ato në hapësira të mbyllura dhe duke e reduktuar praninë e tyre në sferën publike dhe mundësitë e tyre për shoqërim.

Ky izolim forcon **kontrollin shoqëror dhe kulturor** mbi sjelljen dhe lirinë e lëvizjes së tyre, duke e përsëritur një model të rrënjosur pabarazie gjinore.

Përveç kësaj, mbetet përgjegjësi pothuajse ekskluzive e grave **kujdesi për shtëpinë**: sigurimi dhe menaxhimi i ujit, shpesh në kushte mungese dhe mbushja e bidonëve, transportimi i tyre dhe ruajtja e higjienës shtëpiake bien mbi gratë dhe vajzat, të cilat kalojnë orë të tëra në **punë fizikisht të lodhshme dhe stresuese**, aq më tepër sa më të dobëta të jenë infrastrukturat në zonën ku ato jetojnë.

Kjo **ngarkesë e tepërt pune** dhe shqetësimi i vazhdueshëm për pamundësinë për të plotësuar nevojat bazë të familjes përkeqësojnë cilësinë e jetës dhe ndikojnë negativisht në shëndetin fizik dhe mendor.

Në këtë kontekst, investimi në infrastrukturë të përshtatshme, rrugë të aksesueshme, ndriçim publik, sisteme funksionale të furnizimit me ujë, nuk përfaqëson vetëm një përmirësim material, por edhe një parakusht thelbësor për emancipimin dhe pjesëmarrjen e plotë të grave në jetën komunitare dhe ekonomike.

Approccio di Genere nelle Infrastrutture e Sviluppo

Le donne e le ragazze si trovano ad affrontare ostacoli significativi legati alle **carenze infrastrutturali**, che incidono profondamente sulla loro vita quotidiana e sulle opportunità di partecipazione sociale ed economica.

Le difficoltà si manifestano in diversi ambiti: quando accompagnano i figli a scuola, quando cercano di portare i prodotti agricoli al mercato o quando hanno bisogno di accedere ai servizi sanitari.

La **limitazione dei movimenti**, dovuta a strade in cattive condizioni o alla mancanza di trasporti adeguati, riduce la loro autonomia, mina la fiducia in sé stesse e ostacola l'accesso all'istruzione, al lavoro e alla vita pubblica.

La **scarsa illuminazione** nelle aree rurali rappresenta un ulteriore fattore di esclusione, poiché impedisce alle donne e alle ragazze di spostarsi liberamente nelle ore serali o di partecipare ad attività comunitarie, confinandole in spazi chiusi e limitando la loro presenza nella sfera pubblica e le possibilità di socializzazione.

Questo isolamento rafforza il **controllo sociale e culturale** sul loro comportamento e sulla libertà di movimento, perpetuando un modello di disuguaglianza di genere radicato.

A ciò si aggiunge la responsabilità, ancora oggi quasi esclusivamente femminile, di **garantire la cura della casa**: l'approvvigionamento e la gestione dell'acqua, spesso in contesti di scarsità e il compito di riempire taniche, trasportarle e mantenere l'igiene domestica, ricade sulle donne e sulle ragazze, che trascorrono ore in **attività fisicamente gravose e fonte di stress** tanto maggiore quanto peggiori sono le infrastrutture esistenti nell'area in cui esse vivono.

Questo **sovraccarico di lavoro** e la costante preoccupazione di non riuscire a soddisfare i bisogni fondamentali della famiglia compromettono la qualità della vita e incidono negativamente sulla **salute fisica e mentale**.

In tale contesto, investire in infrastrutture adeguate, strade accessibili, illuminazione pubblica, sistemi idrici funzionanti, non rappresenta solo un miglioramento materiale, ma anche una condizione essenziale per l'emancipazione e la piena partecipazione delle donne alla vita comunitaria ed economica.

Qasja Gjimore në Aksesin në Arsim

Qasja gjimore në sektorin e arsimit synon të identifikojë dhe të adresojë pengesat strukturore, shoqërore dhe ekonomike që u ndalojnë vajzave dhe grave **aksesin e barabartë, cilësor dhe të qëndrueshëm në arsim**.

Në kontekstin e Bashkisë Malësi e Madhe, këto pengesa shfaqen në forma të shumta dhe shpesh ndërthuren me faktorë si varfëria, izolimi gjeografik dhe normat patriarkale.

Një nga pengesat kryesore është **ndërprerja e hershme e shkollimit**, kryesisht si pasojë e martesave të hershme, ende të pranishme në disa komunitete rurale: vajzat që martohen në moshë të re ndërpresin arsimimin dhe rrallëherë kanë mundësi ta vazhdojnë më pas, gjë që ndikon negativisht në pavarësinë e tyre ekonomike, në qasjen ndaj tregut të punës dhe në përcjelljen ndërbreznore të varfërisë.

Një tjetër pengesë e rëndësishme është **roli tradicional i kujdesit**, që u ngarkon grave dhe vajzave përgjegjësi të mëdha brenda familjes – kujdes për fëmijët, të moshuarit apo punët shtëpiake duke u kufizuar kohën për studim, pjesëmarrjen në aktivitete jashtëshkollore dhe zhvillimin e vetëbesimit.

Mungesa e mbështetjes ekonomike e përkeqëson më tej situatën: në familjet me të ardhura të ulëta, investimi në arsim shpesh i jepet përparësi djemve, ndërsa vajzat detyrohen të ndërpresin shkollën për mungesë fondesh për transport, veshje ose libra.

Në zonat e thella, **mungesa e modeleve femërore** të suksesshme që kanë ndjekur arsimimin krijon një cikël pasiviteti dhe mospërfshirjeje, duke ulur vetëvlerësimin dhe pritshmëritë për një të ardhme ndryshe.

Megjithatë, **shkolla** mund dhe duhet të shërbejë **si hapësirë fuqizimi**: nëse mbështetet me infrastrukturë të përshtatshme, staf të ndjeshëm gjinor dhe mundësi pjesëmarrjeje për vajzat, ajo mund të bëhet burim njohjeje të të drejtave, mbrojtjeje nga dhuna me bazë gjimore, zhvillimi i aftësive jetësore e shoqërore dhe bazë për ndërtimin e vetëbesimit dhe autonomisë personale.

Approccio di Genere nell'Accesso all'istruzione

L'approccio di genere nel settore dell'istruzione mira a individuare e rimuovere le barriere strutturali, sociali ed economiche che impediscono a bambine, ragazze e donne di accedere a **un'istruzione equa, di qualità e continuativa**.

Nel contesto di Malësi e Madhe, tali barriere assumono forme molteplici e spesso si intrecciano con altri fattori come la povertà, l'isolamento geografico e le norme patriarcali.

Uno dei principali ostacoli è **l'interruzione precoce della scuola**, dovuta in particolare ai matrimoni precoci ancora presenti in alcune comunità rurali: le ragazze che si sposano in giovane età interrompono il percorso educativo e raramente riescono a riprenderlo, con conseguenze che si riflettono sulla loro indipendenza economica, sull'accesso al mercato del lavoro e sulla trasmissione intergenerazionale della povertà.

Un'altra barriera significativa è rappresentata dal **ruolo tradizionale di cura**, che assegna a donne e ragazze responsabilità domestiche e di accudimento dei familiari, riducendo il tempo disponibile per lo studio, la partecipazione ad attività extrascolastiche e lo sviluppo dell'autostima.

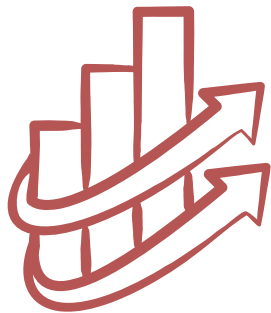
A ciò si aggiunge la **mancanza di sostegno economico**: nelle famiglie a basso reddito, le risorse destinate all'istruzione vengono spesso riservate ai figli maschi, mentre le figlie sono costrette ad abbandonare la scuola per l'impossibilità di sostenere i costi di trasporto, abbigliamento o materiale didattico.

Nelle aree più remote, **l'assenza di modelli femminili** di successo scolastico contribuisce a rafforzare un **ciclo di passività e disimpegno**, riducendo le aspettative delle ragazze rispetto alla possibilità di costruire una vita diversa.

Tuttavia, la **scuola** può e deve diventare uno **spazio di emancipazione**: se dotata di un'infrastruttura adeguata, di personale formato alla sensibilità di genere e di opportunità inclusive per la partecipazione delle ragazze, essa può rappresentare una fonte di conoscenza dei propri diritti, di protezione contro la violenza di genere, di sviluppo di competenze sociali e di rafforzamento della fiducia e dell'autonomia personale.

Aktorët Kryesorë dhe Roli i tyre

Gli Attori Principali e il loro Ruolo

**Fuqizimi
Ekonomik**
Empowerment
economico

**Shëndetësia dhe
Mirëqenia Sociale**
Sanità e Cura
Sociale

**Kultura dhe
Trashëgimia**
Cultura e
Patrimonio

**Infrastruktura dhe
Zhvillimi**
Infrastrutture e
Sviluppo

**Akses në
Arsim**
Accesso
all'istruzione

Pjesëmarrja e grave në ekonominë lokale përfaqëson një faktor të fuqishëm emancipimi, por në Malësi e Madhe ajo pengohet nga barriera strukturore, kulturore dhe nga mungesa e aksesit në burime. Një ekosistem gjithëpërfshirës mund të ndërtohet vetëm përmes bashkëpunimit midis institucioneve publike, agjencive të punësimit, OJF-ve dhe sektorit privat.

Bashkia Malësi e Madhe

Bashkia Malësi e Madhe luan një rol qendror në zhvillimin ekonomik të grave, duke u përfshirë në planifikimin e zhvillimit lokal dhe në alokimin e fondeve për bujqësinë dhe iniciativat e fuqizimit ekonomik femëror. Ajo mund të organizojë tregje lokale sezonale, të ofrojë mbështetje infrastrukturore si pika grumbullimi, rrugë dhe transport, si dhe të integrojë axhendat gjinore në strategjitë e zhvillimit vendor, duke krijuar mundësi të barabarta për pjesëmarrjen aktive dhe rritjen e pavarësisë ekonomike të grave.

Drejtoria Rajonale e Bujqësisë (MBZHR)

Drejtoria Rajonale e Bujqësisë (MBZHR) ofron informacione dhe siguron akses në subvencione, trajnime dhe programe për fermerët. Roli i saj është thelbësor për të garantuar që gratë të kenë mundësi të barabarta për të përfituar nga këto skema mbështetëse, duke promovuar njëkohësisht këshillimin bujqësor me ndjeshmëri gjinore, i cili adreson nevojat specifike të fermerëve gra dhe nxit përfshirjen e tyre të plotë në zhvillimin rural dhe ekonomik.

OJF-të dhe Partnerët për Zhvillimit

Organizatat joqeveritare luajnë një rol të rëndësishëm në inovacionin social, duke kombinuar formimin teknik, mentorimin dhe mbështetjen psikologjike me aktivitete ndërgjegjësimi mbi të drejtat ekonomike të grave. Përmes projekteve të sipërmarrjeve sociale ose grupeve të vetëndihmës, ato krijojnë hapësira bashkëpunimi solidar që forcojnë autonominë dhe vetëbesimin e grave. Gjithashtu, ato lehtësojnë ndërlidhjen midis territoreve, duke u mundësuar grave të Malësi e Madhe të kenë qasje në përvoja, tregje dhe praktika të mira nga komunitete të tjera.

La partecipazione delle donne all'economia locale rappresenta un potente fattore di emancipazione, ma a Malësi e Madhe essa è ostacolata da barriere strutturali, culturali e di accesso alle risorse. Un ecosistema inclusivo può essere costruito solo attraverso la collaborazione di istituzioni pubbliche, agenzie di impiego, ONG e settore privato.

Municipalità di Malësi e Madhe

Il Comune di Malësi e Madhe svolge un ruolo centrale nello sviluppo economico delle donne, intervenendo nella pianificazione dello sviluppo locale e nell'allocazione dei fondi destinati all'agricoltura e alle iniziative di empowerment economico femminile. Può organizzare mercati locali stagionali, fornire supporto infrastrutturale come punti di raccolta, strade e trasporti, e integrare le agende di genere nelle strategie di sviluppo locale, creando opportunità paritarie per la partecipazione attiva e l'incremento dell'autonomia economica delle donne.

Direzione Regionale dell'Agricoltura (MBZHR)

La Direzione Regionale dell'Agricoltura (MBZHR) fornisce informazioni e garantisce l'accesso a sovvenzioni, corsi di formazione e programmi destinati agli agricoltori. Il suo ruolo è fondamentale per assicurare che le donne abbiano pari opportunità di partecipare a questi schemi di sostegno, promuovendo al contempo consulenze agricole sensibili alla dimensione di genere, capaci di rispondere alle esigenze specifiche delle agricoltrici e di favorire il loro pieno coinvolgimento nello sviluppo rurale ed economico.

ONG e Partner per lo Sviluppo

Le organizzazioni non governative svolgono un ruolo di innovazione sociale, combinando formazione tecnica, mentoring e supporto psicologico con attività di sensibilizzazione sui diritti economici delle donne. Attraverso progetti di impresa sociale o gruppi di auto-aiuto, creano spazi di cooperazione solidale che rafforzano l'autonomia e la fiducia delle donne. Inoltre, facilitano il networking tra territori, consentendo alle donne di Malësi e Madhe di accedere a esperienze, mercati e pratiche virtuose di altre comunità.

Dhoma e Tregtisë dhe Bizneset Lokale

Sektori privat lokal është një partner thelbësor për fuqizimin ekonomik të grave. Duke promovuar mundësi të barabarta punësimi, paga të drejta dhe mjedise pune gjithëpërfshirëse, ndërmarrjet kontribuojnë jo vetëm në rritjen individuale, por edhe në kohezionin social.

Ndërmarrjet sociale, në veçanti, përfaqësojnë një mënyrë inovative për të kombinuar përfitimin ekonomik me ndikimin social, duke u ofruar grave mundësi për punësim të qëndrueshëm dhe pjesëmarrje të drejtpërdrejtë në proceset ekonomike komunitare.

Drejtoria Rajonale e Arsimit Profesional

Drejtoria e Arsimit Profesional garanton akreditimin dhe cilësinë e kurseve profesionale. Ajo mund të përshtatë programet e trajnimit sipas kërkesave të tregut dhe të zhvillojë kurse të decentralizuara në zonat më të izoluara, duke ulur pengesat gjeografike dhe duke nxitur pjesëmarrjen e grave.

Në këtë mënyrë, ajo bëhet një aktor kyç për akses të barabartë në arsimin profesional dhe për rritjen e kualifikimit të kapitalit njerëzor femëror në territor.

Camera di Commercio e Imprese Locali

Il settore privato locale è un partner essenziale per l'empowerment economico delle donne. Promuovendo pari opportunità di assunzione, salari equi e ambienti di lavoro inclusivi, le imprese contribuiscono non solo alla crescita individuale, ma anche alla coesione sociale.

Le imprese sociali, in particolare, rappresentano una via innovativa per combinare redditività e impatto sociale, offrendo alle donne la possibilità di un'occupazione stabile e di una partecipazione diretta ai processi economici comunitari.

Direzione Regionale dell'Istruzione Professionale

La Direzione dell'Istruzione Professionale garantisce l'accreditamento dei corsi e la loro qualità. Può adattare i programmi formativi alle esigenze del mercato e attivare corsi decentrati nelle aree più isolate, riducendo le barriere geografiche e favorendo la partecipazione delle donne.

In tal modo, diventa un attore chiave per l'accesso equo all'educazione professionale e per la qualificazione del capitale umano femminile nel territorio.

Në një kontekst rural si ai i Malësi e Madhe, ku mungesa e shërbimeve të specializuara, largësia nga qendrat urbane dhe burimet e kufizuara institucionale përbëjnë një realitet të përditshëm, përmirësimi i sistemit të shëndetit dhe mirëqenies sociale kërkon një qasje të koordinuar midis aktorëve të ndryshëm institucionalë dhe shoqërorë. Asnjë subjekt nuk mund të përballet vetëm me boshllëqet e identifikuar: nevojitet një bashkëpunim shumënivëlësh, i aftë të integrojë perspektivën gjinore në çdo fazë të ciklit institucional.

Qendra Shëndetësore dhe Stafi Mjekësor në Komunitet

Qendra Shëndetësore dhe stafi mjekësor në komunitet luajnë një rol thelbësor jo vetëm në ofrimin e shërbimeve bazë shëndetësore, por edhe në identifikimin e hershëm të situatave të dhunës, abuzimit ose moskujdesit ndaj personave të cenueshëm, përfshirë gratë, fëmijët dhe të moshuarit. Falë pranisë së tyre të vazhdueshme në terren, ata janë shpesh të parët që vërejnë sinjale shqetësuese ose rreziku, duke u shndërruar në një pikë referimi të rëndësishme.

Bashkëpunimi me stafin e shërbimeve sociale mundëson aktivizimin e një sistemi referimi efektiv. Në këtë mënyrë, Qendra Shëndetësore kontribuon jo vetëm në mbrojtjen e menjëhershme të viktimave, por edhe në promovimin e një kulture parandalimi dhe mbrojtjeje, duke forcuar mirëqenien e përgjithshme të komunitetit dhe respektimin e të drejtave të të gjithë anëtarëve të tij.

Bashkia Malësi e Madhe dhe Njësitë Administrative

Bashkia dhe njësitë administrative luajnë një rol të ndërthurur dhe të domosdoshëm në zhvillimin e shërbimeve sociale dhe komunitare.

Bashkia, si aktor përgjegjës për hartimin e politikave lokale dhe zbatimin e planeve zhvillimore, koordinon me njësitë administrative dhe siguron mbështetje buxhetore dhe logjistike për funksionimin e qendrave komunitare. Ajo mund të lehtësojë krijimin e qendrave multifunkionale dhe të promovojë përfshirjen e grave në proceset vendimmarrëse.

Njësitë administrative, të vendosura më afër komunitetit, njohin nevojat specifike të fshatrave dhe mund të ndihmojnë në identifikimin e rasteve të dhunës, nevojave për mbështetje sociale ose kujdes për të moshuarit. Ata duhet të luajnë një rol aktiv në referimin, ndjekjen dhe koordinimin e rasteve, duke siguruar që shërbimet të arrijnë në mënyrë efektive tek ata që kanë më shumë nevojë.

In un contesto rurale come quello di Malësi e Madhe, dove la scarsità di servizi specializzati, la distanza dai centri urbani e le risorse istituzionali limitate rappresentano una realtà quotidiana, il miglioramento del sistema di salute e benessere sociale richiede un approccio coordinato tra diversi attori istituzionali e sociali. Nessun soggetto può affrontare da solo le lacune identificate: serve una cooperazione multilivello, capace di integrare la prospettiva di genere in ogni fase del ciclo istituzionale.

Centro Sanitario e Personale Medico nella Comunità

Il Centro Sanitario e il personale medico presenti nelle comunità rivestono un ruolo fondamentale non solo nell'erogazione dei servizi sanitari di base, ma anche nell'individuazione precoce di situazioni di violenza, abusi o trascuratezza nei confronti delle persone vulnerabili, comprese donne, bambini e anziani. Grazie alla loro presenza capillare sul territorio, essi sono spesso i primi a rilevare segnali di disagio o di rischio, fungendo da punto di osservazione privilegiato.

La collaborazione con il personale dei servizi sociali consente di attivare un sistema di riferimento efficace. In questo modo, il Centro Sanitario contribuisce non solo alla tutela immediata delle vittime, ma anche alla promozione di una cultura della prevenzione e della protezione, rafforzando il benessere complessivo della comunità e il rispetto dei diritti di tutti i suoi membri.

Municipalità di Malësi e Madhe e Unità Amministrative

Il Comune e le unità amministrative svolgono un ruolo strettamente interconnesso e fondamentale nello sviluppo dei servizi sociali e comunitari. Il Comune, in quanto attore responsabile della definizione delle politiche locali e dell'attuazione dei piani di sviluppo, coordina le unità amministrative e fornisce supporto finanziario e logistico per il funzionamento dei centri comunitari. Può facilitare la creazione di centri multifunzionali e promuovere la partecipazione delle donne nei processi decisionali.

Le unità amministrative, essendo più vicine alla comunità, conoscono le esigenze specifiche dei villaggi e possono contribuire all'identificazione dei casi di violenza, delle necessità di supporto sociale o dell'assistenza agli anziani. Esse devono svolgere un ruolo attivo nel riferimento, nel monitoraggio e nel coordinamento dei casi, garantendo che i servizi raggiungano efficacemente chi ha maggiore bisogno.

OJF-të dhe Organizatat Partnere

Kur strukturat publike nuk arrijnë të përmbushin nevojat lokale, organizatat joqeveritare ndërhyjnë si aktorë kompensues, duke ofruar shërbime që mungojnë në nivel institucional: këshillim psikosocial, mbështetje ligjore, avokim dhe fushata ndërgjegjëse. Megjithatë, roli i tyre nuk duhet të kufizohet në zëvendësimin e shtetit: OJF-të mund të bëhen katalizatorë të ndryshimit sistematik, duke punuar me institucionet për ndërtimin e kapaciteteve të qëndrueshme, integrimin e analizës gjinore në politika dhe promovimin e pjesëmarrjes aktive të grave në vendimmarrje.

Drejtoria Rajonale e Shërbimit Social Shtetëror

Drejtoria Rajonale e Shërbimit Social Shtetëror ka një rol qendror në sigurimin e cilësisë dhe efektivitetit të shërbimeve sociale të ofruara në terren. Ajo jep orientime dhe udhëzime, monitoron ofrimin e shërbimeve dhe ofron mbështetje për trajnimin dhe zhvillimin e kapaciteteve të punonjësve socialë. Për më tepër, mund të kontribuojë në standardizimin e procedurave dhe qasjeve për trajtimin e rasteve të dhunës në familje dhe përkujdesjes sociale, duke promovuar praktika uniforme dhe profesionale që mbrojnë në mënyrën më të mirë personat në nevojë dhe rrisin efektivitetin e ndërhyrjes publike.

Drejtoria Rajonale e Arsimit dhe Shkollat Lokale

Drejtoria Rajonale e Arsimit dhe shkollat lokale përbëjnë partnerë të rëndësishëm në përdorimin e infrastrukturës shkollore për krijimin e qendrave komunitare, siç është rasti i Gruemirës. Ato mund të përfshihen në ofrimin e kurseve, klubeve shkollore dhe aktiviteteve sociale për fëmijë dhe të rinj, duke kontribuar në promovimin e arsimit, socializimit dhe zhvillimit të aftësive në një mjedis të sigurt dhe gjithëpërfshirës, dhe duke forcuar lidhjen ndërmjet shkollës dhe komunitetit.

Policia e Shtetit (Sektori për Dhunën në Familje)

Policia e Shtetit, përmes Sektorit për Dhunën në Familje, luan një rol thelbësor në garantimin e një reagimi të shpejtë dhe efektiv në rastet e dhunës në familje. Është e domosdoshme që të koordinohet ngushtë me njësitë administrative, psikologët shkollore dhe organizatat lokale, për të siguruar mbrojtje për viktimat dhe ndjekje të duhur ligjore të rasteve. Ky bashkëpunim ndërinstitutional lejon ndërhyrje të shpejtë, mbrojtjen e të drejtave të personave të përfshirë dhe forcimin e sigurisë dhe mirëqenies brenda komunitetit.

ONG e Organizazioni Partner

Quando le strutture pubbliche non riescono a rispondere ai bisogni locali, le organizzazioni non governative intervengono come attori compensatori, offrendo servizi assenti a livello istituzionale: consulenza psicossociale, sostegno legale, advocacy sui diritti e campagne di sensibilizzazione. Tuttavia, il loro ruolo non si esaurisce nel supplire alle carenze del pubblico: le ONG possono diventare catalizzatori di cambiamento sistemico, lavorando con le istituzioni per costruire capacità durature, integrare l'analisi di genere nelle politiche e promuovere la partecipazione ai processi decisionali.

Direzione Regionale e Servizio Sociale Statale

La Direzione Regionale del Servizio Sociale Statale ha un ruolo centrale nel garantire la qualità e l'efficacia dei servizi sociali offerti sul territorio. Essa fornisce orientamenti e linee guida, monitora l'erogazione dei servizi e supporta la formazione e lo sviluppo delle capacità degli operatori sociali. Inoltre, può contribuire alla standardizzazione delle procedure e degli approcci nell'affrontare i casi di violenza domestica e nella gestione della cura sociale, promuovendo pratiche uniformi e professionali che tutelino al meglio le persone vulnerabili e rafforzino l'efficacia dell'intervento pubblico.

Direzione Regionale dell'Istruzione e Scuole Locali

La Direzione Regionale dell'Istruzione e le scuole locali rappresentano partner fondamentali nell'utilizzo delle infrastrutture scolastiche per la creazione di centri comunitari, come nel caso di Gruemirë. Possono essere coinvolti nell'offerta di corsi, club scolastici e attività sociali dedicate a bambini e giovani, contribuendo a promuovere l'educazione, la socializzazione e lo sviluppo delle competenze in un contesto sicuro e inclusivo, rafforzando al contempo il legame tra scuola e comunità.

Polizia di Stato (Settore per la Violenza Familiare)

La Polizia di Stato, attraverso il Settore per la Violenza Familiare, svolge un ruolo cruciale nel garantire una risposta rapida ed efficace nei casi di violenza domestica. È fondamentale che operi in stretta collaborazione con le unità amministrative, gli psicologi scolastici e le organizzazioni locali, per assicurare protezione alle vittime e un adeguato percorso di gestione legale dei casi. Questa cooperazione interistituzionale permette di intervenire tempestivamente, tutelare i diritti delle persone coinvolte e rafforzare la sicurezza e il benessere all'interno della comunità.

Zhvillimi kulturor dhe mbrojtja e trashëgimisë në Malësi e Madhe kanë një rëndësi strategjike për komunitetin, pasi kontribuojnë në forcimin e identitetit lokal, vlerësimin e traditave dhe promovimin e kohezionit social. Ruajtja e elementeve kulturore si muzika popullore, artizanati, kostumet tradicionale dhe kuzhina tipike lejon transmetimin e njohurive dhe vlerave tek brezat e rinj, duke krijuar njëkohësisht mundësi ekonomike përmes turizmit dhe promovimit të produkteve lokale, duke favorizuar pjesëmarrjen aktive të grave, të rinjve dhe komuniteteve lokale.

Bashkia Malësi e Madhe

Bashkia ka një rol qendror si aktori kryesor publik përgjegjës për hartimin e politikave dhe buxhetimin e aktiviteteve që lidhen me zhvillimin kulturor dhe mbrojtjen e trashëgimisë. Ajo mundëson fonde, mbështet iniciativat komunitare dhe bashkëpunon me institucione të ndryshme për restaurimin dhe ruajtjen e objekteve me vlerë historike e kulturore. Njëkohësisht, Bashkia ka përgjegjësinë të garantojë përfshirjen gjinore në proceset vendimmarrëse, duke siguruar që gratë dhe vajzat të kenë rol aktiv në ruajtjen, promovimin dhe zhvillimin e trashëgimisë kulturore lokale.

Drejtoria Rajonale e Kulturës (DRKK Shkodër)

Drejtoria Rajonale e Kulturës (DRKK Shkodër) është institucioni teknik përgjegjës për mbrojtjen ligjore dhe restaurimin e monumenteve dhe objekteve me vlera historike. Ajo monitoron, certifikon dhe mbështet ruajtjen e trashëgimisë materiale dhe jomateriale, duke bashkëpunuar me institucionet lokale dhe komunitetet për mbrojtjen dhe promovimin e traditave dhe vlerave kulturore të territorit.

Drejtoria Arsimore dhe Shkollat e zonës

Drejtoria Arsimore dhe shkollat e zonës luajnë një rol themelor në transmetimin e kulturës dhe historisë vendase te brezat e rinj. Përmes organizimit të aktiviteteve kulturore me nxënësit, ato jo vetëm që nxisin njohjen e trashëgimisë, por promovojnë edhe rolin aktiv të të rinjve, duke inkurajuar veçanërisht pjesëmarrjen e vajzave në ruajtjen dhe vlerësimin e kujtesës historike dhe traditave të komunitetit.

Lo sviluppo culturale e la protezione del patrimonio a Malësi e Madhe rivestono un'importanza strategica per la comunità, poiché contribuiscono a rafforzare l'identità locale, valorizzare le tradizioni e promuovere la coesione sociale. La conservazione di elementi culturali come la musica popolare, l'artigianato, i costumi tradizionali e la cucina tipica permette di trasmettere conoscenze e valori alle nuove generazioni, creando al contempo opportunità economiche attraverso il turismo e la promozione di prodotti locali favorendo la partecipazione attiva di donne, giovani e comunità locali.

Municipalità di Malësi e Madhe

Il Comune svolge un ruolo centrale come principale attore pubblico responsabile della definizione delle politiche e della programmazione delle attività legate allo sviluppo culturale e alla tutela del patrimonio. Garantisce risorse finanziarie, sostiene le iniziative comunitarie e collabora con diverse istituzioni per il restauro e la conservazione dei beni di valore storico e culturale. Allo stesso tempo, il Comune ha la responsabilità di assicurare la partecipazione di genere nei processi decisionali, promuovendo il coinvolgimento attivo di donne e ragazze nella salvaguardia, valorizzazione e trasmissione del patrimonio culturale locale.

Direzione Regionale della Cultura (DRKK Shkodër)

La Direzione Regionale della Cultura (DRKK Shkodër) è l'istituzione tecnica responsabile della tutela legale e del restauro dei monumenti e dei beni di valore storico. Svolge attività di monitoraggio, certificazione e supporto per la conservazione del patrimonio materiale e immateriale, collaborando con gli enti locali e le comunità per la salvaguardia e la valorizzazione delle tradizioni e delle espressioni culturali del territorio.

La Direzione dell'Istruzione e le scuole del territorio

La Direzione dell'Istruzione e le scuole del territorio svolgono un ruolo fondamentale nella trasmissione della cultura e della storia locale alle nuove generazioni. Attraverso l'organizzazione di attività culturali con gli studenti, esse non solo favoriscono la conoscenza del patrimonio, ma promuovono anche il protagonismo dei giovani, incoraggiando in particolare la partecipazione attiva delle ragazze nella conservazione e valorizzazione della memoria storica e delle tradizioni del territorio.

OJF-të dhe Organizatat Partnerë

Organizatat e Shoqërisë Civile, si “Gruaja tek Gruaja” dhe të tjera të ngjashme, luajnë një rol kyç në fuqizimin e grave dhe në ruajtjen e traditave lokale. Ato promovojnë pjesëmarrjen sociale dhe organizojnë aktivitete gjithëpërfshirëse, duke lehtësuar përfshirjen e grave dhe vajzave, ofruar trajnime dhe mbështetje për grupet e marginalizuara, si dhe duke organizuar panaire, ekspozita dhe iniciativa për promovimin e trashëgimisë së paprekshme kulturore.

Artizanë dhe artizane lokale

Artizanët lokalë dhe bartësit e trashëgimisë së paprekshme luajnë një rol themelor në ruajtjen dhe transmetimin e traditave të zonës, përfshirë punimet dore, veshjet tradicionale, këngët dhe kulinarinë tipike. Ata mund të përfshihen në trajnime për të rinjtë dhe në ekspozita që promovojnë kulturën vendase brenda komunitetit dhe tek turistët.

Të rinjtë e zonës, veçanërisht vajzat

Vajzat e reja të zonës përbëjnë aktore veçanërisht të rëndësishme për rivitalizimin e trashëgimisë në mënyrë dinamike dhe të përshtatur me kohën. Ato mund të angazhohen si vullnetare, organizatore eventesh, guida turistike, krijuese përmbajtjesh kulturore digjitale dhe në role të tjera që kontribuojnë në promovimin dhe ruajtjen e kulturës vendase.

Operatorë turistikë dhe bizneset në fushën e turizmit rural

Operatorët turistikë lokalë dhe bizneset në fushën e turizmit rural luajnë një rol qendror në promovimin e zonës dhe të trashëgimisë përmes ofertës turistike. Ata mund të integrojnë elementë të traditës dhe kulturës vendase në produktet dhe shërbimet që ofrojnë, si ushqimi tradicional, guidat kulturore dhe artizanati, duke kontribuar kështu në vlerësimin dhe shfrytëzimin e ndërgjegjshëm të kulturës së territorit.

ONG e Organizazioni Partner

Le Organizzazioni della Società Civile, come “Gruaja tek Gruaja” e altre simili, svolgono un ruolo chiave nel rafforzamento del potere delle donne e nella conservazione delle tradizioni locali. Esse promuovono la partecipazione sociale e organizzano attività inclusive, facilitando l’inclusione di donne e ragazze, offrendo formazione e supporto a gruppi marginalizzati, e organizzando fiere, mostre e iniziative per la valorizzazione del patrimonio culturale immateriale.

Artigiani e Artigiane locali

Gli artigiani locali e i custodi del patrimonio immateriale svolgono un ruolo fondamentale nella conservazione e trasmissione delle tradizioni del territorio, tra cui lavori manuali, abbigliamento tradizionale, canti e cucina tipica. Essi possono essere coinvolti in percorsi formativi rivolti ai giovani e in esposizioni che promuovono la cultura locale sia all’interno della comunità sia tra i visitatori e turisti.

Giovani della zona, specialmente ragazze

Le giovani del territorio rappresentano attori particolarmente importanti per la rivitalizzazione del patrimonio in modo dinamico e aggiornato ai tempi moderni. Possono impegnarsi come volontarie, organizzatrici di eventi, guide turistiche, creatrici di contenuti culturali digitali e in altre attività che contribuiscono alla promozione e alla conservazione della cultura locale.

Operatori turistici e imprese nel settore del turismo rurale

Operatori turistici locali e imprese del settore del turismo rurale svolgono un ruolo centrale nella promozione del territorio e del patrimonio attraverso l’offerta turistica. Essi possono integrare elementi della tradizione e della cultura locale nei prodotti e servizi che offrono, come la gastronomia tradizionale, le visite guidate culturali e l’artigianato, contribuendo così alla valorizzazione e alla fruizione consapevole della cultura del territorio.

Infrastrukturat në Malësi e Madhe kanë një ndikim të drejtpërdrejtë në jetën e grave, duke ndikuar në lëvizshmërinë, sigurinë dhe qasjen në shërbime thelbësore. Rugë të sigurt, ndriçim i mjaftueshëm dhe furnizim i besueshëm me ujë lehtësojnë pjesëmarrjen aktive të grave në jetën sociale dhe ekonomike, zvogëlojnë rreziqet dhe vështirësitë e përditshme dhe nxisin përfshirjen në aktivitetet komunitare dhe punësim. Investimi në infrastrukturë që merr parasysh nevojat gjinore do të thotë, pra, promovimi i mundësive të barabarta dhe forcimi i fuqizimit të grave në territor.

Ndërmarrjet e Ujësjellësit

Kompania e ujit në Malësi e Madhe mund të luajë një rol kyç në sigurimin e furnizimit me ujë të sigurt, të qëndrueshëm dhe të besueshëm për gjithë popullsinë. Ajo mund të ndërhyjë si në aspektin infrastrukturor, duke përmirësuar rrjetet, impiantet e trajtimit dhe sistemet e shpërndarjes, ashtu edhe në planifikimin dhe menaxhimin, duke monitoruar konsumet dhe parandaluar ndërprerjet ose humbjet. Gjithashtu, mund të promovojë fushata ndërgjegjësimi për përdorimin e ujit në mënyrë të përgjegjshme, duke edukuar komunitetet rurale dhe urbane për rëndësinë e ruajtjes së burimeve ujore dhe respektit ndaj mjedisit. Në bashkëpunim me autoritetet lokale, shkollat dhe organizatat e shoqërisë civile, kompania mund të lehtësojë aksesin në ujë edhe në zonat më të izoluar, duke zvogëluar pabarazitë dhe forcuar reziliencën e komunitetit.

Kompani Elektrike

Kompani elektrike në Malësi e Madhe mund të luajnë një rol thelbësor në sigurimin e ndriçimit të mjaftueshëm dhe të vazhdueshëm, një element thelbësor për sigurinë, cilësinë e jetës dhe zhvillimin ekonomik të komuniteteve. Ato mund të ndërhyjnë duke fuqizuar rrjetin elektrik ekzistues, duke instaluar pika të reja ndriçimi në zona të pamjaftueshme dhe duke siguruar mirëmbajtje të shpejtë për të parandaluar defekte. Gjithashtu, mund të promovojnë zgjidhje inovative dhe të qëndrueshme, si ndriçimi publik me konsum të ulët ose diellor, duke ulur kostot dhe ndikimin në mjedis. Në bashkëpunim me autoritetet lokale dhe qytetarët, kompanitë elektrike kontribuojnë në krijimin e hapësirave më të sigurt, të banueshme dhe të aksesueshme, veçanërisht në zonat rurale ose të izoluar.

Le infrastrutture a Malësi e Madhe hanno un impatto diretto sulla vita delle donne, influenzando mobilità, sicurezza e accesso ai servizi essenziali. Strade sicure, illuminazione adeguata e un approvvigionamento idrico affidabile facilitano la partecipazione attiva delle donne alla vita sociale ed economica, riducono rischi e disagi quotidiani e favoriscono l'inclusione nelle attività comunitarie e lavorative. Investire in infrastrutture sensibili al genere significa quindi promuovere pari opportunità e rafforzare l'empowerment femminile sul territorio.

Compagnia aquedotti e canalizzazioni

La compagnia dell'acqua a Malësi e Madhe può giocare un ruolo cruciale nel garantire un approvvigionamento idrico sicuro, affidabile e sostenibile per tutta la popolazione. Può intervenire sia sul piano infrastrutturale, migliorando reti, impianti di trattamento e sistemi di distribuzione, sia sul piano della gestione e pianificazione, monitorando i consumi e prevenendo interruzioni o sprechi. Inoltre, può promuovere campagne di sensibilizzazione sull'uso responsabile dell'acqua, educando comunità rurali e urbane all'importanza della conservazione delle risorse idriche e del rispetto dell'ambiente. In collaborazione con le autorità locali, le scuole e le organizzazioni della società civile, la compagnia può facilitare l'accesso all'acqua anche nelle aree più isolate, riducendo disuguaglianze e rafforzando la resilienza della comunità.

Compagnie elettriche

Le compagnie elettriche a Malësi e Madhe possono svolgere un ruolo fondamentale nel garantire un'illuminazione adeguata e continua, elemento essenziale per la sicurezza, la qualità della vita e lo sviluppo economico delle comunità. Possono intervenire potenziando la rete elettrica esistente, installando nuovi punti luce in aree carenti e assicurando manutenzione tempestiva per prevenire guasti. Inoltre, possono promuovere soluzioni innovative e sostenibili, come l'illuminazione pubblica a basso consumo o solare, riducendo costi ed impatto ambientale. Collaborando con le autorità locali e i cittadini, le compagnie elettriche contribuiscono così a creare spazi più sicuri, vivibili e accessibili, specialmente nelle aree rurali o isolate.

Ministria e Infrastrukturave, Drejtoria Rajonale e Rrugëve dhe ndërmarrjet lokale

Ministria e Infrastrukturave, Drejtoria Rajonale e Rrugëve dhe ndërmarrjet lokale luajnë role komplementare në menaxhimin dhe përmirësimin e qarkullimit rrugor në Malësi e Madhe. Ministria merret me planifikimin dhe financimin e ndërhyrjeve, ndërsa Drejtoria Rajonale e Rrugëve siguron mbikëqyrjen teknike, monitorimin e vazhdueshëm të gjendjes së rrjetit rrugor dhe menaxhimin operativ të kantierëve. Ndërmarrjet lokale, përfundimisht, marrin pjesë në realizimin e punimeve të mirëmbajtjes dhe riparimit, duke vënë në dispozicion aftësi dhe njohuri të territorit. Bashkëpunimi ndërmjet ministrisë, drejtorisë rajonale, ndërmarrjeve dhe komunitetit lokal është thelbësor për reduktimin e rreziqeve, përmirësimin e aksesueshmërisë dhe nxitjen e zhvillimit ekonomik dhe social të rajonit.

Bashkia Malësi e Madhe dhe drejtoritë teknike

Bashkia është motori institucional i ndryshimit urban dhe shoqëror. Përmes planifikimit territorial dhe alokimit të fondeve, ajo mund të zhvillojë projekte për ndërtimin e rrugëve të reja, të investojë në ndriçimin publik ose të angazhohet për përmirësimin e shpërndarjes së ujit të pijshëm dhe të veprave, si dhe të kujdeset për mirëmbajtjen, aksesueshmërinë dhe qëndrueshmërinë e tyre afatgjatë.

Komuniteti Lokal

Komunitetet lokale në Malësi e Madhe luajnë një rol të përbashkët dhe qendror në menaxhimin dhe përmirësimin e tre problemeve kryesore: furnizimi me ujë, ndriçimi dhe gjendja e rrugëve. Ato mund të kontribuojnë duke raportuar defekte, paaftësi ose zona problematike, duke marrë pjesë në takime dhe konsultime publike dhe duke bashkëpunuar aktivisht me kompanitë e ujit, ato elektrike dhe autoritetet rrugore. Për më tepër, përmes iniciativave të vetëkontrollit, grupeve të qytetarëve ose organizatave lokale, komunitetet mund të nxisin sjellje të përgjegjshme, të rrisin ndërgjegjësimin për menaxhimin e qëndrueshëm të burimeve dhe të lehtësojnë aksesin dhe përdorimin e shërbimeve, duke forcuar kështu reziliencën, sigurinë dhe cilësinë e jetës në territor.

Ministero delle Infrastrutture, Direzione Regionale delle Strade e imprese locali

Il Ministero delle Infrastrutture, la Direzione Regionale delle Strade e le imprese locali svolgono ruoli complementari nella gestione e nel miglioramento della viabilità a Malësi e Madhe. Il Ministero si occupa della pianificazione e del finanziamento degli interventi, mentre la Direzione Regionale delle Strade assicura la supervisione tecnica, il monitoraggio continuo dello stato della rete stradale e la gestione operativa dei cantieri. Le imprese locali, infine, partecipano all'esecuzione dei lavori di manutenzione e riparazione, mettendo a disposizione competenze e conoscenza del territorio. La collaborazione tra ministero, direzione regionale, imprese e comunità locale è essenziale per ridurre rischi, migliorare l'accessibilità e favorire lo sviluppo economico e sociale della regione.

Municipalità di Malësi e Madhe e Direzioni tecniche

La Municipalità è il motore istituzionale del cambiamento urbano e sociale. Attraverso la pianificazione territoriale e l'allocazione dei fondi, può sviluppare progetti per la costruzione di nuove strade, investire nella illuminazione pubblica o adoperarsi per migliorare la distribuzione dell'acqua potabile delle opere, nonché occuparsi della loro manutenzione, accessibilità e sostenibilità a lungo termine.

La Comunità Locale

Le comunità locali a Malësi e Madhe svolgono un ruolo trasversale e centrale nella gestione e nel miglioramento dei tre problemi principali: approvvigionamento idrico, illuminazione e condizioni delle strade. Possono contribuire segnalando guasti, inefficienze o aree critiche, partecipando a incontri e consultazioni pubbliche e collaborando attivamente con compagnie dell'acqua, elettriche e autorità stradali. Inoltre, attraverso iniziative di autocontrollo, gruppi di cittadini o associazioni locali, le comunità possono promuovere comportamenti responsabili, sensibilizzare i membri sulla gestione sostenibile delle risorse e facilitare l'accesso e la fruizione dei servizi, rafforzando così resilienza, sicurezza e qualità della vita sul territorio.

Qasja në arsim në Malësi e Madhe përbën një faktor kyç për zhvillimin personal dhe atë komunitar, me një ndikim veçanërisht të rëndësishëm tek vajzat dhe gratë e reja. Sigurimi i mundësive të barabarta arsimore do të thotë zvogëlimi i pabarazive, nxitja e pjesëmarrjes aktive në jetën sociale dhe ekonomike dhe krijimi i bazave të forta për fuqizimin e grave. Shkolla të pajisura mirë, mësues të kualifikuar, rrugë arsimore gjithëpërfshirëse dhe iniciativa të posaçme ndërgjegjësimi kontribuojnë në bërjen e arsimit një mjet efektiv për vlerësimin e talenteve, promovimin e kulturës vendase dhe forcimin e reziliencës së komuniteteve.

Bashkia Malësi e Madhe

Bashkia mund të luajë një rol kyç në parandalimin e ndalimit të hershëm të shkollimit për vajzat, duke vendosur politika lokale që kundërshtojnë martesat e hershme dhe duke ofruar mbështetje për familjet me burime të kufizuara. Ajo mund të sigurojë subvencione, transport falas ose bursë për vajzat, si dhe të zhvillojë programe sensibilizimi mbi rëndësinë e arsimit dhe barazinë gjinore.

Drejtoria Arsimore

Drejtoria Arsimore mund të ndikojë drejtpërdrejt në rregullimin e kushteve arsimore dhe monitorimin e pjesëmarrjes së vajzave në shkolla. Ajo mund të promovojë trajnime për mësuesit mbi ndjeshmërinë gjinore, të identifikojë vajzat në rrezik për të braktisur shkollën dhe të ofrojë mbështetje të personalizuar, duke u siguruar që shkolla të jetë një mjedis i sigurt dhe mbështetës.

Shkolla

Shkolla mund të veprojë si hapësirë fuqizuese për vajzat, duke integruar aktivitete që zhvillojnë aftësi jetësore dhe sociale dhe duke ofruar njohuri mbi të drejtat e tyre. Mësuesit mund të krijojnë programe fleksibile për vajzat që kanë detyra shtëpiake ose të kujdesit, duke lehtësuar kombinimin e arsimit me përgjegjësitë familjare dhe duke ndërtuar vetëbesimin e tyre.

L'accesso all'istruzione a Malësi e Madhe rappresenta un fattore chiave per lo sviluppo personale e comunitario, con un impatto particolarmente significativo sulle ragazze e sulle giovani donne. Garantire pari opportunità educative significa ridurre le disuguaglianze, favorire la partecipazione attiva nella vita sociale ed economica e creare basi solide per l'empowerment femminile. Scuole ben attrezzate, insegnanti preparati, percorsi formativi inclusivi e iniziative mirate di sensibilizzazione contribuiscono a rendere l'istruzione uno strumento efficace per valorizzare talenti, promuovere la cultura locale e rafforzare la resilienza delle comunità.

Municipalità di Malësi e Madhe

La Municipalità può svolgere un ruolo chiave nel prevenire l'abbandono scolastico precoce delle ragazze, adottando politiche locali contro i matrimoni precoci e offrendo supporto alle famiglie con risorse limitate. Può garantire borse di studio, trasporto gratuito o altri incentivi, oltre a promuovere campagne di sensibilizzazione sull'importanza dell'istruzione e sulla parità di genere.

Direzione dell'Istruzione

La Direzione dell'istruzione può intervenire direttamente sulle condizioni educative e sul monitoraggio della partecipazione delle ragazze a scuola. Può promuovere formazione per gli insegnanti sulla sensibilità di genere, identificare le ragazze a rischio di abbandono e fornire supporto personalizzato, assicurando che la scuola sia un ambiente sicuro e accogliente.

La Scuola

La scuola può agire come uno spazio di empowerment per le ragazze, integrando attività che sviluppino competenze sociali e di vita e fornendo informazioni sui loro diritti. Gli insegnanti possono creare programmi flessibili per le ragazze che hanno responsabilità domestiche o di cura, facilitando la conciliazione tra studio e compiti familiari e costruendo la loro autostima.

Zyra e punës

Zyra e punës mund të kontribuojë duke informuar vajzat dhe familjet mbi mundësitë e punësimit dhe trajnimet profesionale, duke treguar lidhjen midis arsimit dhe pavarësisë ekonomike. Ajo mund të ofrojë këshillim për zhvillimin e aftësive dhe akses në tregun e punës, duke ndihmuar vajzat të shohin përfitimet e vazhdimet të arsimit dhe duke ulur ciklin e varfërisë ndërbreznore.

OJF-të dhe Organizatat Partnerë

Organizatat e shoqërisë civile mund të ndërhyjnë për të mbështetur vajzat dhe familjet e tyre përmes trajnimeve, mentorimit dhe programeve sensibilizuese. Ato mund të krijojnë modele të suksesshme të grave, të organizojnë klube rinore dhe aktivitete jashtëshkollore, si dhe të ofrojnë mbështetje psikologjike dhe sociale për vajzat, duke i ndihmuar të ndërtojnë vetëvlerësim dhe pritshmëri për një jetë më të pavarur dhe të suksesshme.

Komunitetet lokale dhe Familjet

Komunitetet lokale dhe familjet luajnë një rol kyç në mbështetjen e arsimit të vajzave dhe në kundërshtimin e faktorëve si martesë e hershme, detyrat e kujdesit në shtëpi dhe mungesa e mbështetjes ekonomike. Ato mund të inkurajojnë pjesëmarrjen në shkollë, të krijojnë rrjete mbështetëse midis prindërve dhe fqinjëve, të ofrojnë ndihmë konkrete si transport ose materiale shkollore dhe të promovojnë modele pozitive të grave të arsimuara dhe aktive në jetën komunitare. Pjesëmarrja e tyre aktive forcon motivimin e vajzave, rrit sigurinë dhe krijon një mjedis familjar dhe shoqëror që favorizon edukimin dhe fuqizimin e grave.

Ufficio del Lavoro

L'Ufficio del Lavoro può contribuire informando le ragazze e le loro famiglie sulle opportunità di impiego e formazione professionale, mostrando il legame tra istruzione e indipendenza economica. Può offrire consulenza sullo sviluppo delle competenze e sull'accesso al mercato del lavoro, aiutando le ragazze a comprendere i benefici della continuità scolastica e riducendo il ciclo intergenerazionale della povertà.

ONG e Organizzazioni Partner

Le organizzazioni della società civile possono intervenire supportando le ragazze e le loro famiglie tramite formazione, mentoring e programmi di sensibilizzazione. Possono creare modelli femminili di successo, organizzare club giovanili e attività extrascolastiche, e fornire sostegno psicologico e sociale, aiutando le ragazze a sviluppare autostima e aspettative per una vita più autonoma e realizzata.

Comunità locali e Famiglie

Le comunità locali e le famiglie svolgono un ruolo cruciale nel sostenere l'istruzione delle ragazze e nel contrastare fattori come matrimoni precoci, carichi di cura domestica e mancanza di supporto economico. Possono incoraggiare la frequenza scolastica, creare reti di supporto tra genitori e vicini, fornire aiuti concreti come trasporto o materiali scolastici, e promuovere modelli positivi di donne istruite e attive nella vita comunitaria. La loro partecipazione attiva rafforza la motivazione delle ragazze, aumenta la sicurezza e favorisce un ambiente familiare e sociale favorevole all'educazione e all'empowerment femminile.

VEPRIM PILOT

Krijimi i një hapësire komunitare

Në përfundim të procesit në Malësi e Madhe, gratë vlerësuan se fondet e projektit të destinuar për realizimin e veprimeve pilot duhet t'i përgjigjeshin **Prioritetit 1** të **Temës 2**, që lidhet me **Shëndetësinë dhe Kujdesin Social**.

Veprimi Pilot i propozuar për komunitetin e Gruemirës dhe fshatrave përreth konsiston në **përshtatjen e disa hapësirave të shkollës lokale**, duke i kthyer ato në **një hapësirë dinamike dhe multifunksionale**, e aksesueshme jashtë orarit shkollor, ku mund të zhvillohen aktivitete arsimore, kulturore, rekreative dhe të vetë-ndihmës midis grave.

Nevoja për këtë hapësirë buron drejtpërdrejt nga zërat e grave lokale, të cilat gjatë takimeve theksuan **mungesën e hapësirave të përbashkëta** ku mund të socializojnë, të mësojnë, të zhvillohen kulturorisht dhe ekonomikisht, dhe të ndihen pjesë aktive e jetës komunitare.

Në ofertat kryesore do të përfshihen **kursime trajnimi dhe arsimimi** i vazhdueshëm, që do të përfshijnë gjuhë të huaja dhe përdorimin e teknologjive digjitale, si dhe punëtori zanati, qepje, estetike dhe parukieri, të gjitha mjetet konkrete për të favorizuar punësimin e vetëdijshëm dhe fuqizimin ekonomik të grave.

Në të njëjtën kohë, hapësirë do të organizojë **aktivitetet artistike**, sportive dhe rekreative për të rinjtë dhe fëmijët, do të promovojë kulturën dhe traditat lokale dhe do të ofrojë **shërbime mbështetëse për grupet në nevojë**, duke përfshirë grupe vetë-ndihme për gratë në vështirësi, këshillim psikologjik, ndihmë ligjore dhe orientim për viktimat e dhunës.

Realizimi i saj do të ndjekë **një rrugë pjesëmarrëse**: një grup koordinimi i përbërë nga përfaqësues të "Gruaja tek Gruaja", shkollës, Bashkisë dhe komunitetit vetë do të përcaktojë prioritetet dhe aktivitetet fillestare, duke nisur një fazë pilot për të testuar dhe përmirësuar modelin. Nëpërmjet kësaj eksperience synohet të **reduktohet izolimi shoqëror**, të promovojë mësimin e vazhdueshëm, të krijojë mundësi trajnimi dhe punësimi, të forcojë **pjesëmarrjen aktive të grave dhe vajzave** dhe të krijojë një hapësirë të sigurt dhe përfshirëse për të gjithë komunitetin.

AZIONE PILOTA

Allestimento di uno spazio comunitario

A conclusione del percorso di Malësi e Madhe, le donne hanno valutato che i fondi del progetto destinati alla realizzazione delle azioni pilota fossero destinati a dare una risposta alla **Priorità 1** della **Tematica 2** relativa a **Sanità e Cura Sociale**.

L'Azione Pilota proposta per la comunità di Gruemire e dei villaggi circostanti si concretizza nell'**allestimento di alcuni spazi della scuola locale** per farne uno **spazio dinamico e multifunzionale**, accessibile al di fuori dell'orario scolastico, dove si possano svolgere attività formative, culturali, ricreative e di auto aiuto psicologico e sociale tra donne.

La necessità di questo spazio emerge direttamente dalle voci delle donne locali, che durante gli incontri hanno evidenziato la **manca di luoghi condivisi** dove poter socializzare, apprendere, crescere culturalmente ed economicamente, e sentirsi parte attiva della vita comunitaria.

Tra le principali offerte vi saranno **corsi di formazione e istruzione** continua, che spazieranno dalle lingue straniere e l'uso delle tecnologie digitali, fino a laboratori di artigianato, cucito, estetica e parrucchieria, strumenti concreti per favorire l'autoimpiego e l'empowerment economico delle donne.

Parallelamente, lo spazio ospiterà **attività artistiche**, sportive e ricreative per giovani e bambini, promuoverà la cultura e le tradizioni locali, e offrirà **servizi di supporto per gruppi vulnerabili**, gruppi di auto aiuto per le donne in difficoltà e consulenza psicologica, assistenza legale e orientamento per vittime di violenza.

La sua realizzazione seguirà **un percorso partecipativo**: un gruppo di coordinamento composto da rappresentanti di "Gruaja tek Gruaja", della scuola, del Comune e della comunità stessa definirà le priorità e le attività iniziali, avviando una fase pilota per testare e migliorare il modello. Attraverso questa esperienza, si mira a **ridurre l'isolamento sociale**, promuovere l'apprendimento permanente, generare opportunità di formazione e lavoro, rafforzare la **partecipazione attiva di donne e ragazze** e creare un luogo accogliente e inclusivo per tutta la comunità.

Axenda e Grave Rurale

Agenda delle Donne Rurali